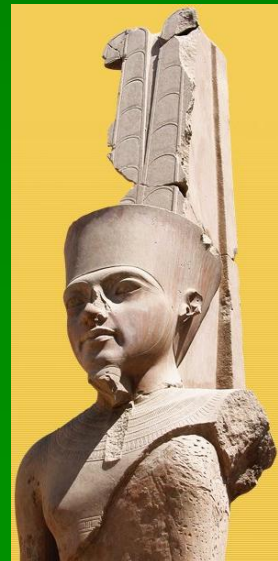

Starověký Egypt

3.000 – 30

před naším letopočtem

Kolébky písma

- 1) **Starověký Egypt** – 4. tisíciletí p.n. l.
- 2) **Sumer** – 4. tisíciletí p. n. l.
- 3) **Čína** – říše Šang Jin 18. stol. p. n. l.
- 4) **Mexiko a poloostrov Yucatán**
2. tisíciletí p. n. l.

Starověký Egypt

znamená počátek starověku charakterizovaný vznikem **státu**

1. fáze – **orientální despotie** s **asijským výrobním způsobem**, kde ekonomika je založena na **vodozemědělském systému** v povodí velkých řek s periodickými záplavami (Nil, Eufrat, Tigris atd.)

Despotie – panovník (faraón, král) vykonává nejvyšší moc exekutivní, justiční, legislativní a náboženskou

Červená země

Dolní Egypt

hl. město
Peruadžet / Bútó

Papyrus (šáchor) a lotos, symboly Dolního a Horního Egypta

Horní Egypt

Úzká země

0 50 km

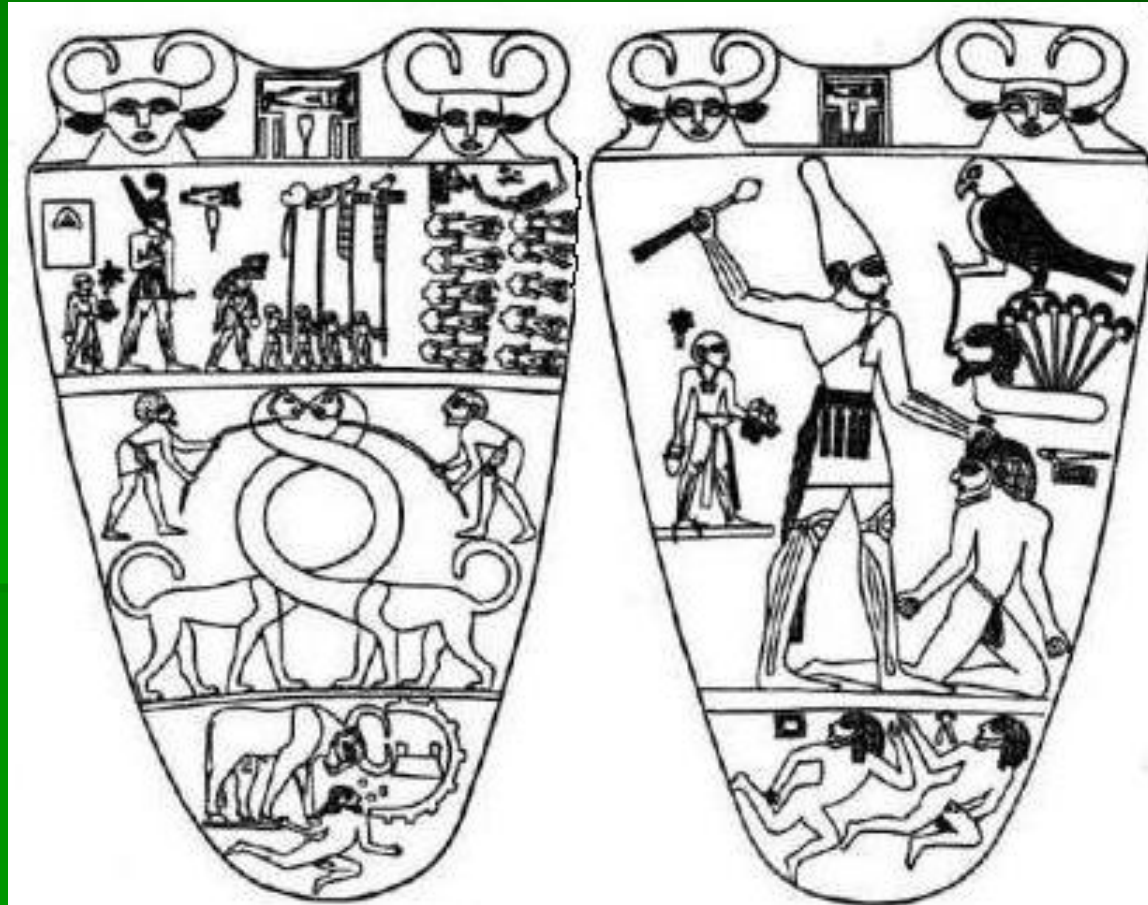
Narmerova paleta

- je významný egyptským archeologickým nálezem, datovaným z 31. století př. n. l. Obsahuje hieroglyfické znaky a výjevy na ní se považují za znázornění sjednocení Horního a Dolního Egypta faraonem Narmerem kolem r. 3.000 p. n. l. Na každé straně je král zobrazen s korunou jedné z těchto oblastí. Egyptolog Bob Brier považuje Narmerovu paletu za "první historický dokument na světě".

Narmerova paleta - nákras

Periodizace

- **Archaická doba**
- 1., 2. dynastie
- Cenej · Maat · Meni · Serech

- **Stará říše** 27. - 22. století př.n.l.
- 3., 4., 5., 6. dynastie
- pyramidy · sluneční chrámy ·
Texty pyramid

Střední a Nová říše

- **První přechodná doba**

7., 8., 9., 10., 11. dynastie

- **Střední říše** - 12. dynastie 2064–1797

- **Druhá přechodná doba**

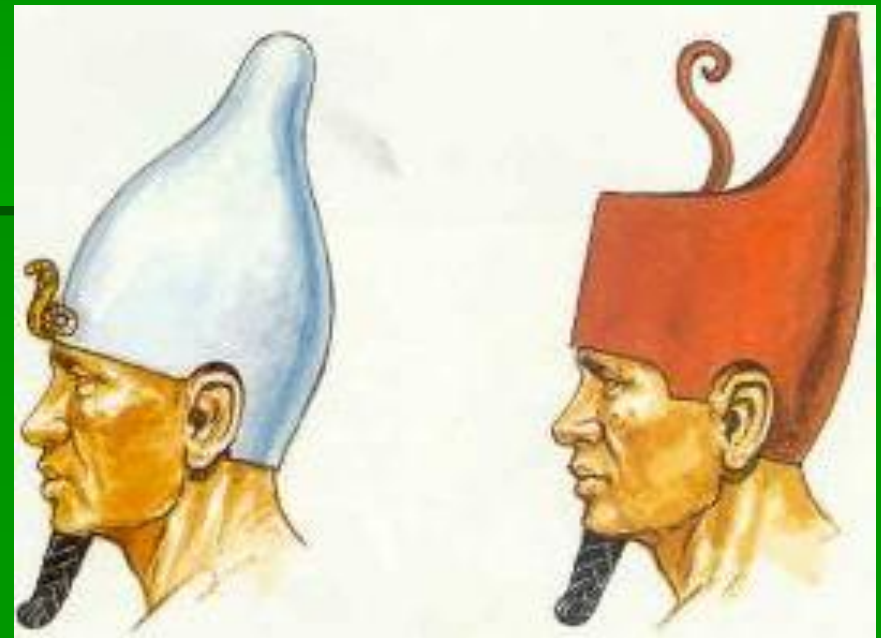
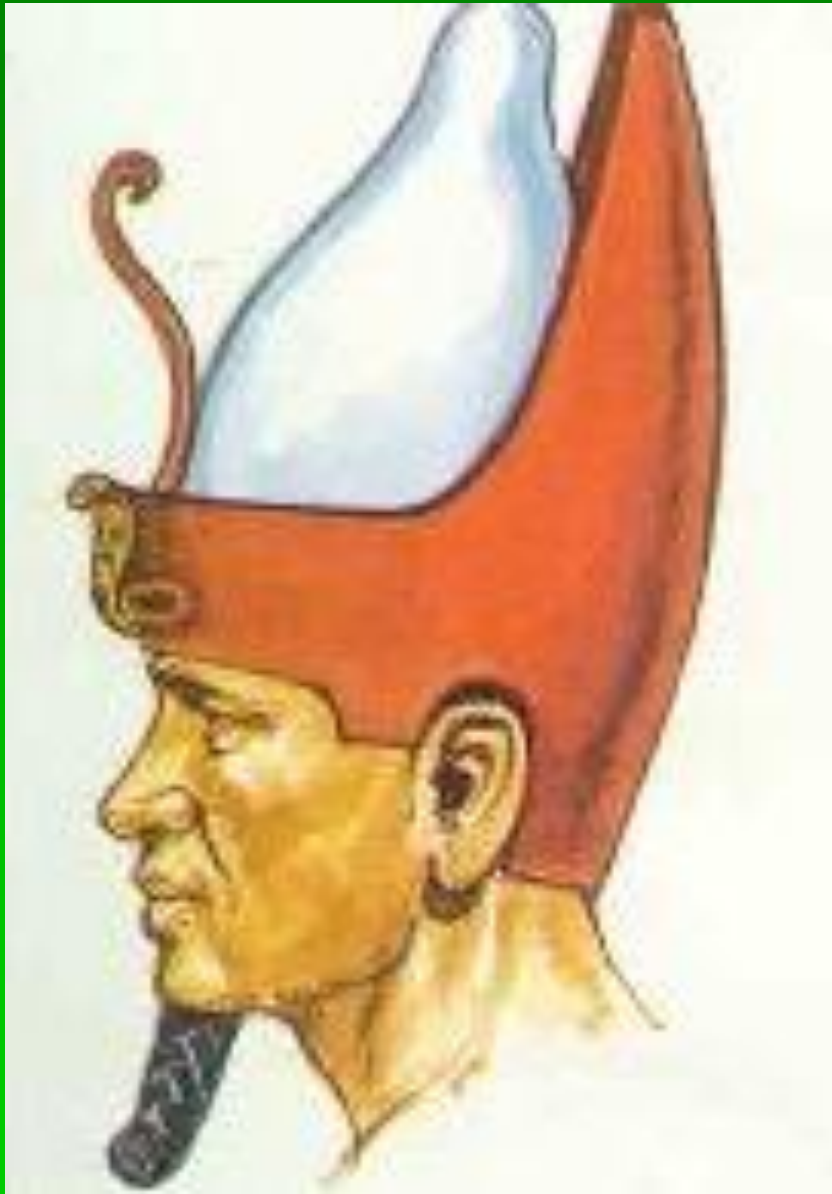
13., 14., 15., 16., 17. dynastie

Hyksósové

- **Nová říše** - 18., 19., 20. dynastie 1543–1080

- Amarnské období · Amon · Aton

Koruny egyptských králů

Nemes - rouška

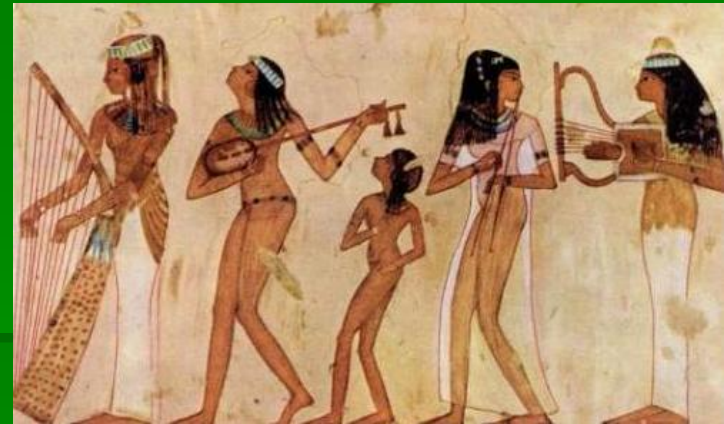
Supice Nechbet a kobra Vedžo

Atributy panovníkové moci důtky a žezlo

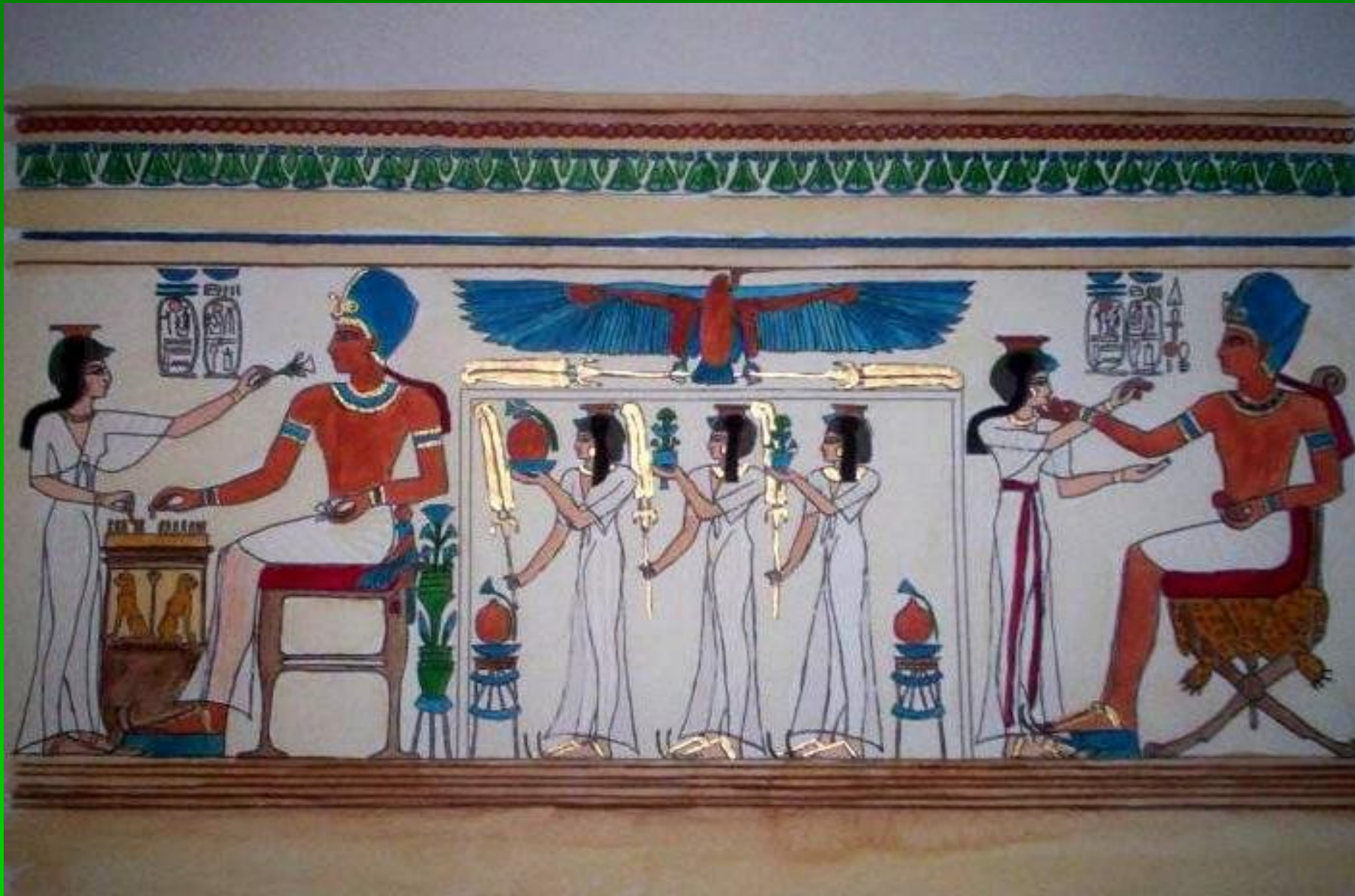

Faraonův harém

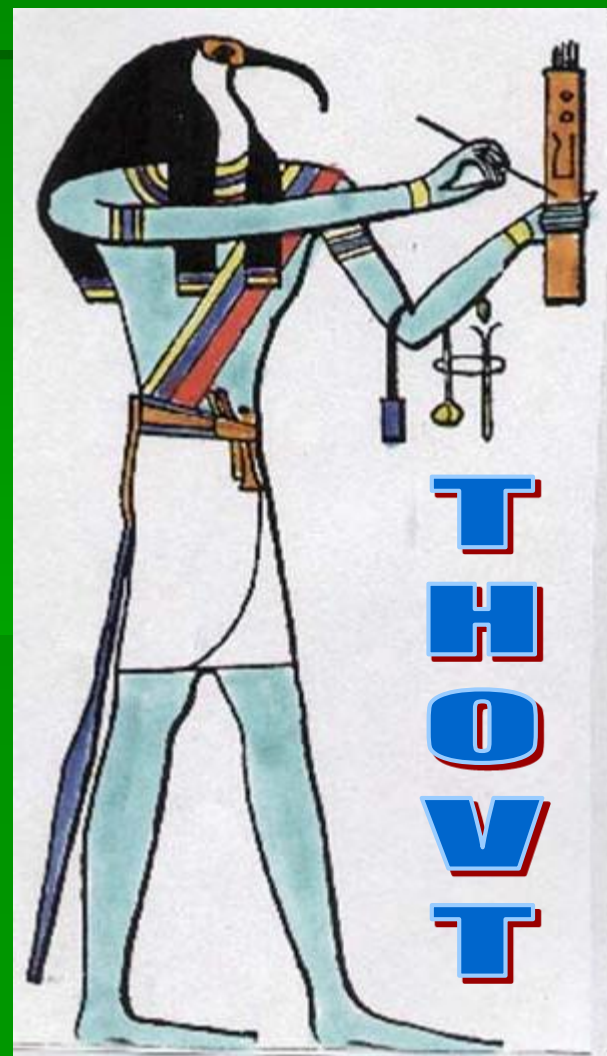
- součástí instituce, kterou dnes nazýváme harémem, byly královny manželky a milostnice, jejich služebné, veškeré neprovdané ženy z královského rodu, ale byly zde rovněž vychovávány i královny děti. Celá instituce harému měla pevnou hierarchii úředníků s mnoha tituly.

Ramesse III. v harému

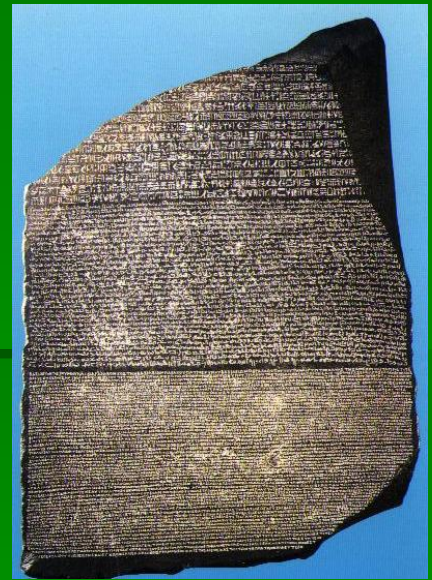

Stát potřebuje byrokracii
- písáře

Rosettská deska triscripta a bilingua

- objevena 1799
- nápis hieroglyfický, démotický a řecký
- 196 p. n. l. - pocta faraonovi Ptolemaiovi V. Epifanovi, který vládl v letech 205 – 180 př.n.l. a jeho manželce Kleopatře I. za dobro, které vykonali pro chrámy
- 1822 rozluštil Jean-Francois Champollion

Mediterranean Sea

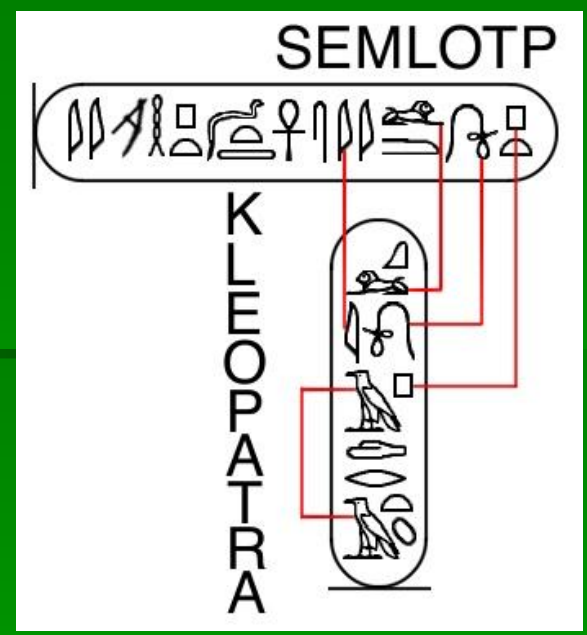
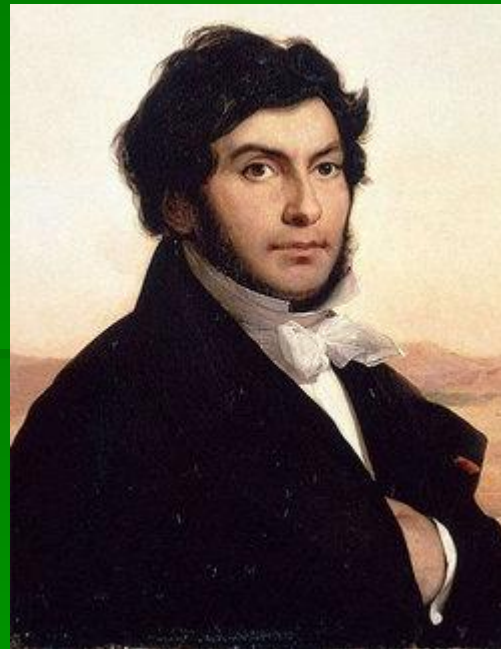
Rosetta

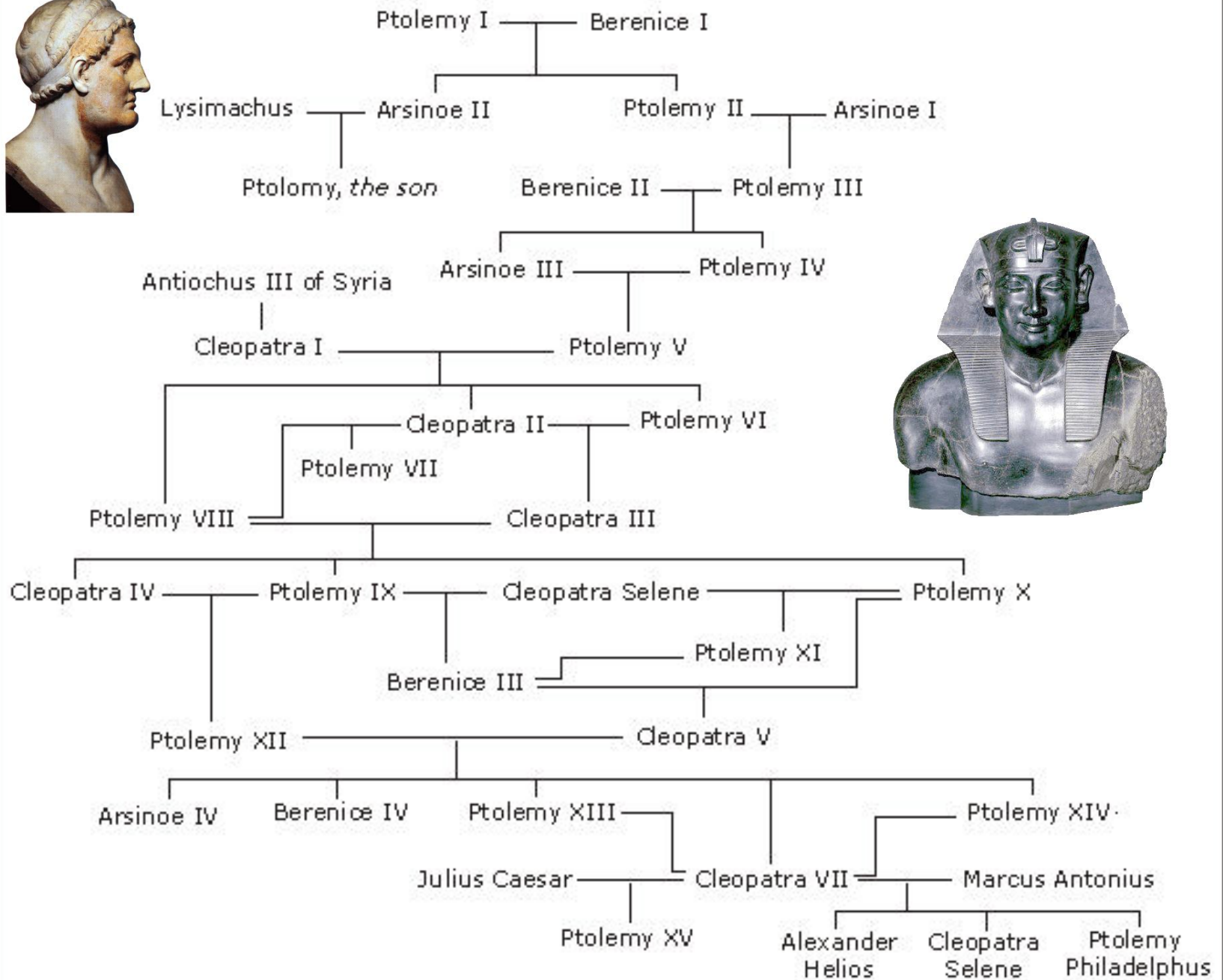
Rosetta Stone

- 1799 Discovered in Egypt
- 1801 Brought to England
- 1822 Deciphered

LOWER EGYPT

Rosetta is on one of the western channels of the Nile delta.

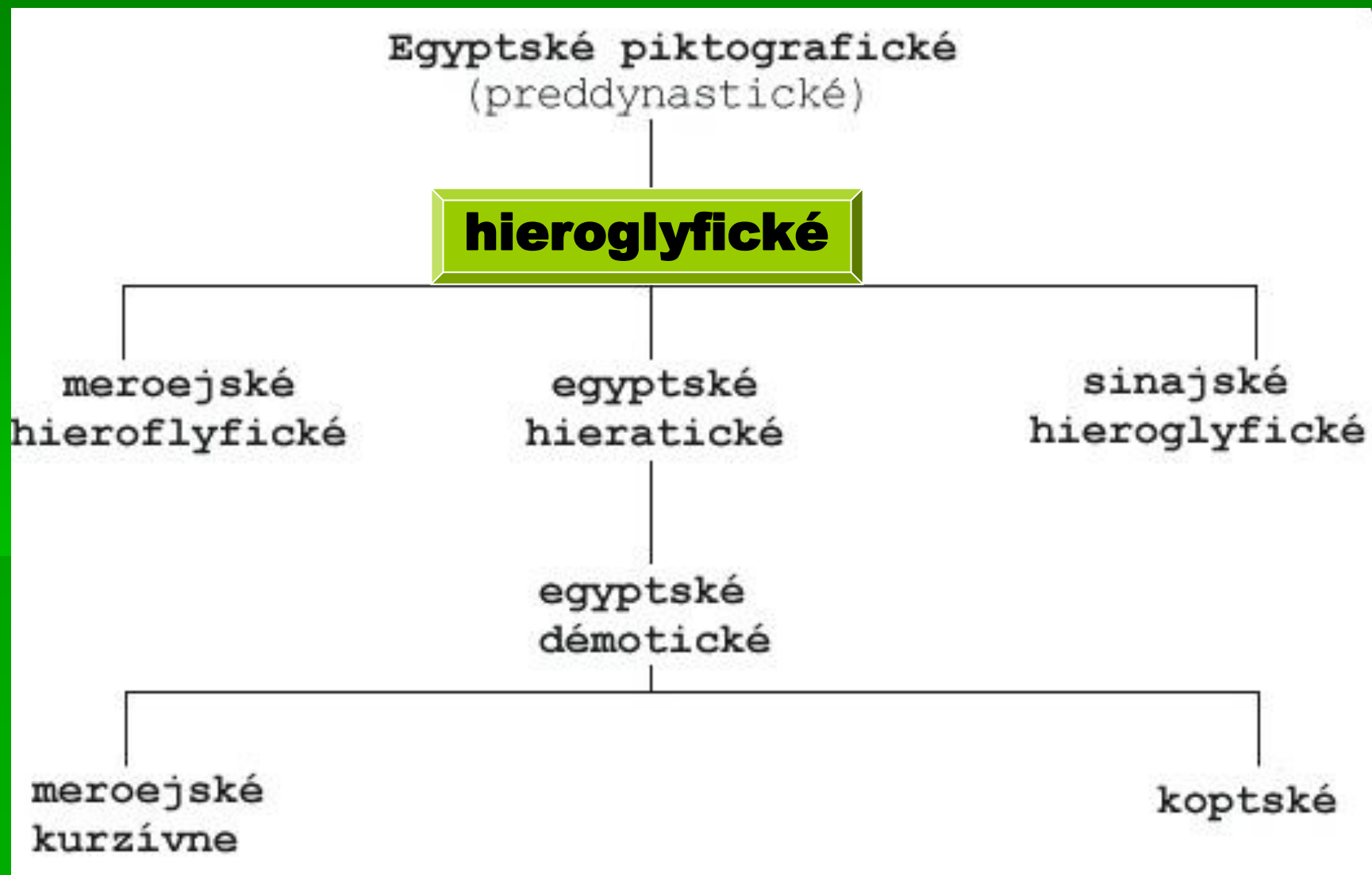
Stupně vývoje písma

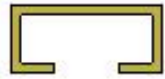

- 1. **PIKTOGRAFICKÉ – OBRÁZKOVÉ**
- 2. **LOGOGRAFICKÉ – POJMOVÉ**

FONETIZOVANÉ

- 3. **SYLABICKÉ – SLABIČNÉ**
- 4. **KONZONANTNÍ - SOUHLÁSKOVÉ**
- 5. **HLÁSKOVÉ**

Vývoj egyptského písma

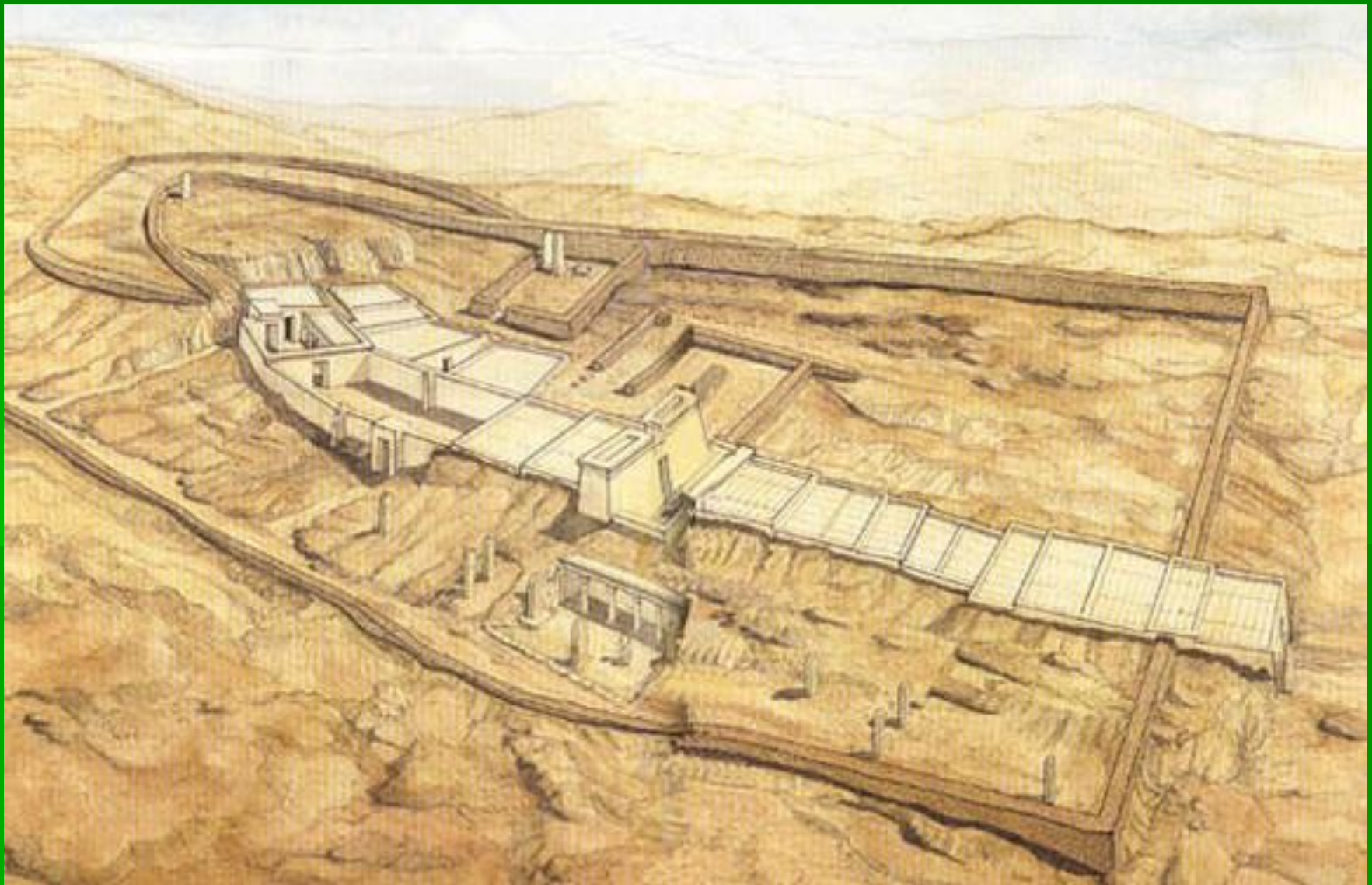
A 	B 	C 	D 	E 	F
G 	H 	I 	J 	K 	L
M 	N 	O 	P 	Q 	R
S 	T 	U 	V 	W 	X
Y 	Z 	KH 	SH 	CH 	MS
NH 	HPR 	[HOUSE] 	[MAN] 	[WOMAN] 	[GOD]

protosinajské písmo

- jedno z nejstarších hláskových písem objevených v r. 1904 archeology vedenými Flindersem Petriem na **Sinajském poloostrově**. Zde na náhorní plošině Serábit el-Chadím vznikly v polovině 2. tisíciletí doly na tyrkys, malachit a měď a Semité podnikající a pracující v těchto již dávno opuštěných dolech zde postavili chrám na počest bohyně lásky a radosti Háthory - „paní tyrkysu“ , tedy hlavní bohyně a ochránitelky tyrkysových dolů. Nápisy na kamenných deskách pocházejících zřejmě z trosk Háthořina chrámu byly psány jednak egyptskými hieroglyfy a jednak dosud neznámým písmem o **32 znacích**, které rozluštil r. 1916 britský badatel A. H. Gardiner. Protosinajské písmo evidentně **vzniklo převzetím egyptského písma** a jeho adaptací pomocí akrofonie na písmo souhláskové. Odtud byl jen krok k jeho předpokládanému převzetí obchodně zdatnými Feničany a další vývoj od fénického písma k abecedě je všeobecně známou záležitostí.

Chrám bohyně Háthory na Sinaji

Trosky Háthořina chrámu s hieroglyfickými a protosinajskými nápisy

Sinajský poloostrov – most do Palestiny a Fénicie

Egyptian Mining Operations 2000 - 1200 BC

Egypt

Sinai Peninsula was Egyptian Territory from 2000 BC to 106 AD

Egyptian Red Sea Wilderness (Modern Sinai Peninsula)
Way of the Wilderness to the Red Sea (Ex 13:18)
The Wilderness to the Red Sea (Judg 11:16)
Wilderness of the land of Egypt (Ezek 20:36)
Wilderness of the Sea (Isa 23:1)

Egyptian copper & Turquoise mines

Egyptian mining sea port

Israel

Edomites

Midianites

Ein Hatseva (Tamar: Ezekiel 47:19)

Ain Qudeirat

Mt. Karkom

Kadesh Barnea 1400 BC

Wady El Arish
River of Egypt
Gen 15:18

Azmon "Strong" (Kuntilet Ajrud)

Hezron "enclosure"
Addar "glory"
Karka "floor"

Timna

(Tell el-Kheleifeh)

Elat

Ezion Geber

Jezirat Faraun Island

Serabit el-Khadim

Succoth

Bitter Lakes

Red Sea: Ex 10:19 (Gulf of Suez)

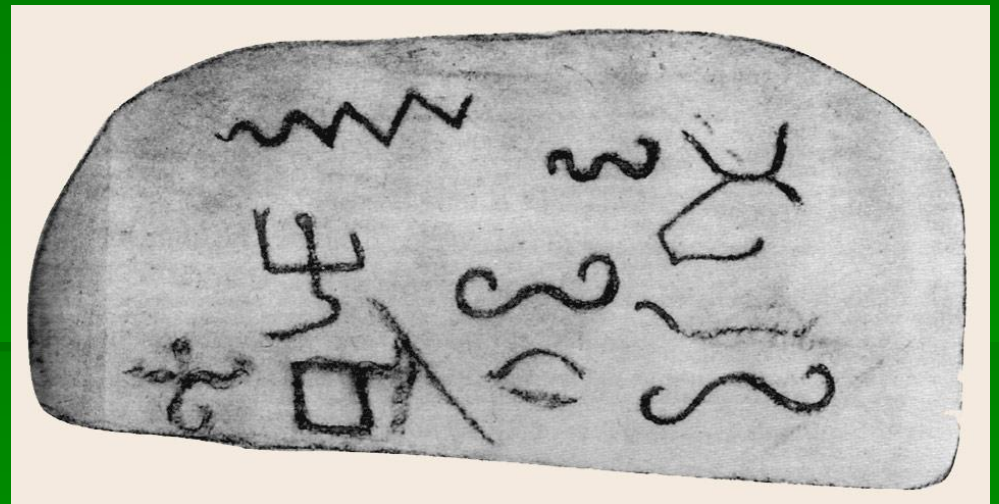
Red Sea: 1 ki 9:26

Joshua's banner, Josh 8:20 says he saw the camp of the Philistines of Ashdod, to the south of Be'er-sheva, then turn west to the Ghor of Egypt.

Wilderness of Zin

Wilderness of Paran

Mt. Ben Paran

Název písmene	Proto-sinajština	Raná foiničtina	Řečtina	Fonetická hodnota	Význam písmene
'aleph			A	[ʾ]	vůl
beth			B	[b]	dům
gimmel			Γ	[g]	klacek
daleth			Δ	[d]	dveře
he			E	[h]	
waw			Ϝ ¹ Y	[w]	háček/věšák
zayin			Z	[z]	
heth			H	[ħ]	plot
teth			Θ	[t]	

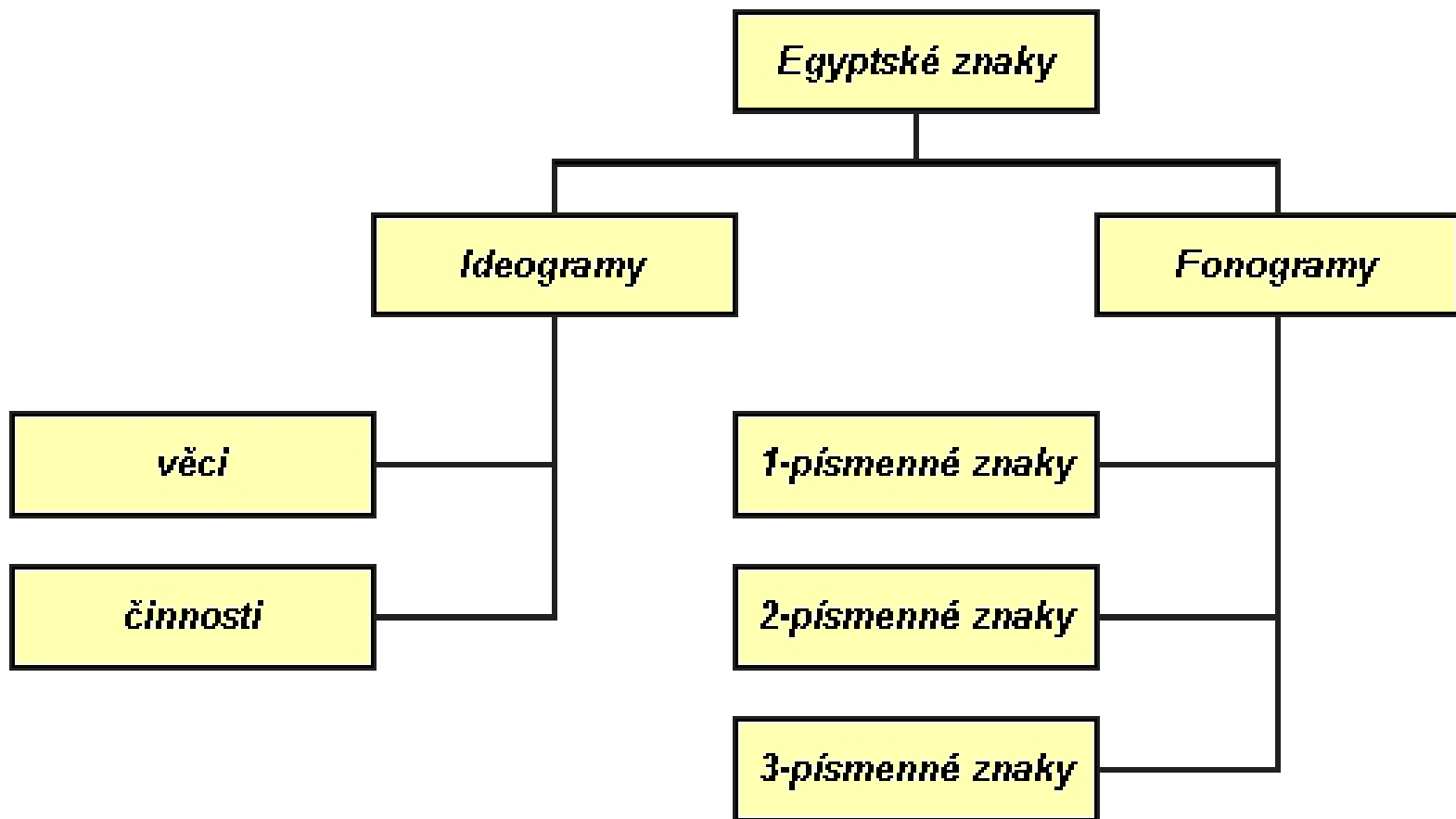
yodh			I	[y]	paže/ruka
kaph			K	[k]	dlaň ruky
lamedh			Λ	[l]	bodec/hák
mem			M	[m]	voda
nun			N	[n]	had
samekh			Ξ	[s]	
'ayin			O	[ʿ]	oko
pe			Π	[p]	
tsade			Ϻ ²	[s]	
qoph			ϻ ³	[q]	
reš			P	[r]	hlava
šin			Σ	[š]	
taw			T	[t]	značka (?)

HIEROGLYFICKÉ PÍSMO

- Řečtí spisovatelé nazvali písmo egyptských národů na chrámových zdech **hieroglyfy** (*hieros* = řecky posvátný, *glypho* = vyřezávám, vysekávám).
- Egyptské hieroglyfy jsou jedním z **nejstarších písem** vůbec. Nápisy v kameni a později na papyru sahají od předdynastických dob někdy okolo r. **4000 př.n.l.** asi do první poloviny 3. století n.l.
- Vynález papyru a jeho úprava do svitků velmi zjednodušila psaní. Došlo k tomu asi 2200 – 1500 př.n.l.

Skladba egyptského písma

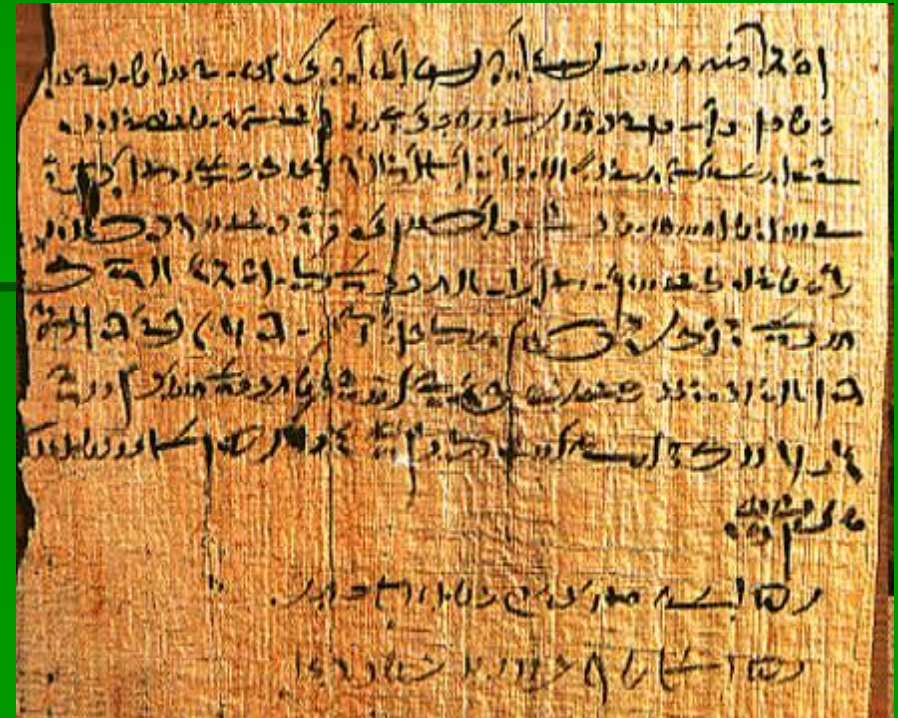
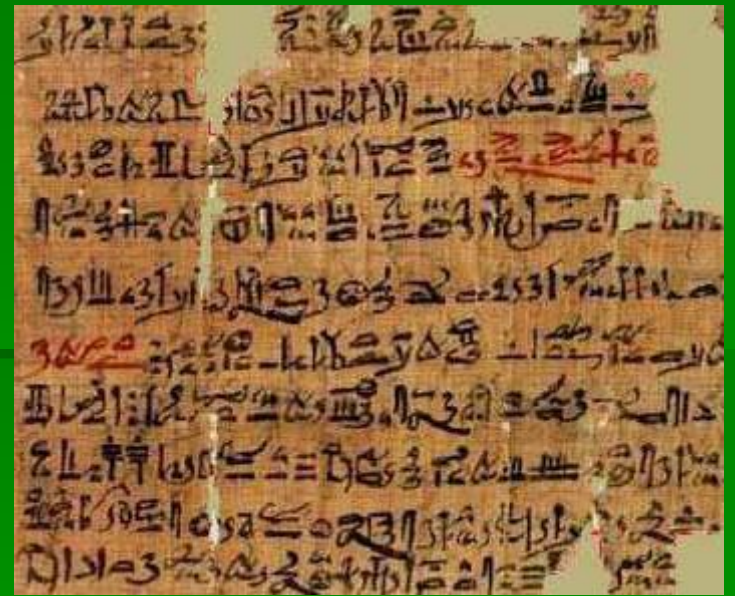

Hieroglyfy

posvátné ozdobné písmo

Písmo hieroglyfické, hieratické a démotické

Hieroglyfy na papyru

Hieroglyfy malované na stěnu

Egyptský horror vacui

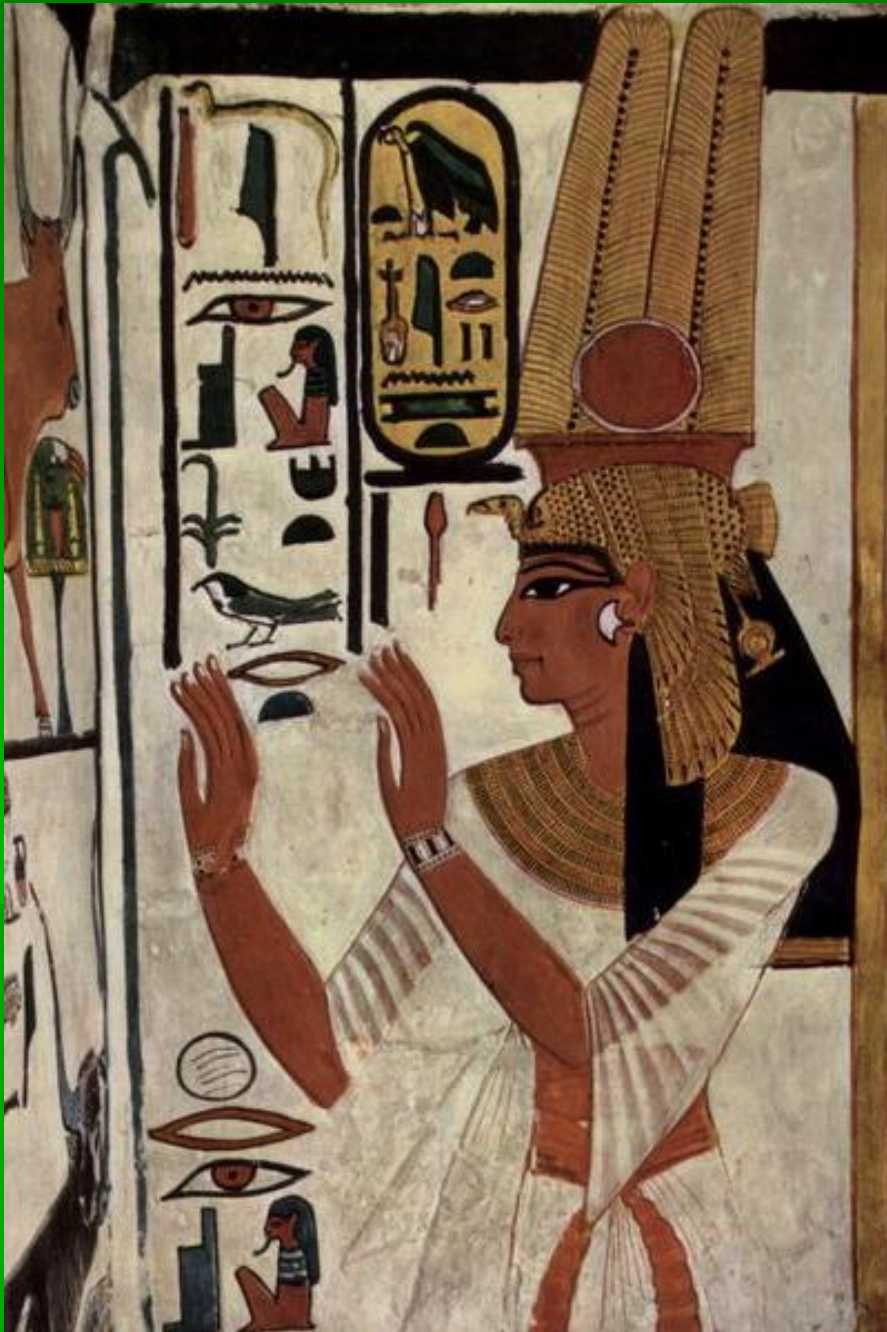

Hrobka

královny Nefertari

manželky Ramesse II.

Nefertari

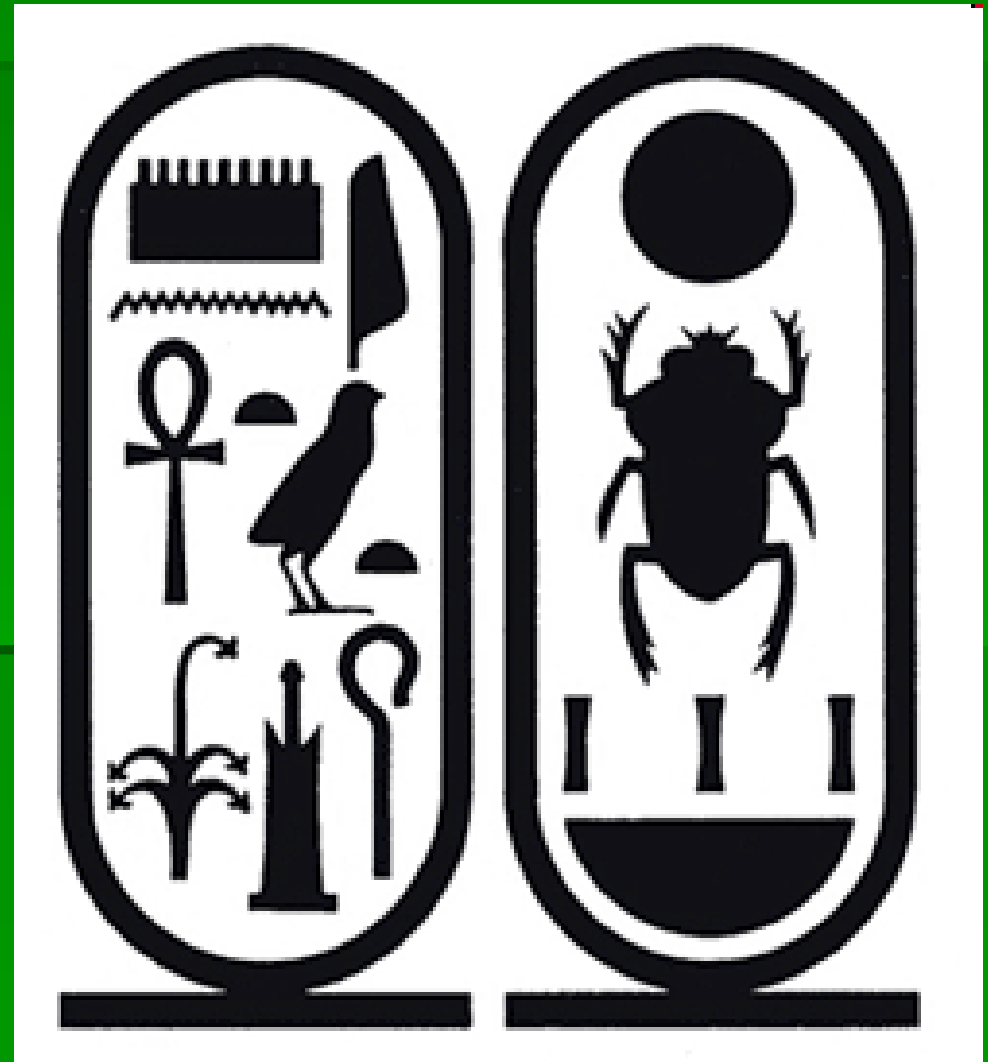
Hrobka Sethiho I.

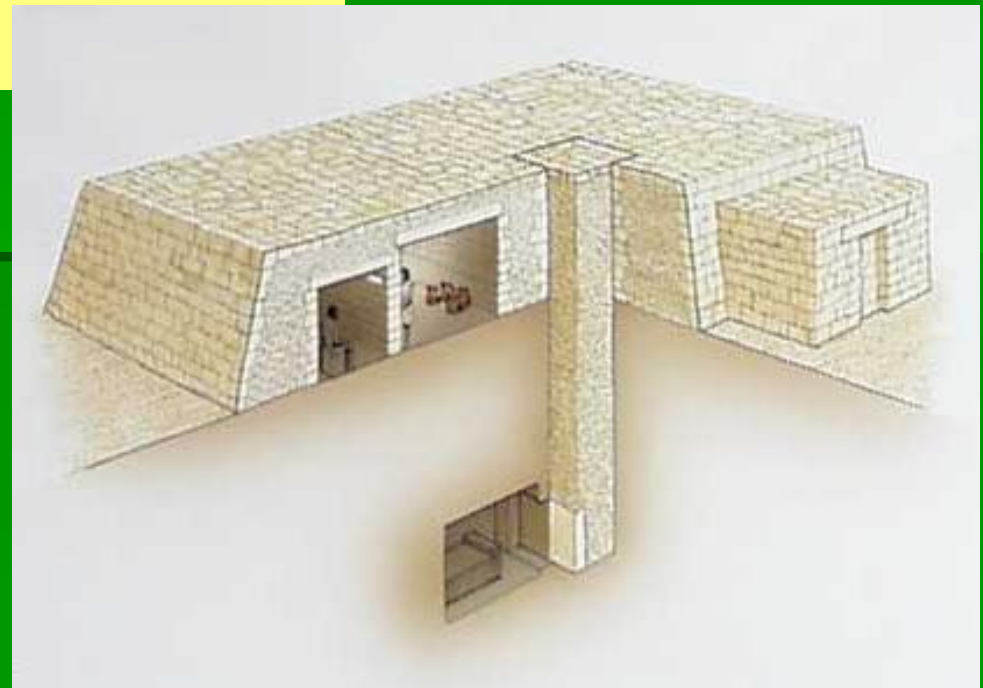
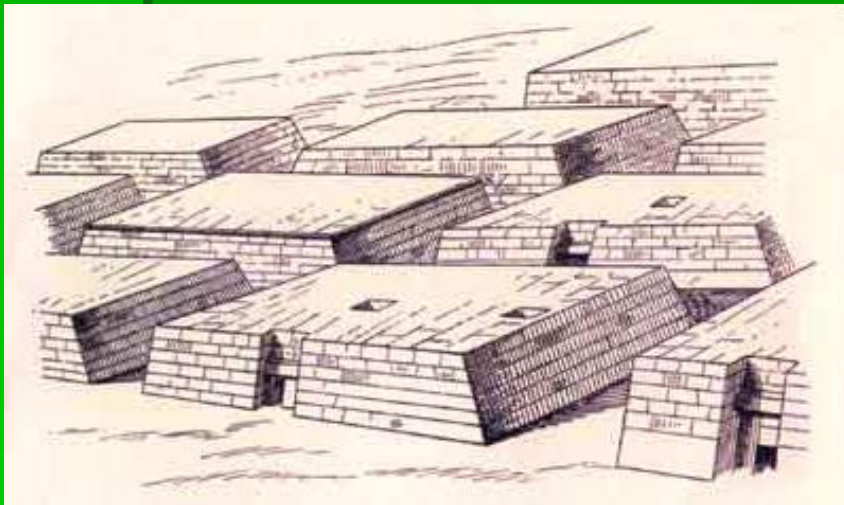
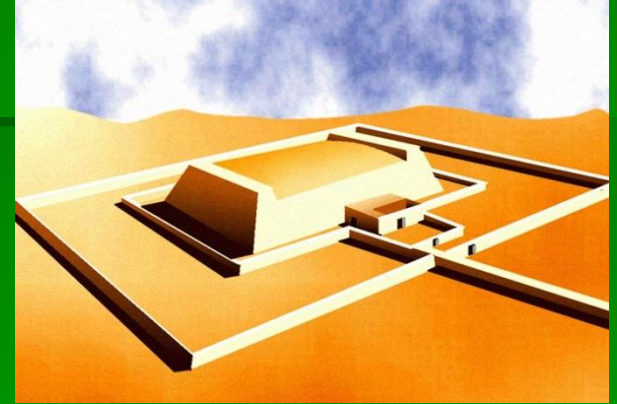
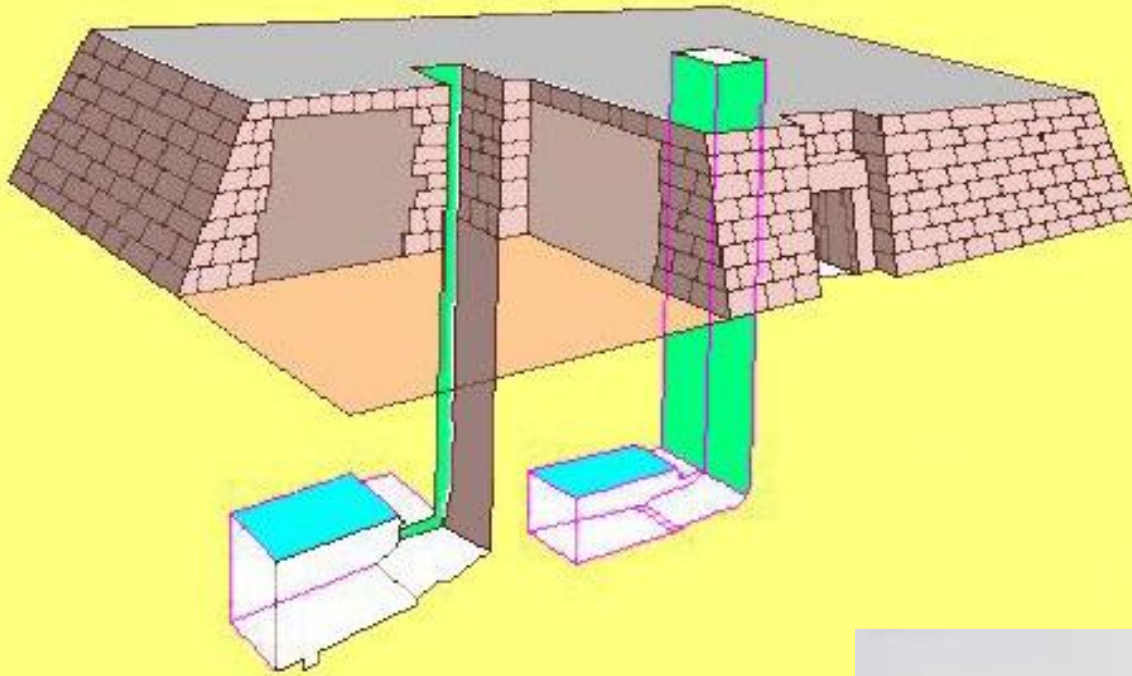
HIEROGLYPHS (Tomb of Ramses 6, Valley of the Kings, Luxor, Egypt)

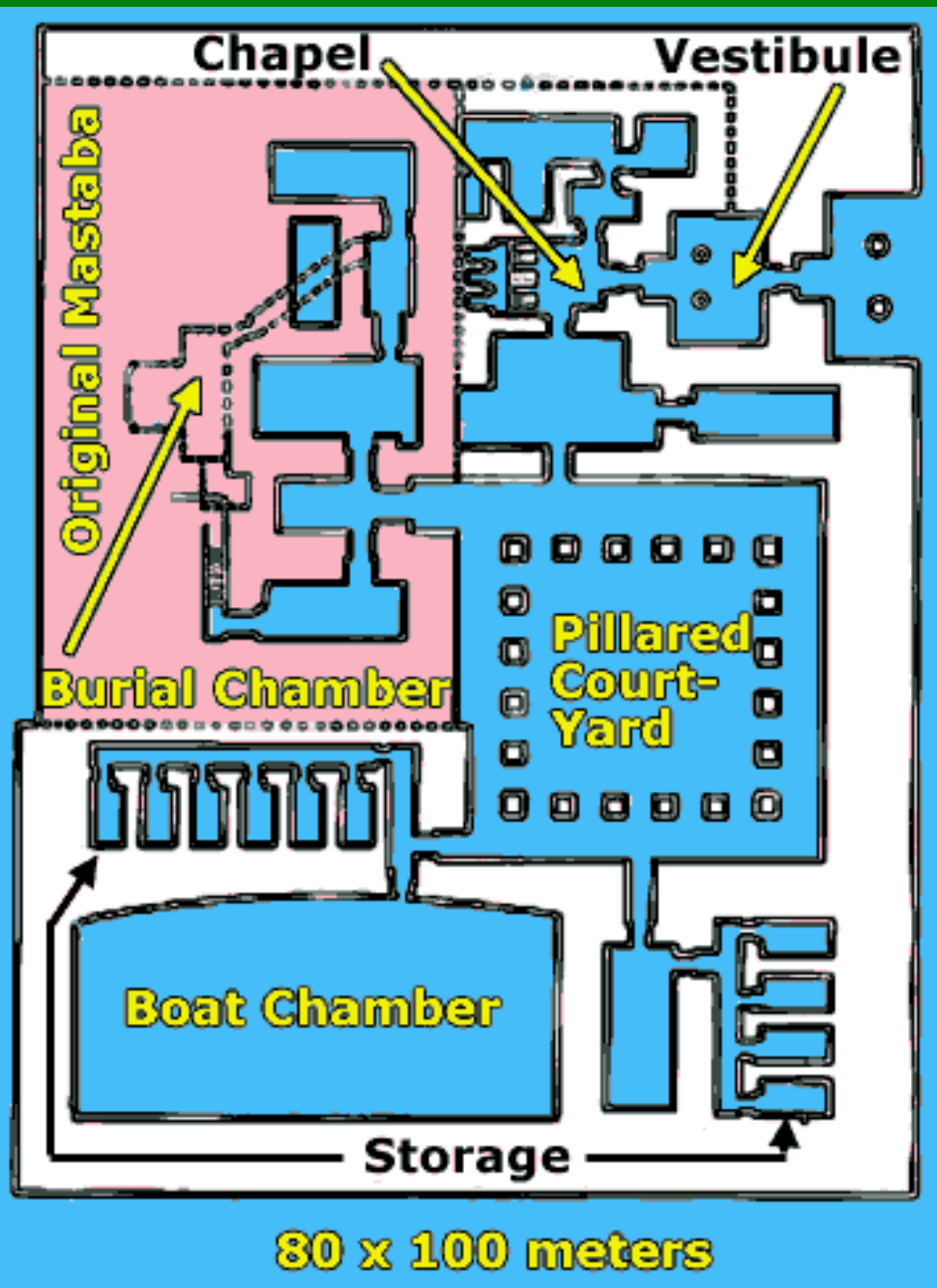
Kartuše

Thutmóse III. a Tutanchámon

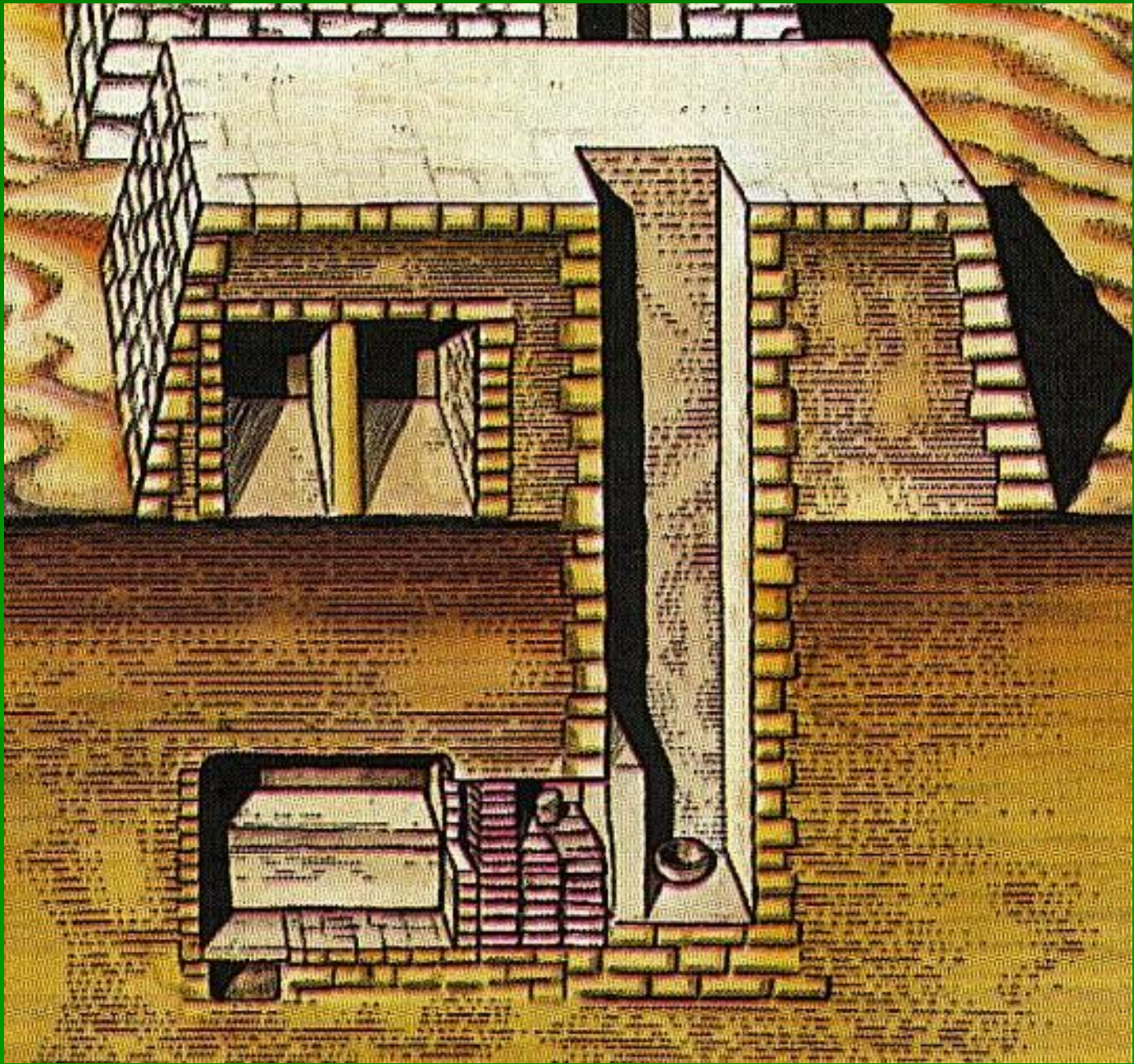
Mastaba

Komplex Ptahšepsovy mastaby

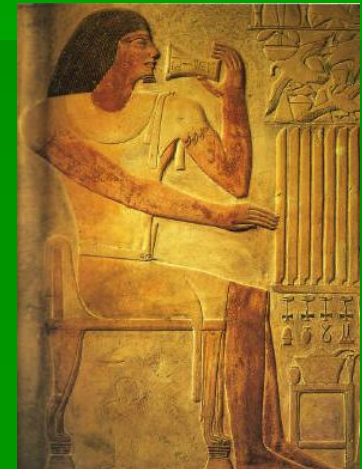
Ptahhotepova mastaba - 5. dynastie

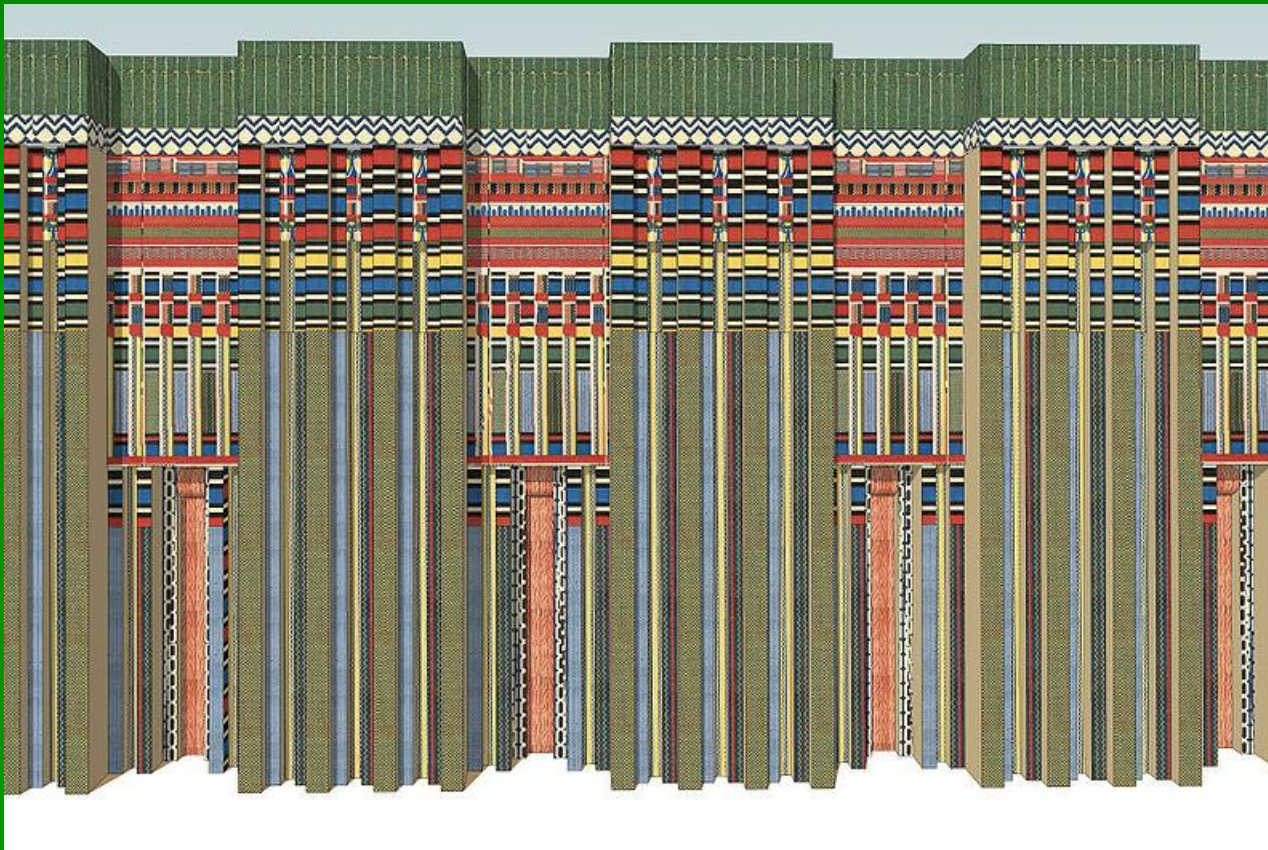
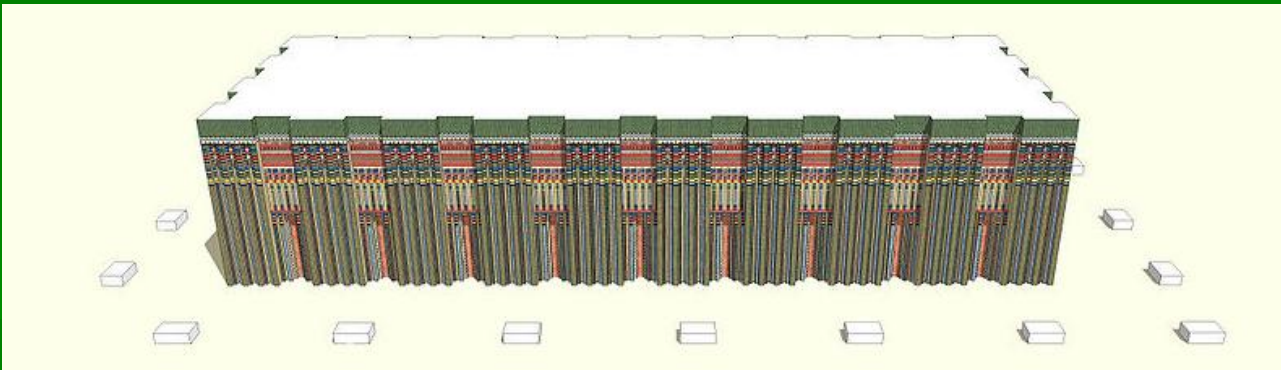
Ptahhotep

- byl vezír v době vlády faraona Džedkarea Isesiho, předposledního panovníka 5. dynastie. Dožil se 110 let a před smrtí žádal panovníka, aby jeho syna ustanovil nástupcem ve všech Ptahhotepem zastávaných úřadech. Král souhlasil, ale podmínkou bylo, aby syna ještě před jmenováním poučil o všem, co pro výkon úřadů a pro řádný život vůbec bude potřebovat.
- Tak vzniklo Ptahhotepovo naučení – učebnice v písařských školách.

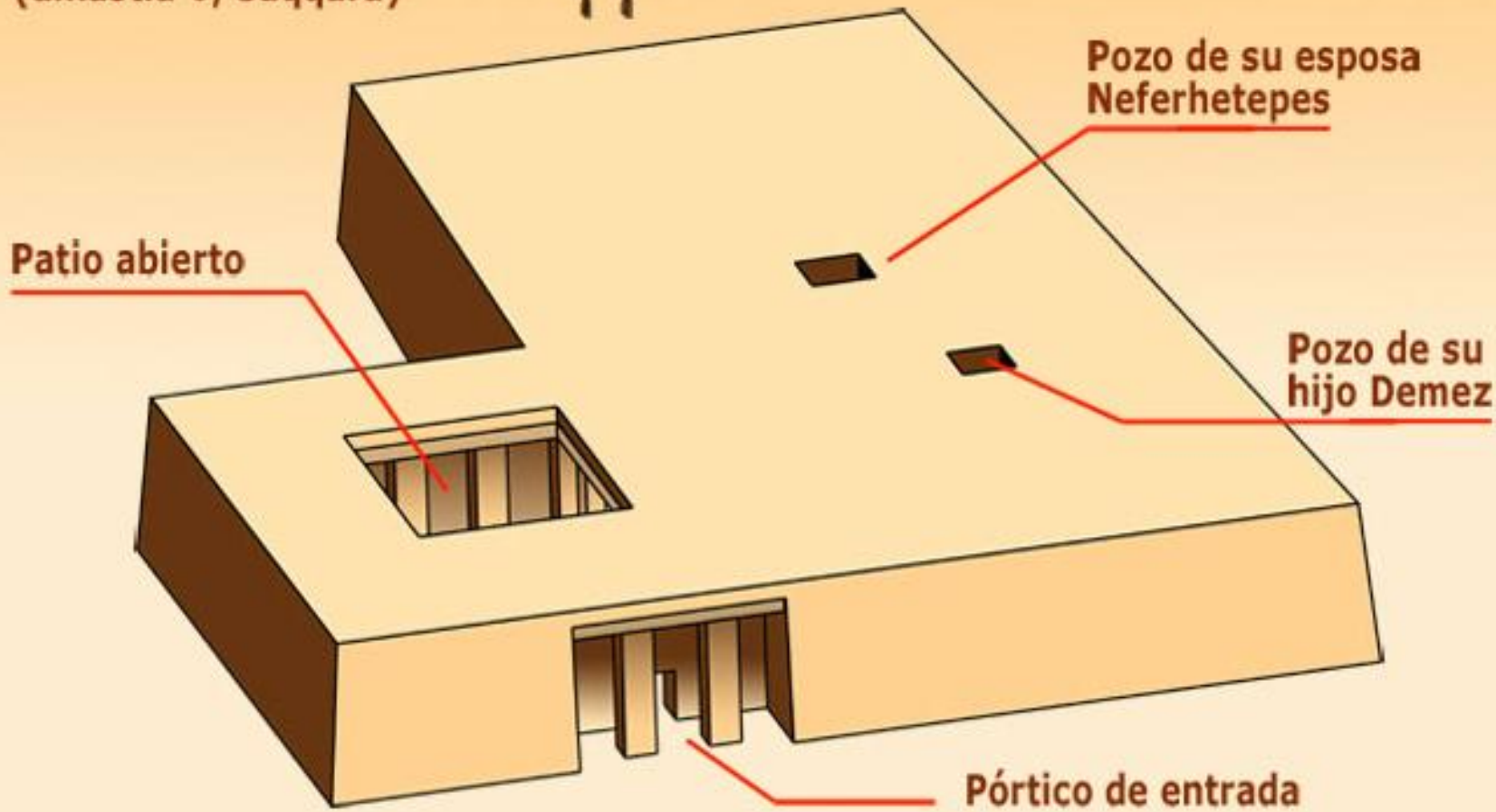
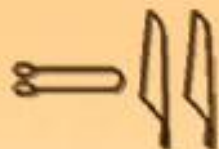
P
O
L
Y
C
H
R
O
M
I
E

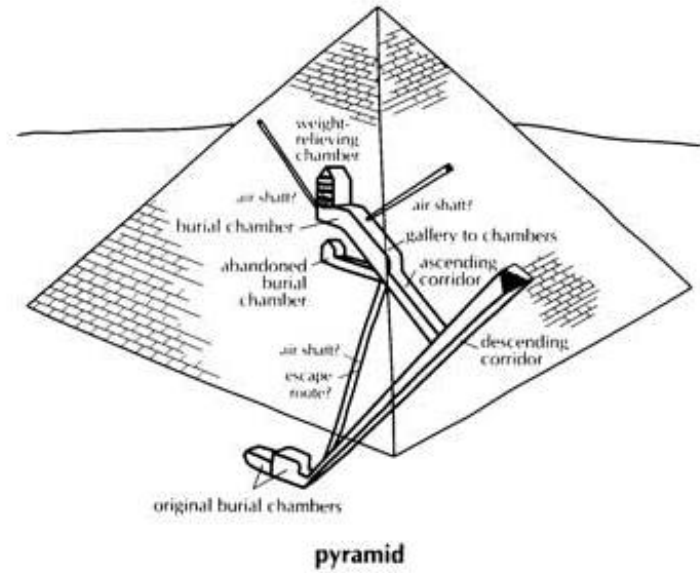
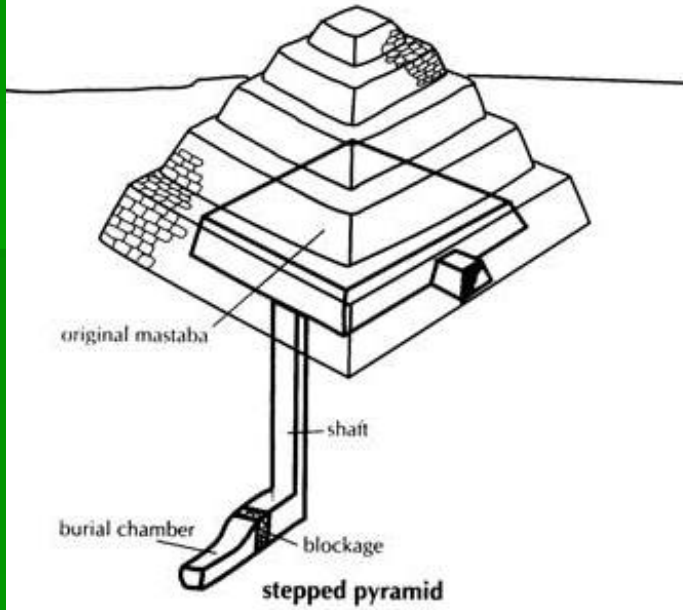
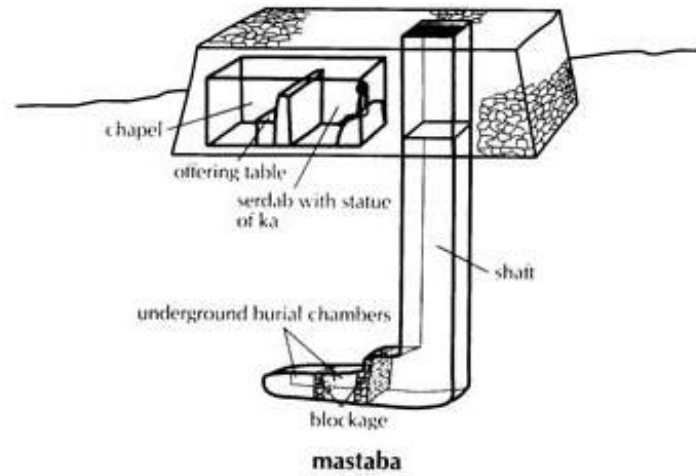

M
A
S
T
A
B

Mastaba de Ti

(dinastía V, Saqqara)

Džósérova pyramida

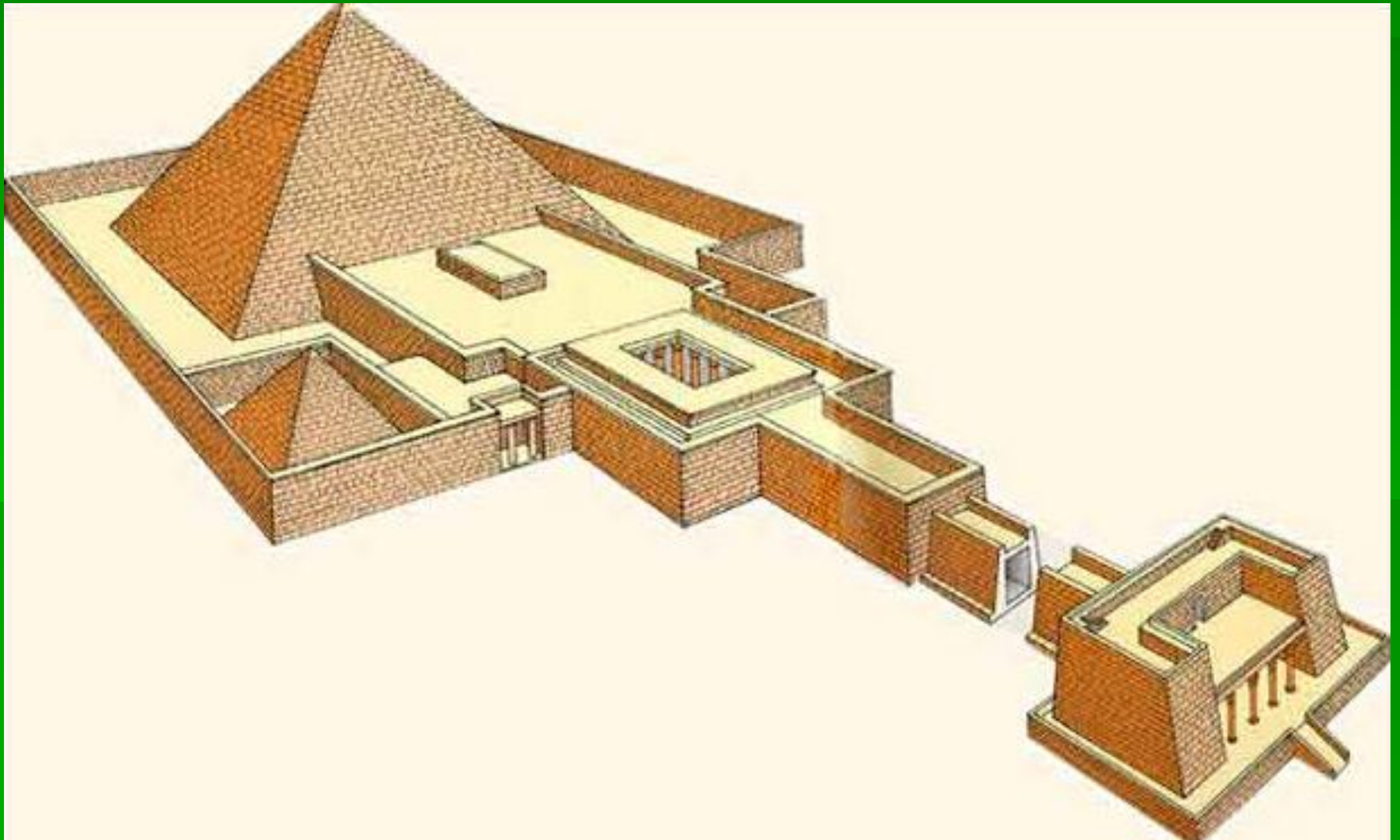
Imhotep a Džósér

Pyramidový komplex Džósérový pyramidy

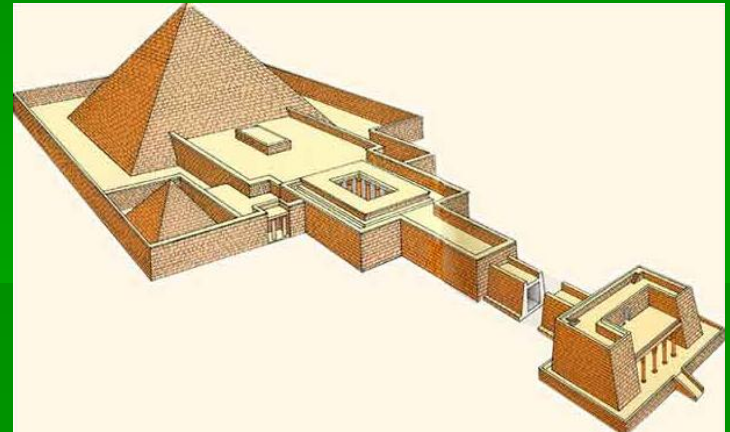

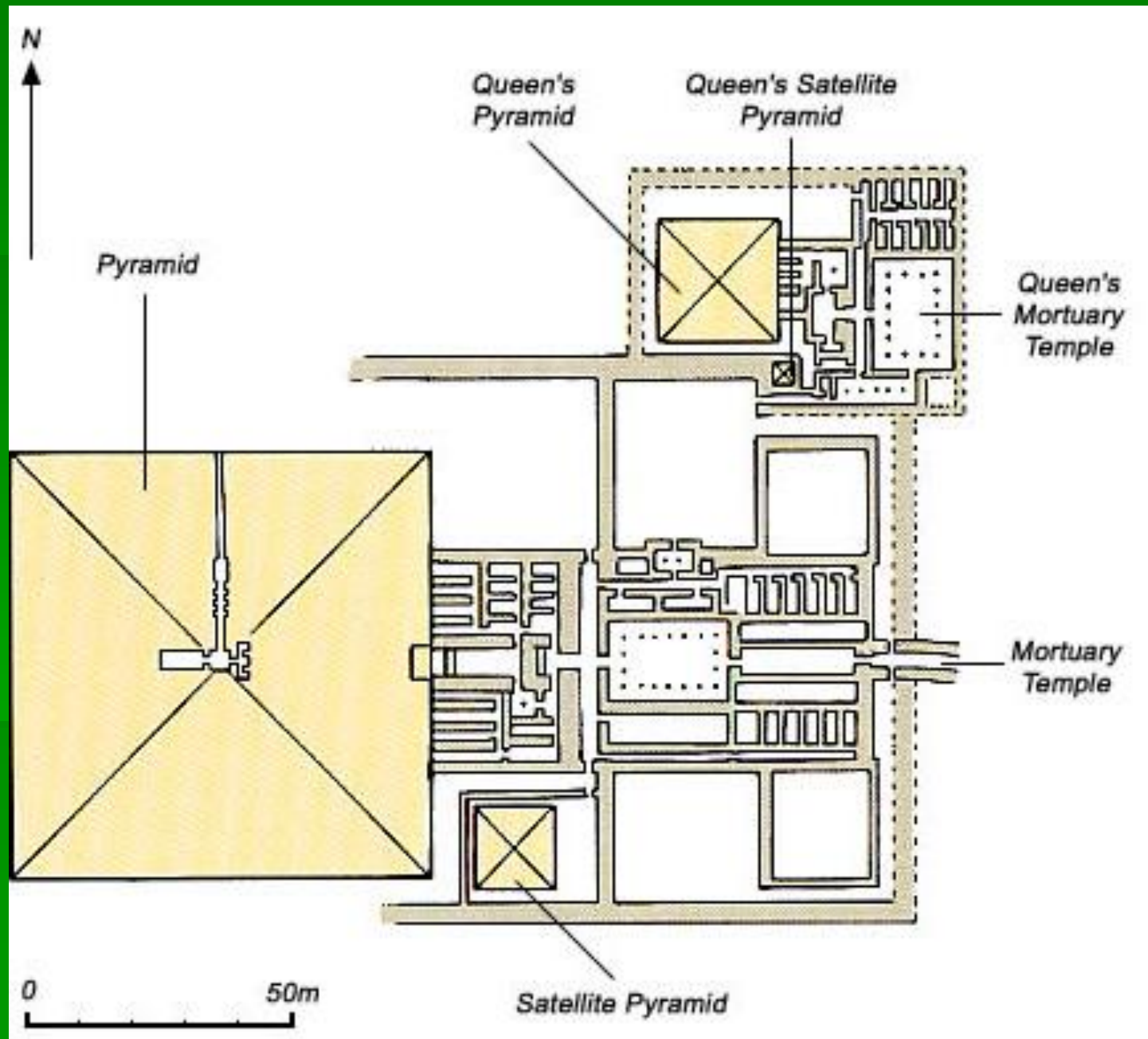
Pyramidový komplex

Pyramidový komplex

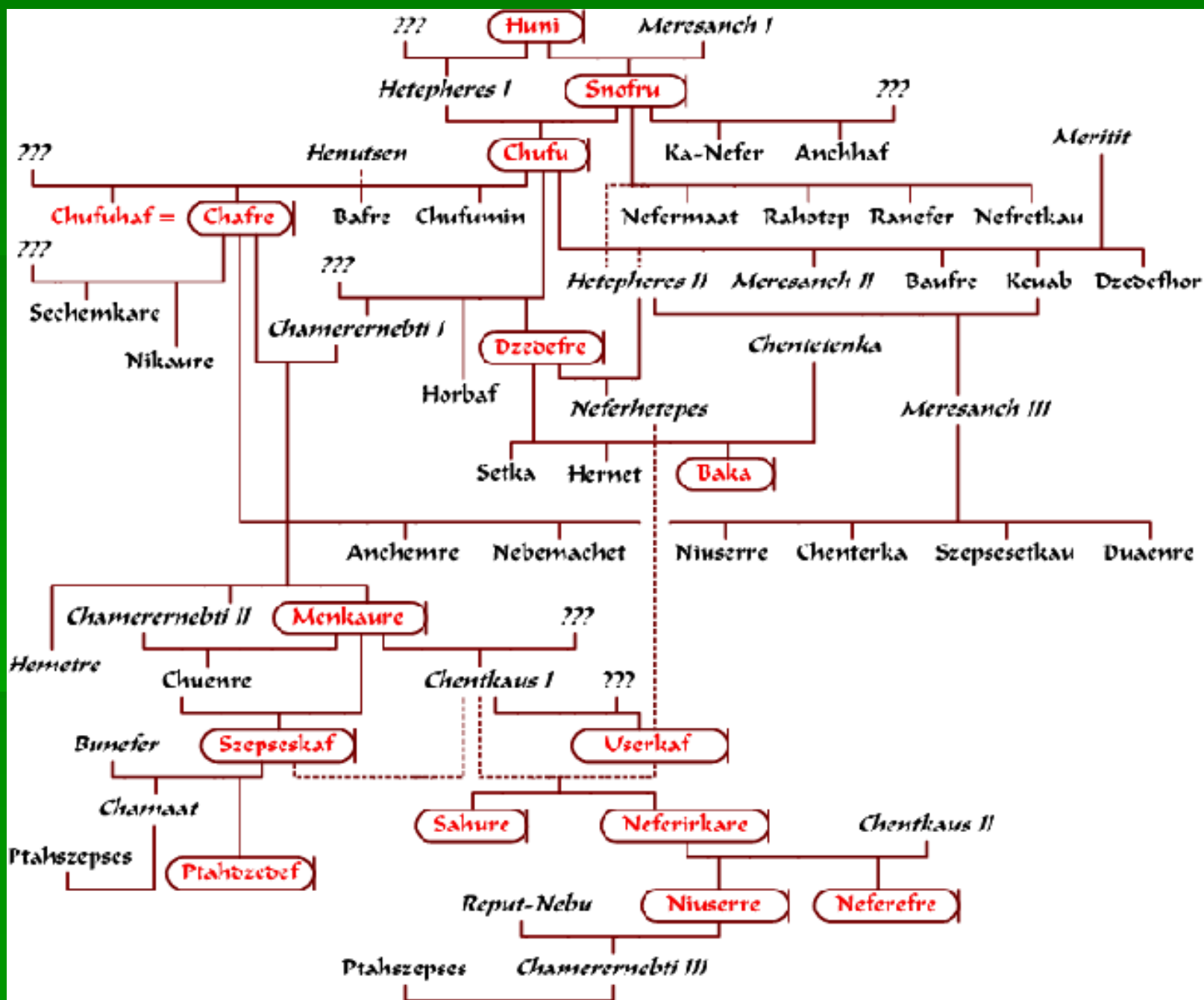
- jejich standardní součástí, vedle panovníkovy pyramidy samotné, byly v ideálním případě
- 1) údolní chrám
- 2) vzestupná cesta
- 3) zádušní chrám
- 4) satelitní pyramidy
- 5) mastaby
- 6) další chrámy
- 7) skladiště a archivy

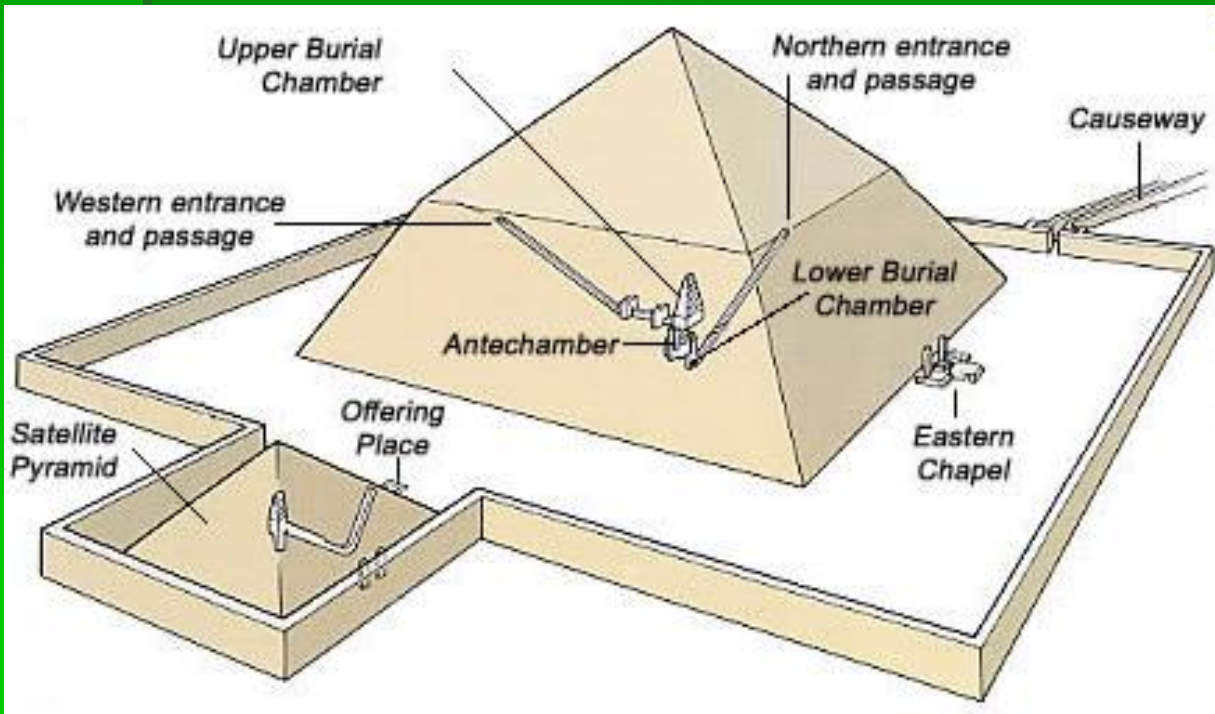

Čtyři pyramidy krále Snofrua

- Stupňovitá v Médúmu, přestavěná na pravou
 - Červená v Dahšúru (104 m)
 - Lomená v Dahšúru (104,7 m)
 - Stupňovitá pyramida v Síle (bez pohřebních komor)
-
- Celkový objem kamene Snofruových pyramid činí 3,6 milionu metrů krychlových, což žádný faraon nepřekonal.
 - Počet obyvatel Egypta v době Snofruově činil 1 – 1,5 milionu obyvatel

Snofru Snofrew

Červená (Růžová, Severní) pyramida je první pravou pyramidou v dějinách Egypta. V ní byl pravděpodobně král Snofru pohřben. Snofru vládl přibližně v letech 2639/2589–2604/2554

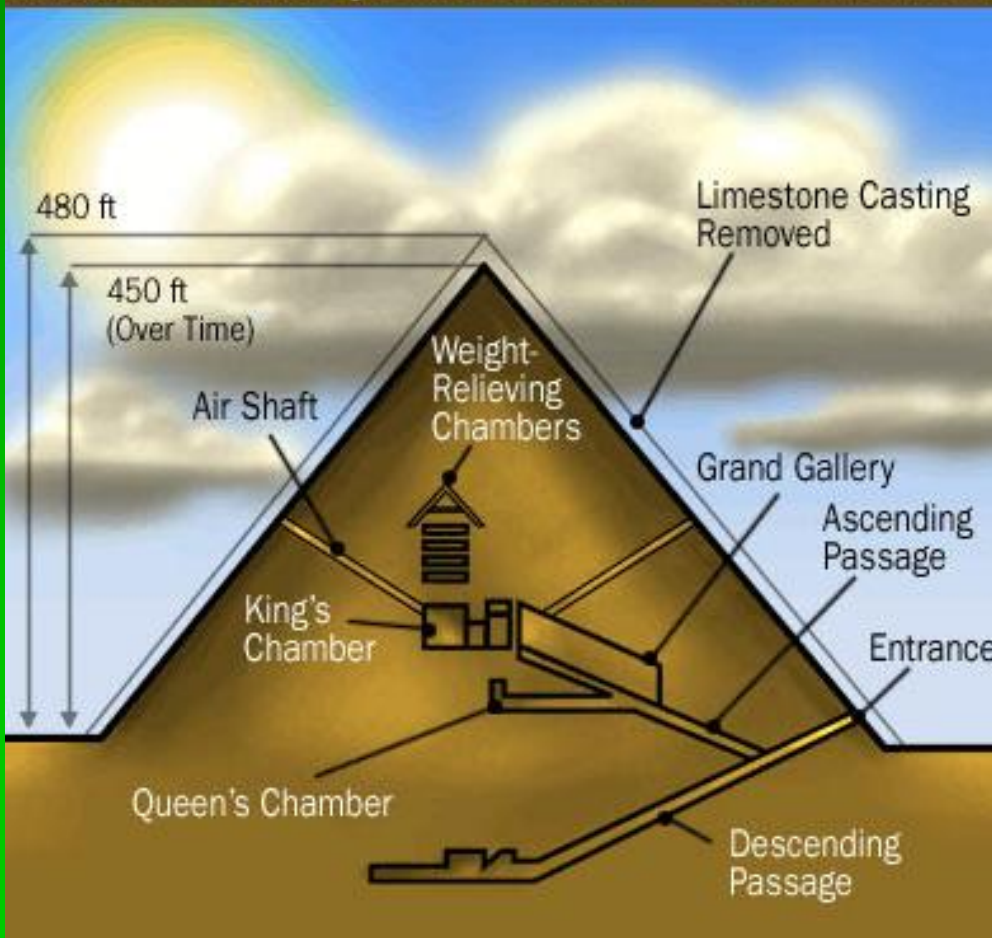
Velké pyramidy v Gíze

Cheopsova / Chufuova pyramida

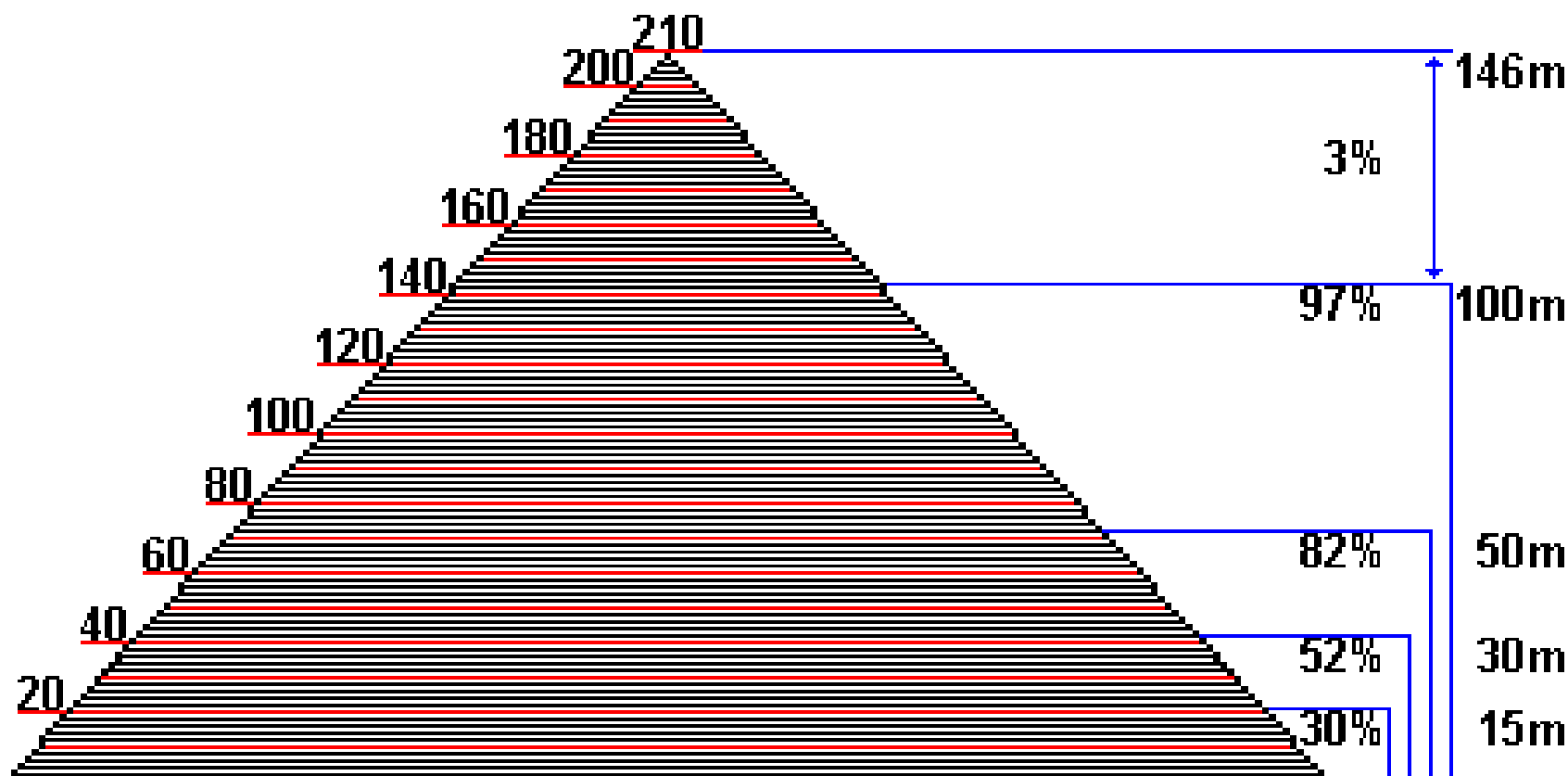
Inside the Great Pyramid of Khufu ©2007 HowStuffWorks

2 300 000 bloků vápence 2,5 tuny váhy

The 210 stone layers
of the Khufu pyramid

Percentage of
building substance

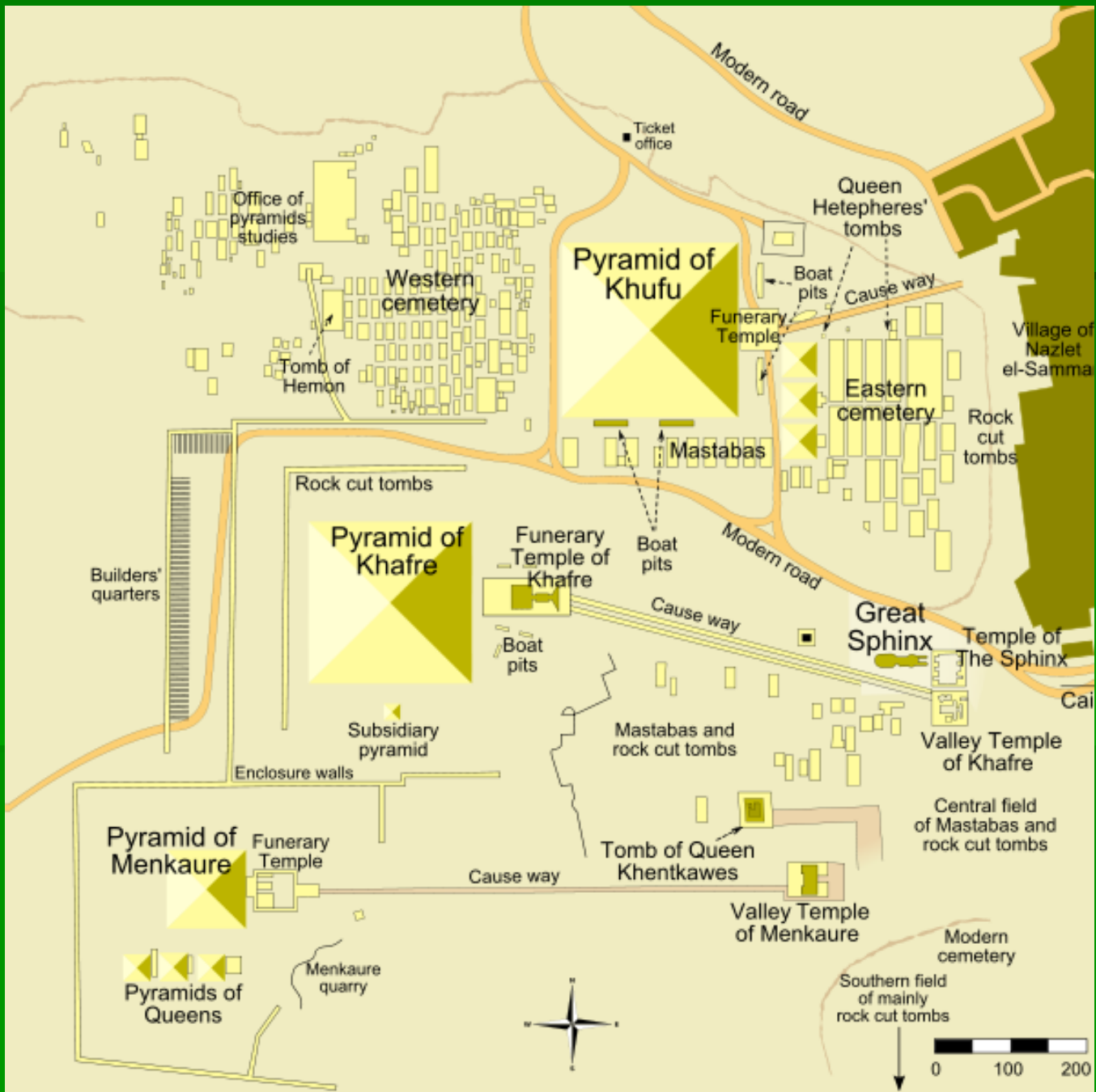

Rachefova / Chafréova pyramida

Velká sfinga

Ztracené pyramidy, zapomenutí faraoni

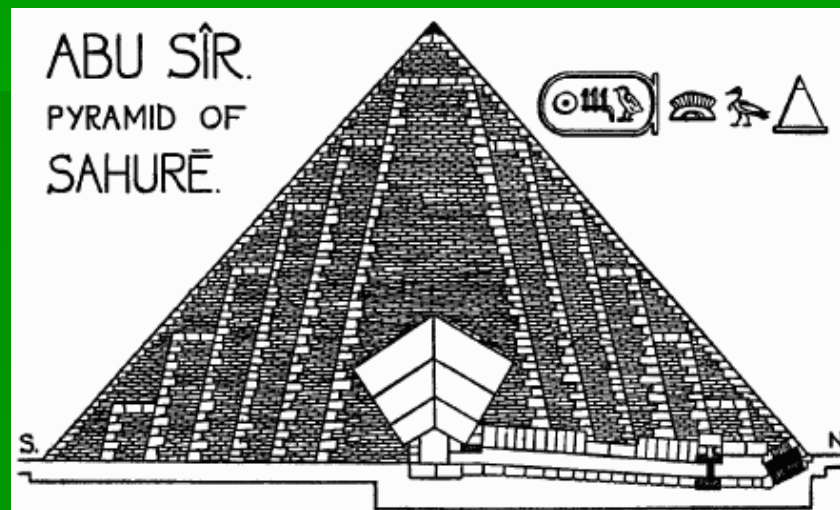
ABÚSÍR

MIROSLAV VERNER / Fotografie MILAN ZEMINA

ENDEXPRESS

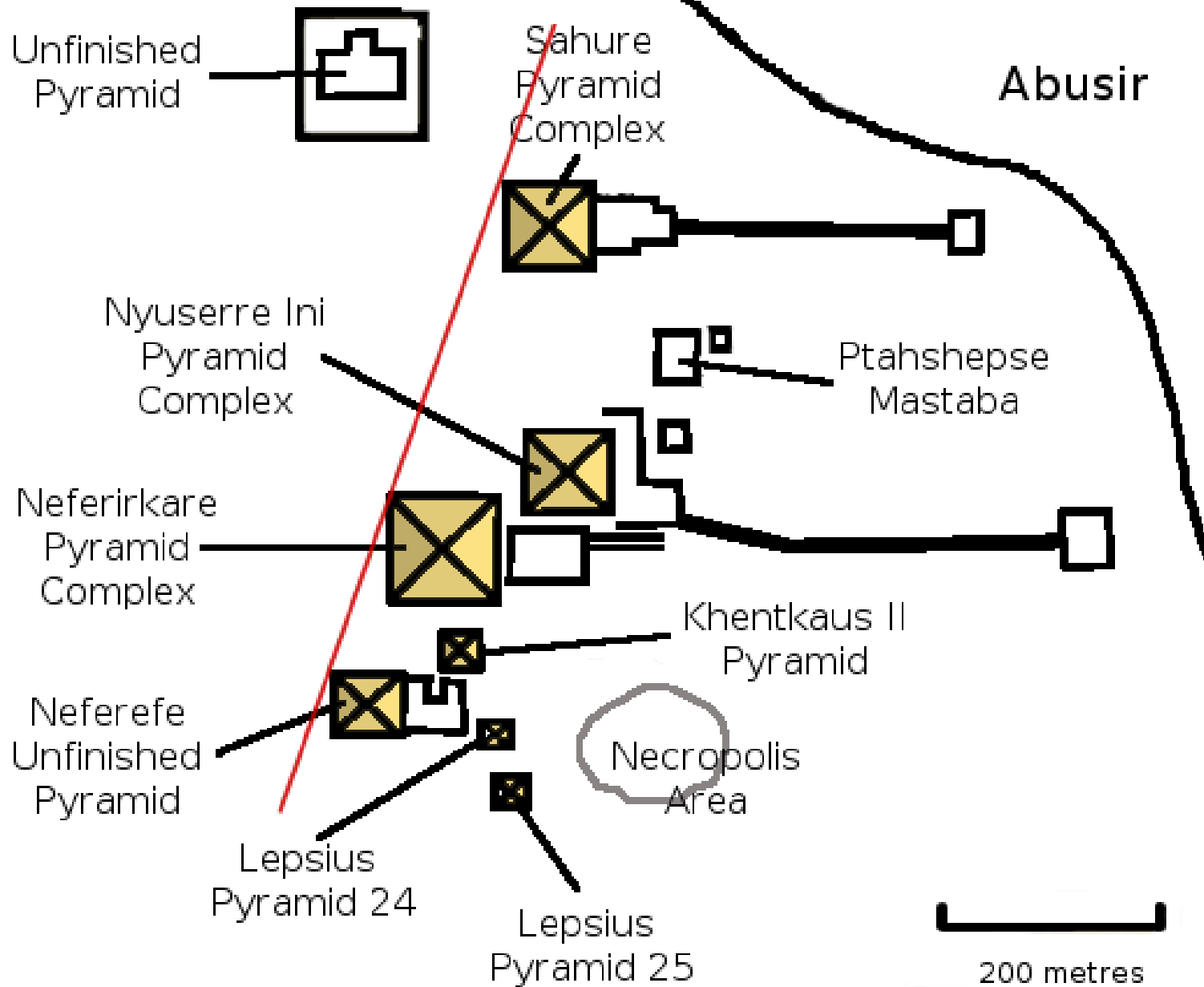

Objevy české egyptologie

Pyramidy slunečních králů

5. dynastie 2510 – 2365 př. n. l.

- označovaná jako **dynastie slunečních králů** je jednou ze staroegyptských královských dynastií řazených egyptology do historického období označovaného jako Stará říše.
- Badatelé usuzují, že v této době došlo nejen k vyvrcholení vzestupu kultu slunečního boha **Rea**, který se započal za vlády předcházející 4. dynastie, ale také ke zdůraznění role **Usira** v královském pohřebním kultu.

Rodokmen 5. dynastie

Hrobka (pyramida) královny Chentkaus I. pravděpodobně dcery faraona Menkovréa

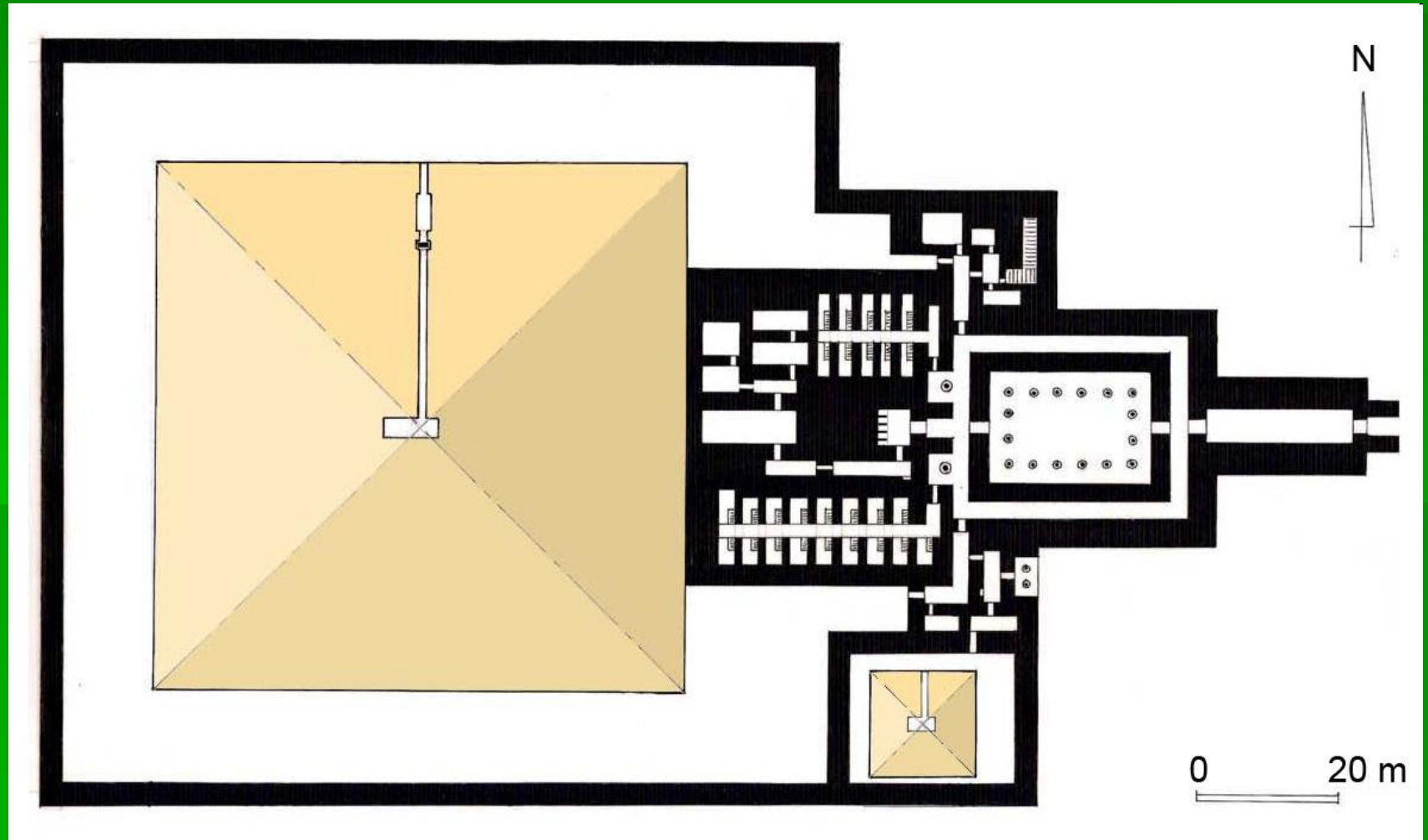
Faraon Sahuré

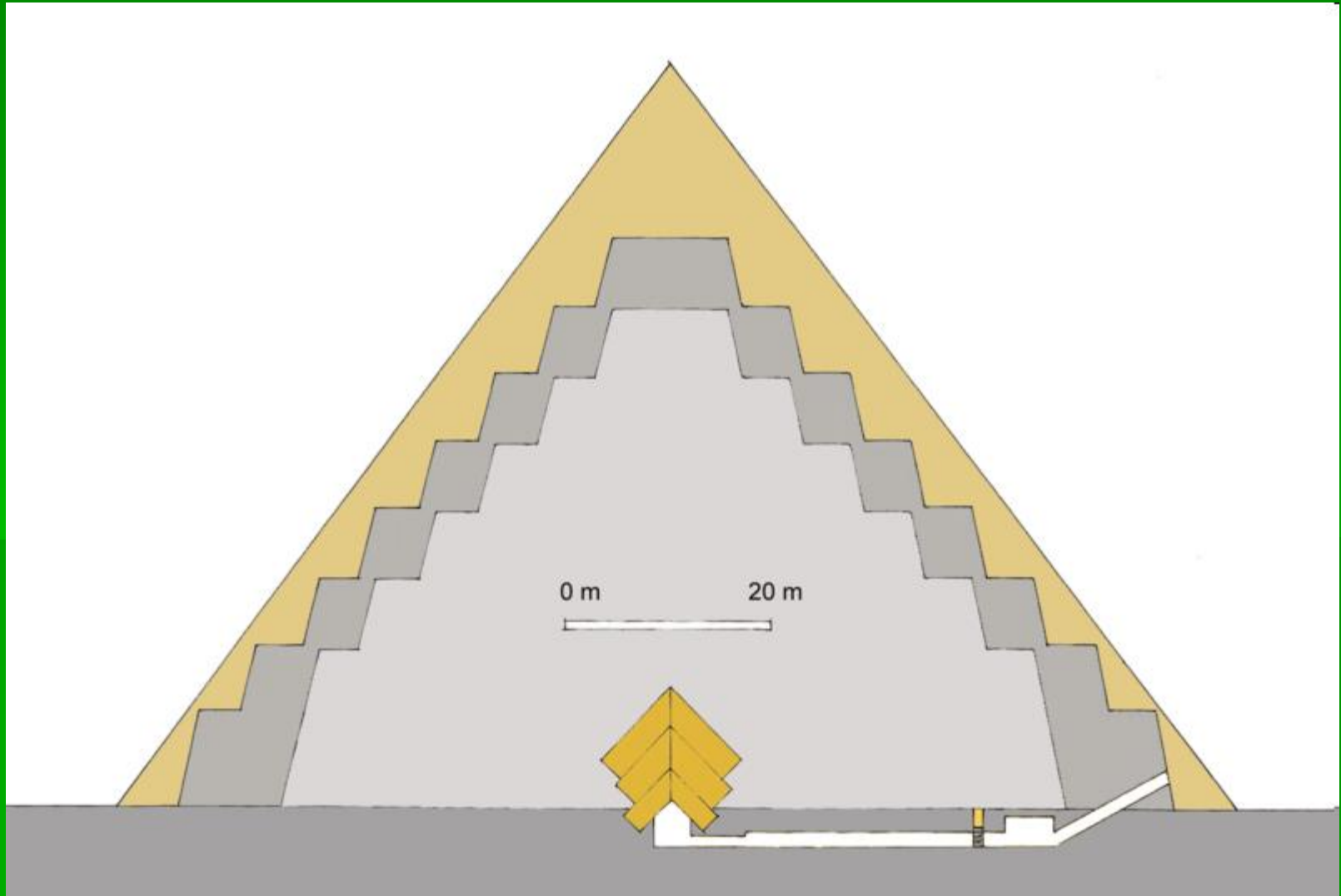
Sahuré

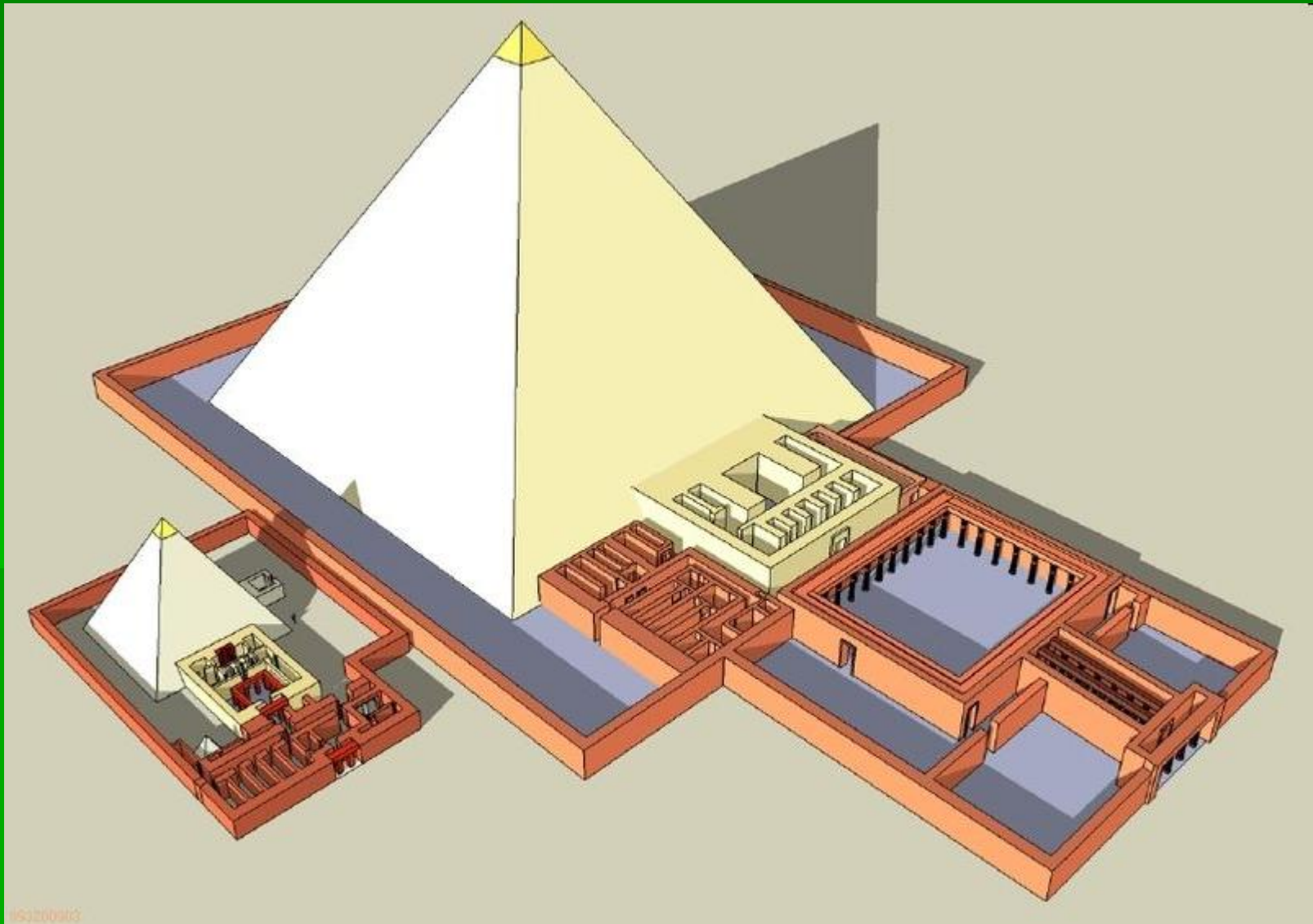
Sahuré - 5. dynastie slunečních králů

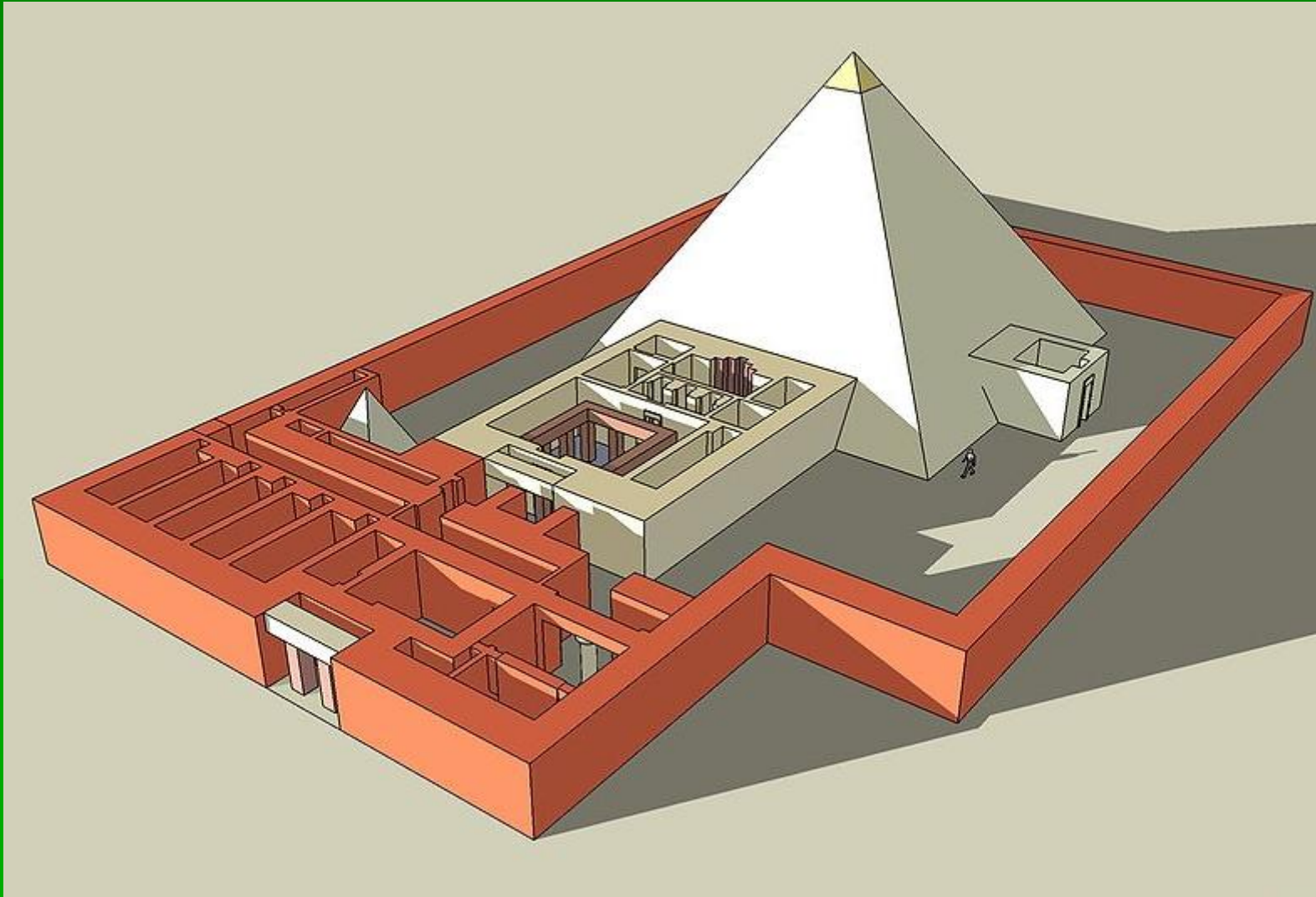
Neferirkaréova pyramída

Neferirkaréova pyramida a pyramida jeho manželky Chentkaus II.

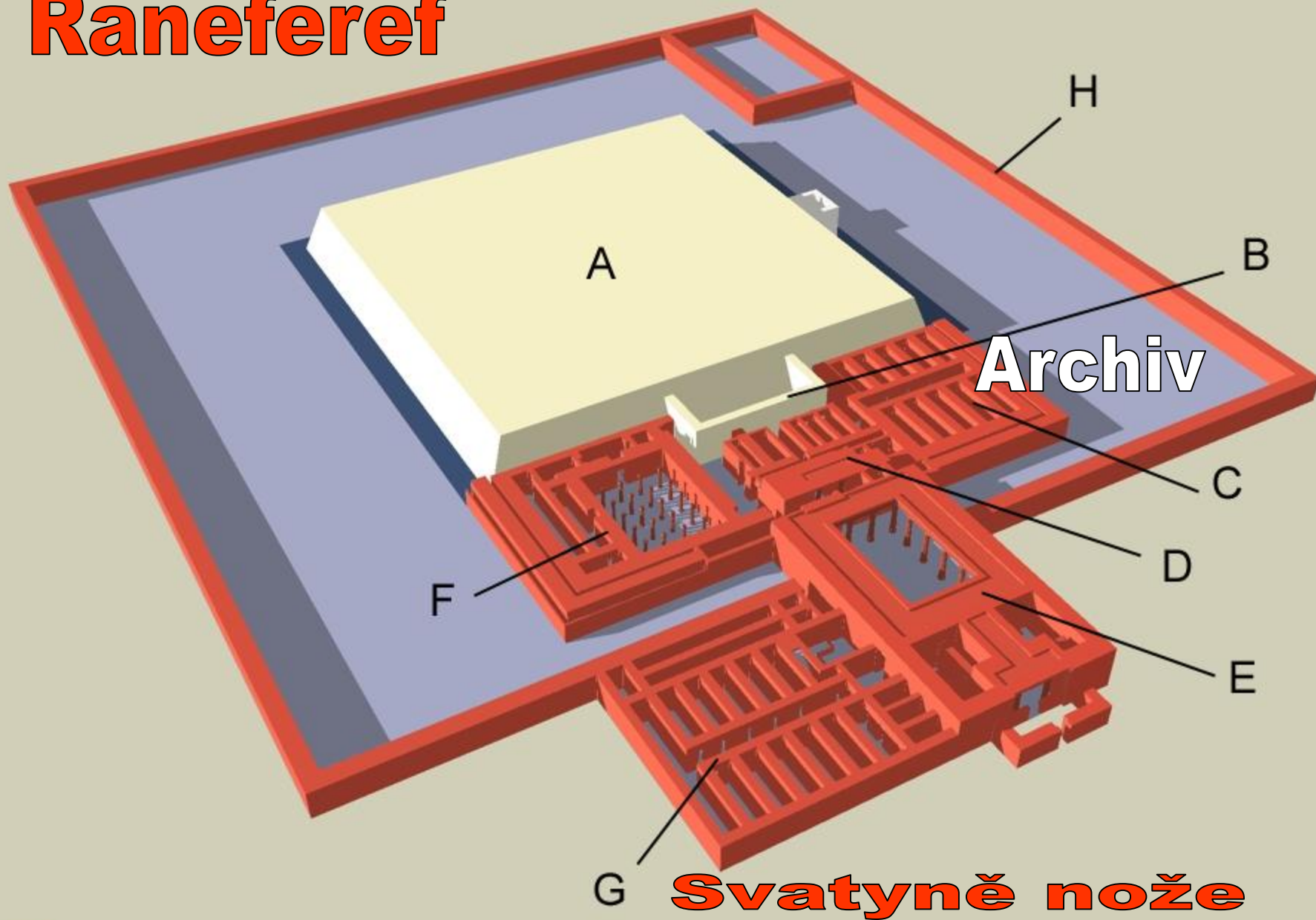

Pyramidový komplex Chentkaus II.

Raneferef

**V Raneferefově
zádušním chrámu
se našel papyrový
archív a
Raneferefovy
kamenné sochy**

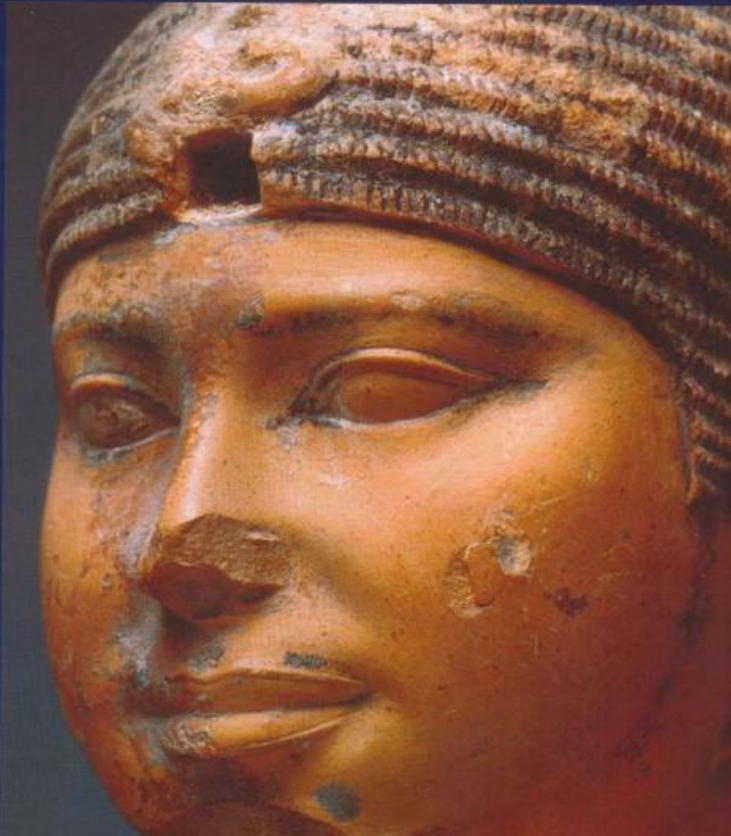

Miroslav Verner

Miroslav Verner
et al.

**THE PYRAMID COMPLEX
OF RANEFEREF**
THE ARCHAEOLOGY

ABUSIR IX

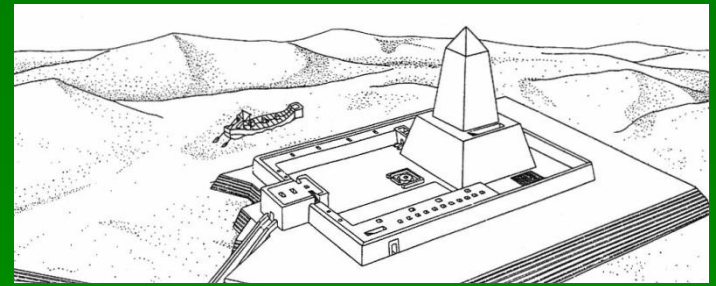
Paule Posener-Kriéger +
Miroslav Verner, Hana Vymazalová

**THE PYRAMID COMPLEX
OF RANEFEREF**
THE PAPYRUS ARCHIVE

ABUSIR X

Sluneční chrám

- je moderní označení užívané v egyptologii pro specifický typ egyptského chrámu určený ve starověkém Egyptě k provozování kultu slunečního boha a budovaný výhradně panovníky **5. dynastie**. Z pramenů je známo, že v oblasti menoferské nekropole vzniklo celkem šest těchto staveb, archeologicky jsou prozatím doloženy dvě. Podle shodného mínění badatelů byla jejich výstavba projevem vzrůstajícího významu kultu boha Rea v královské ideologii a zvláštního vztahu členů této dynastie s ním, který se projevil také trvalým zavedením jména „syn Reův“ do královské titulatury

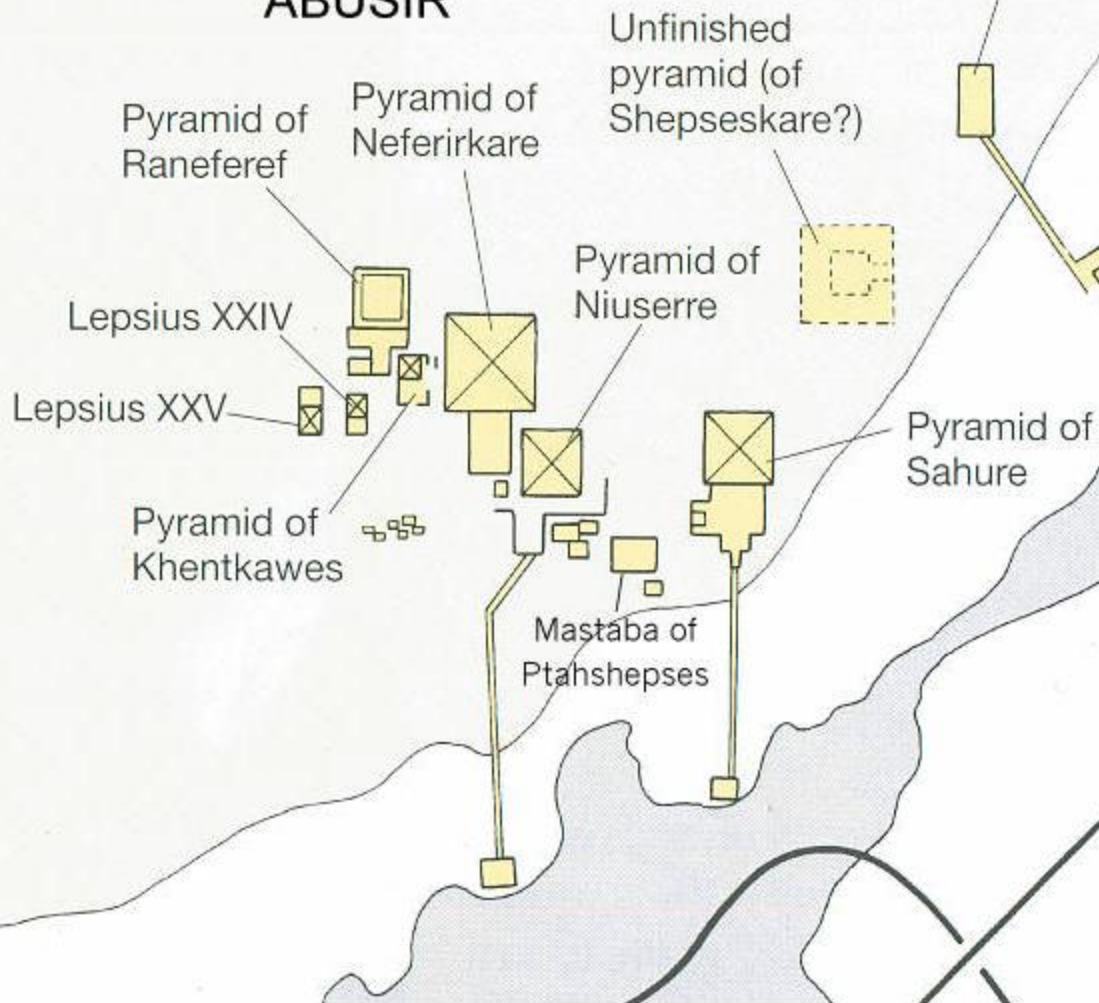

Sun temple of Niuserre

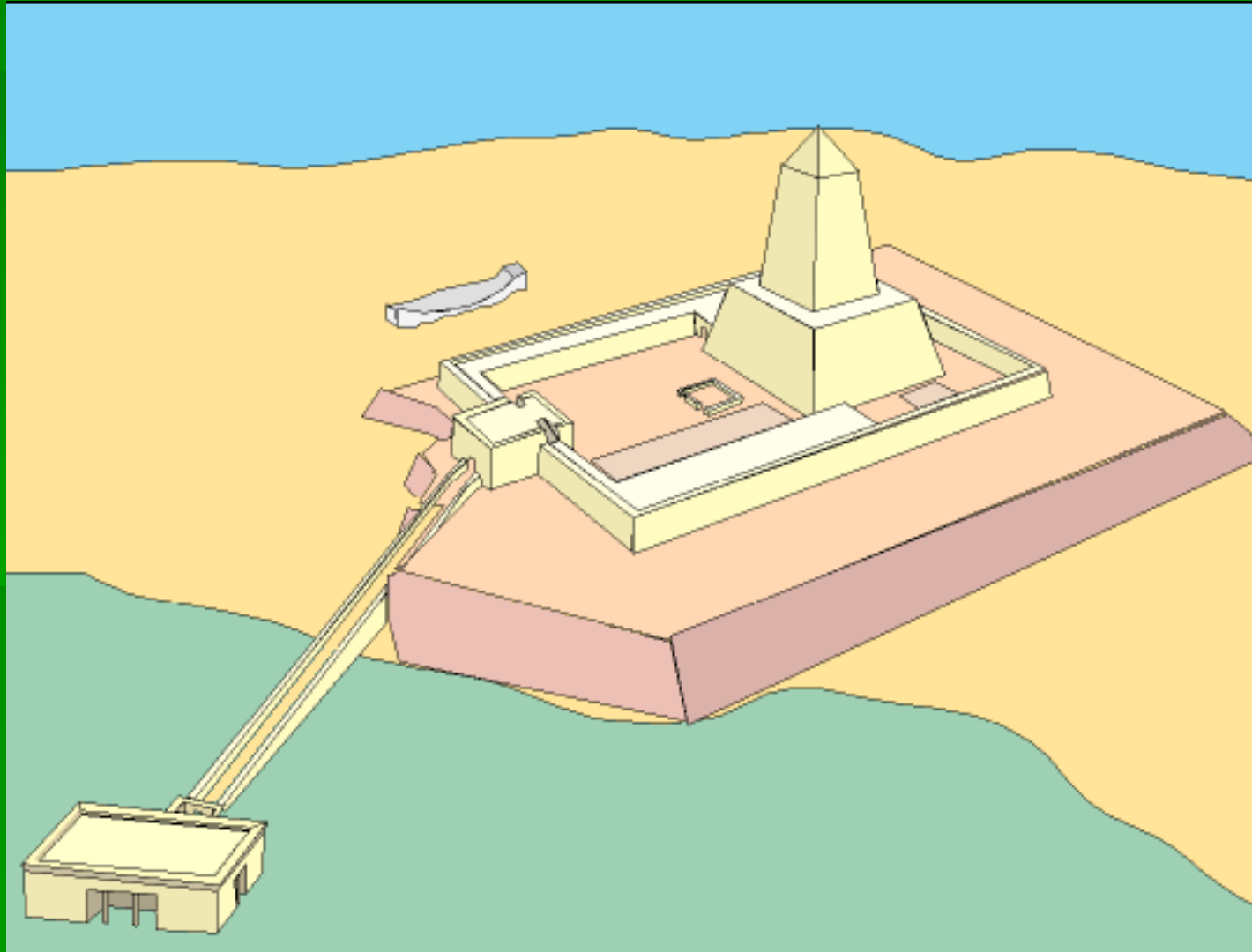
ABU GHUROB

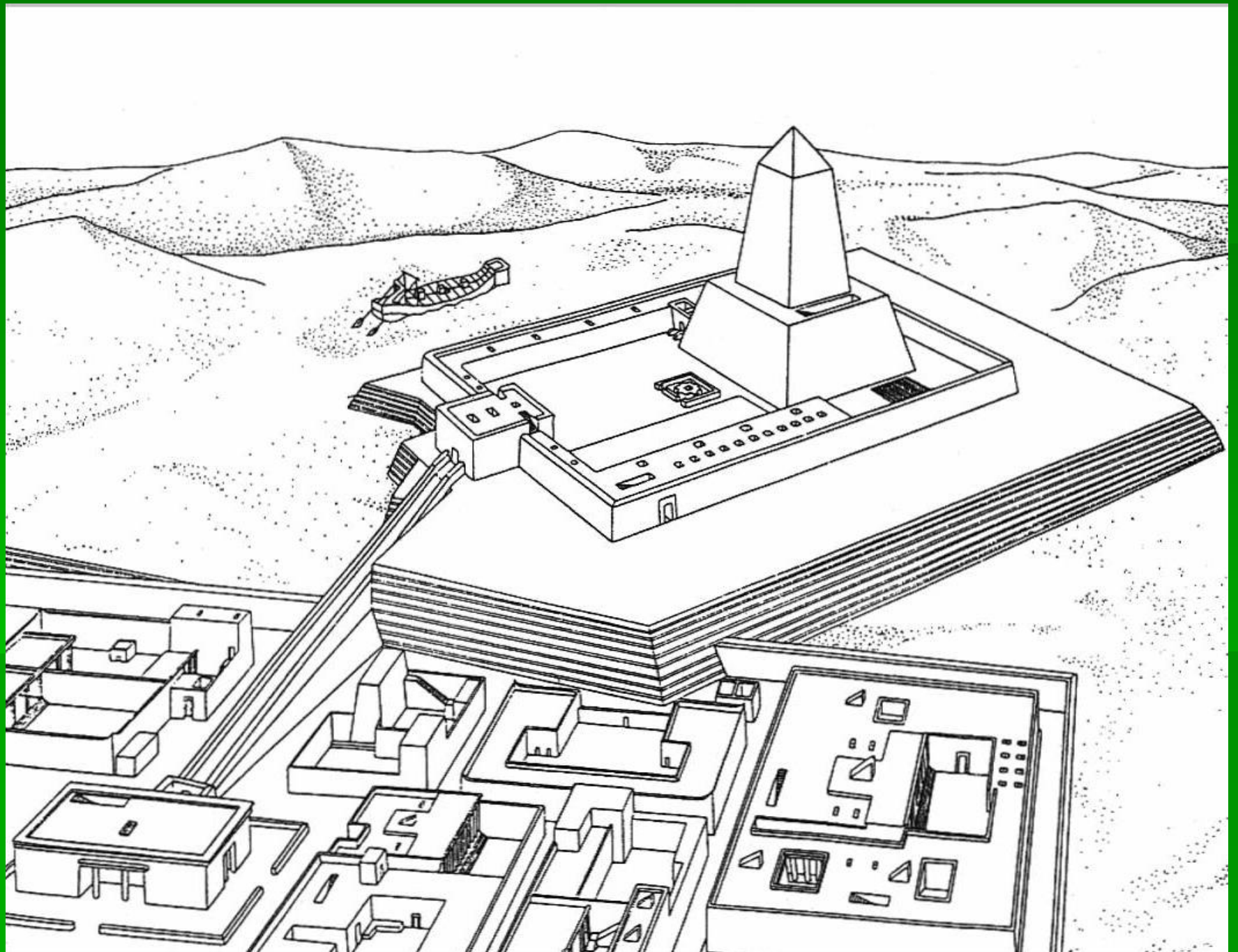
Sun temple of Userkaf

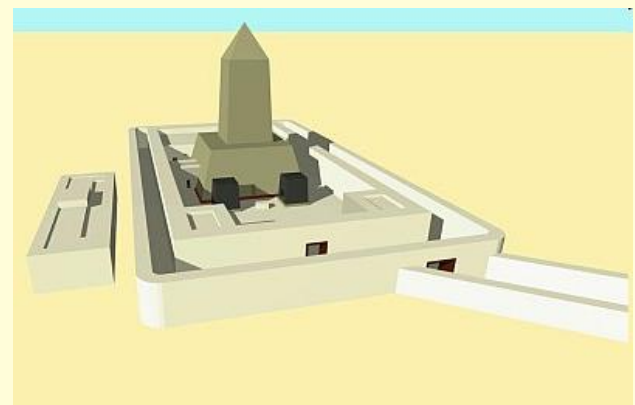
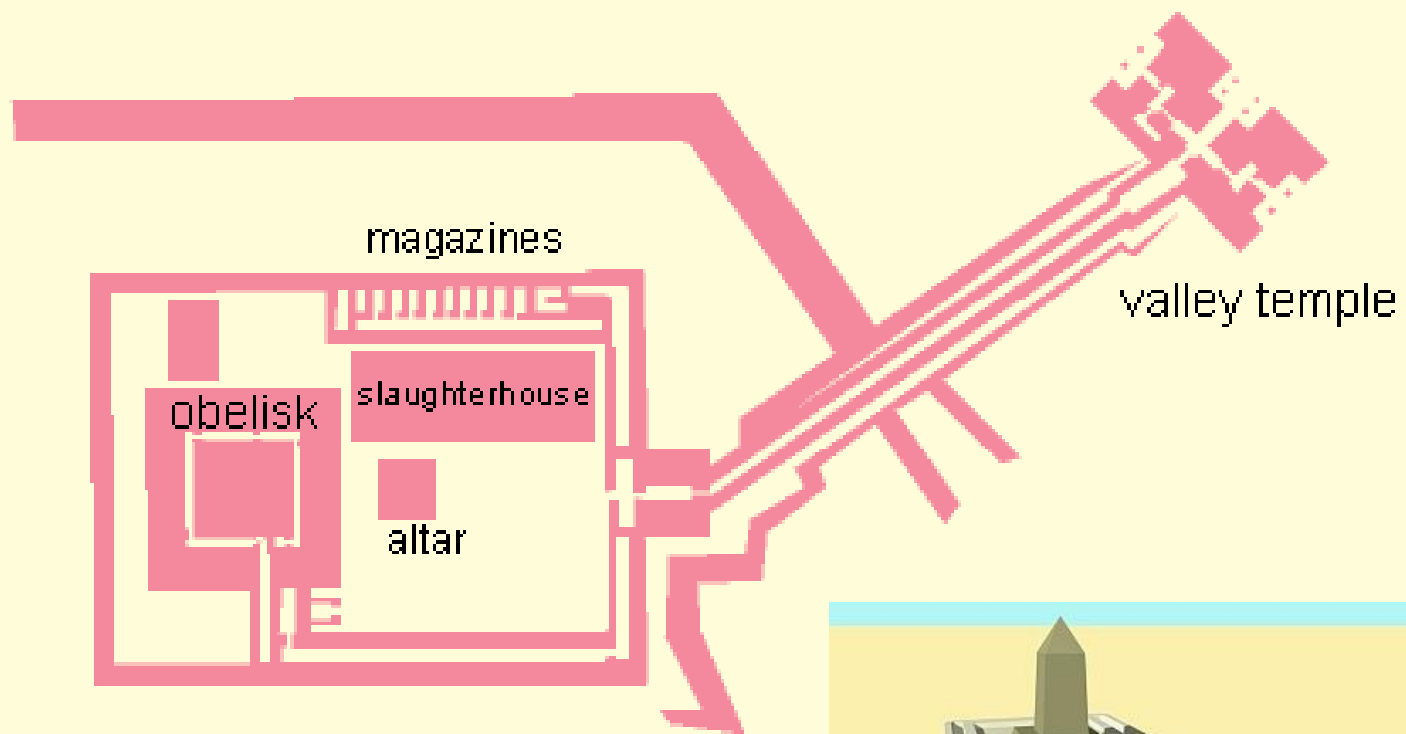
ABUSIR

Niuserre / Nevoserre

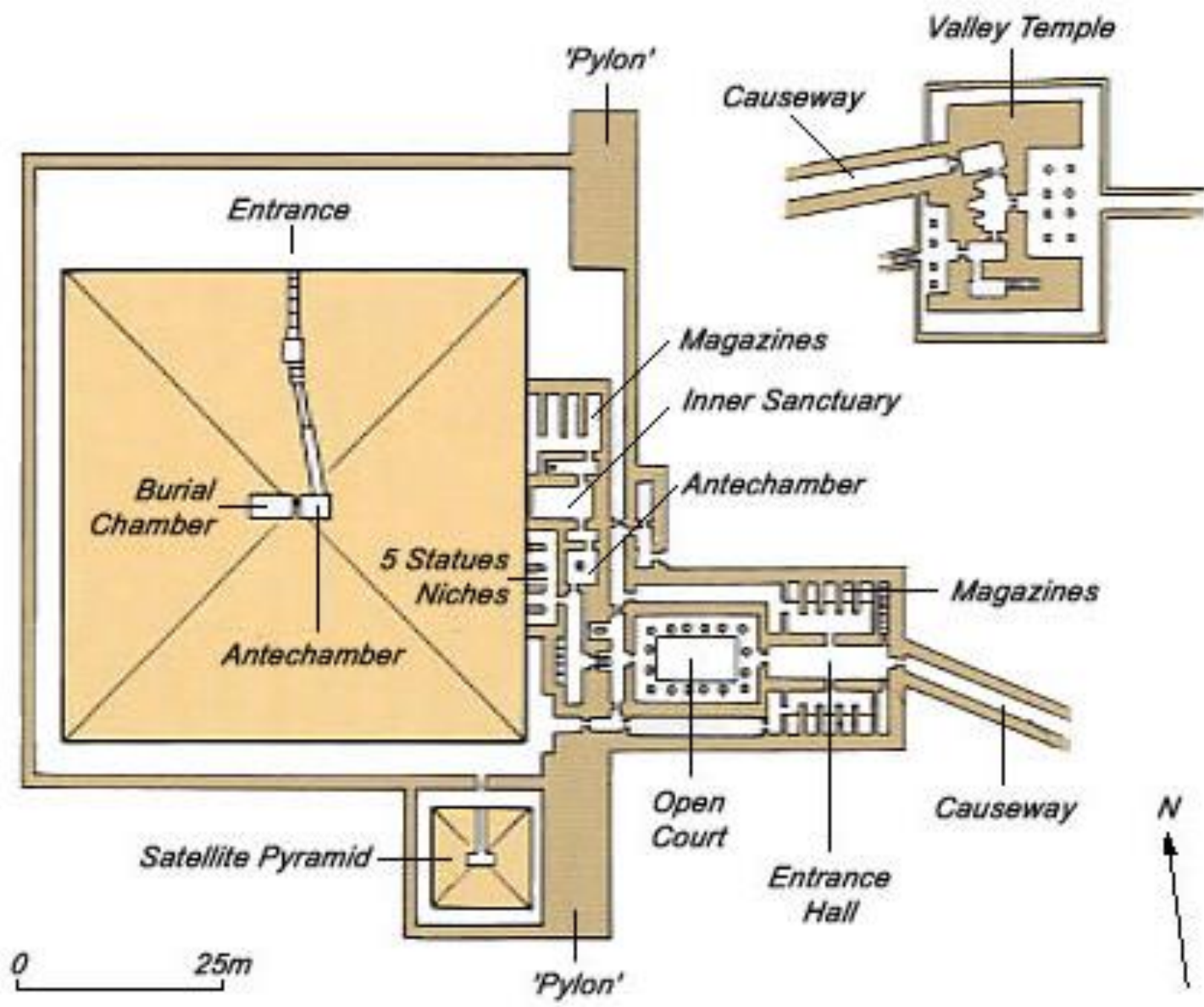

O L T Ă R

Niuserrova pyramida

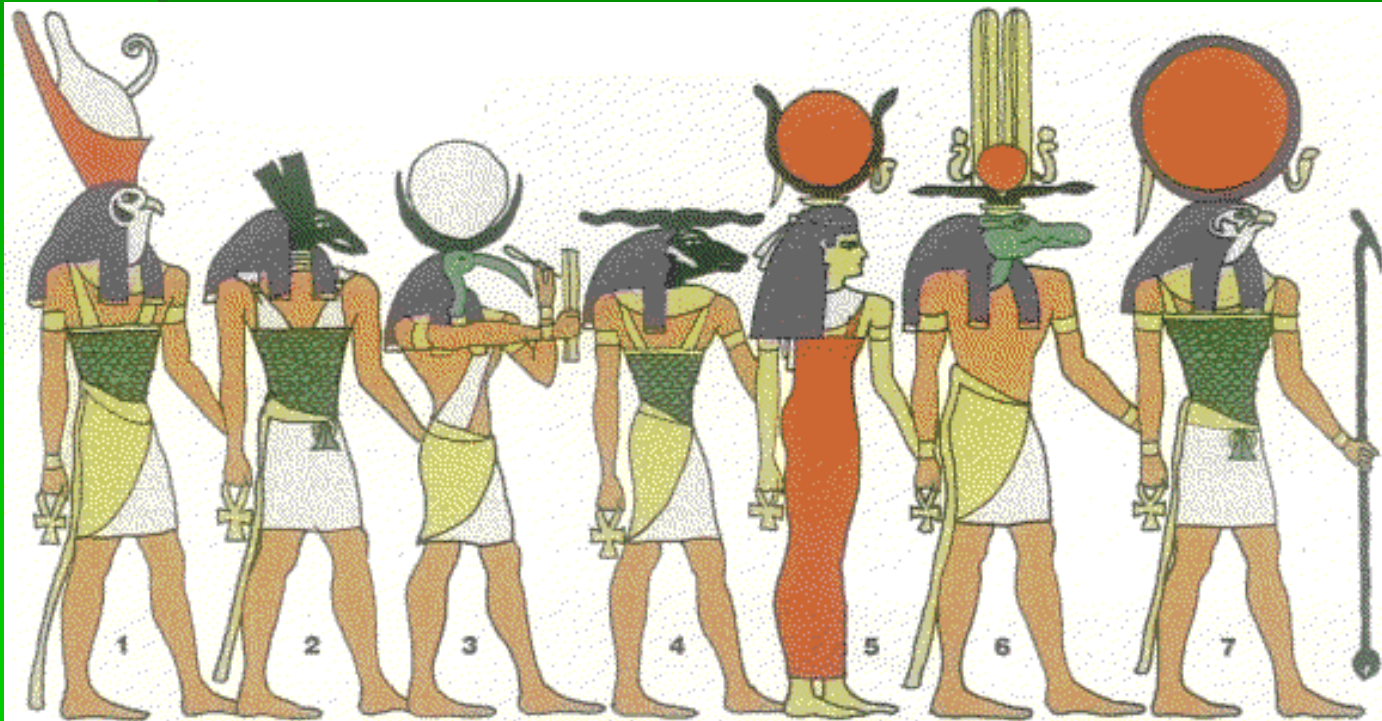
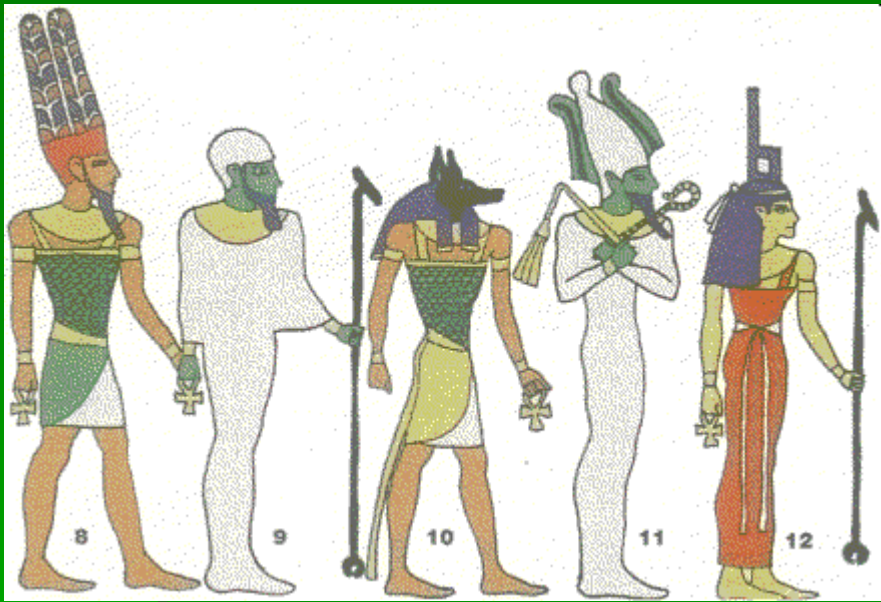

Bohové, chrámy, kněží

- egyptology identifikováno přes 2.500 bohů a bohyň
- zobrazení antropomorfní, zoomorfní nebo hybridní
- očištění kněží bohy

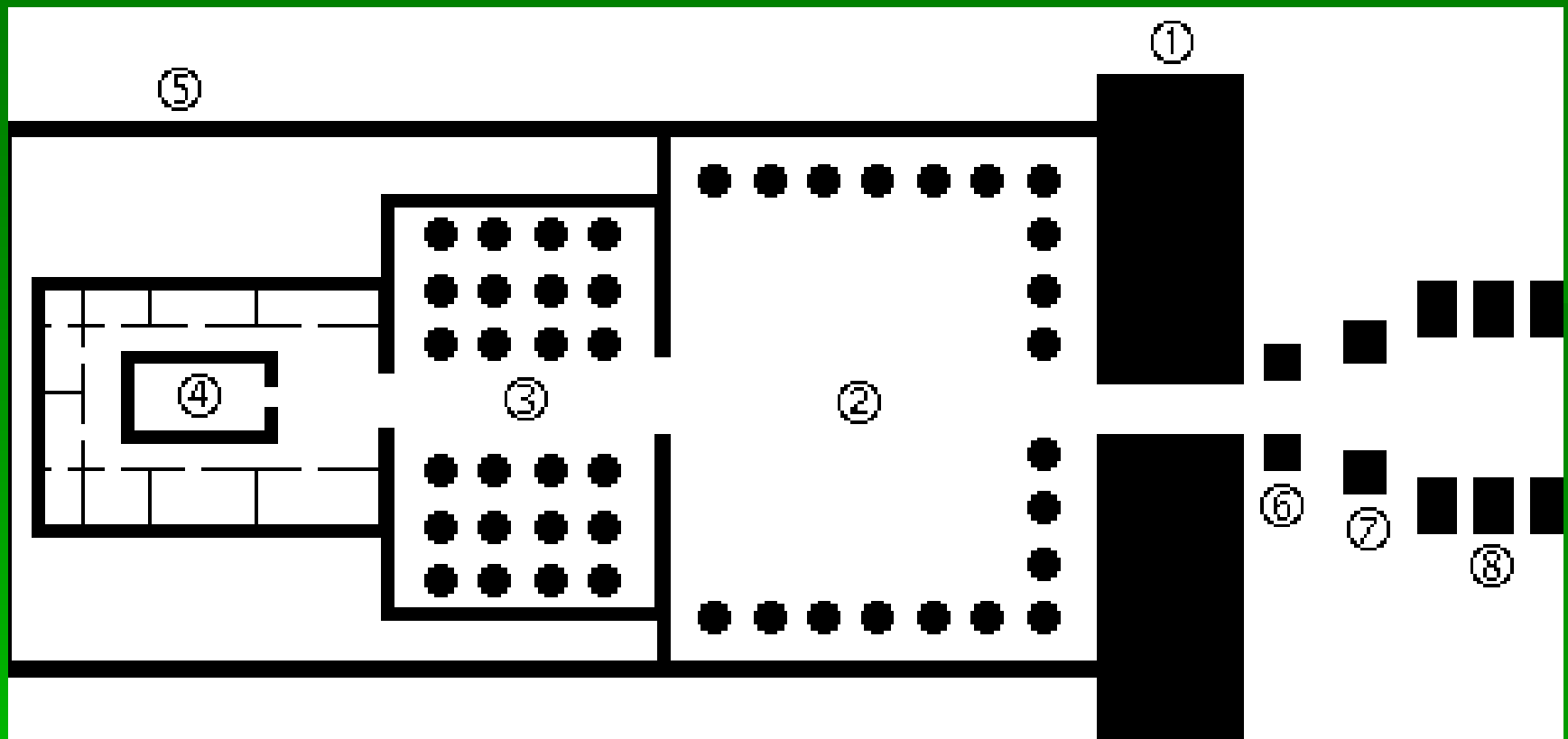
probouzeli, předkládali jim jídlo a pití, oblékali je, rozmlouvali s nimi a sdělovali věštby

Hórův chrám v Edfú

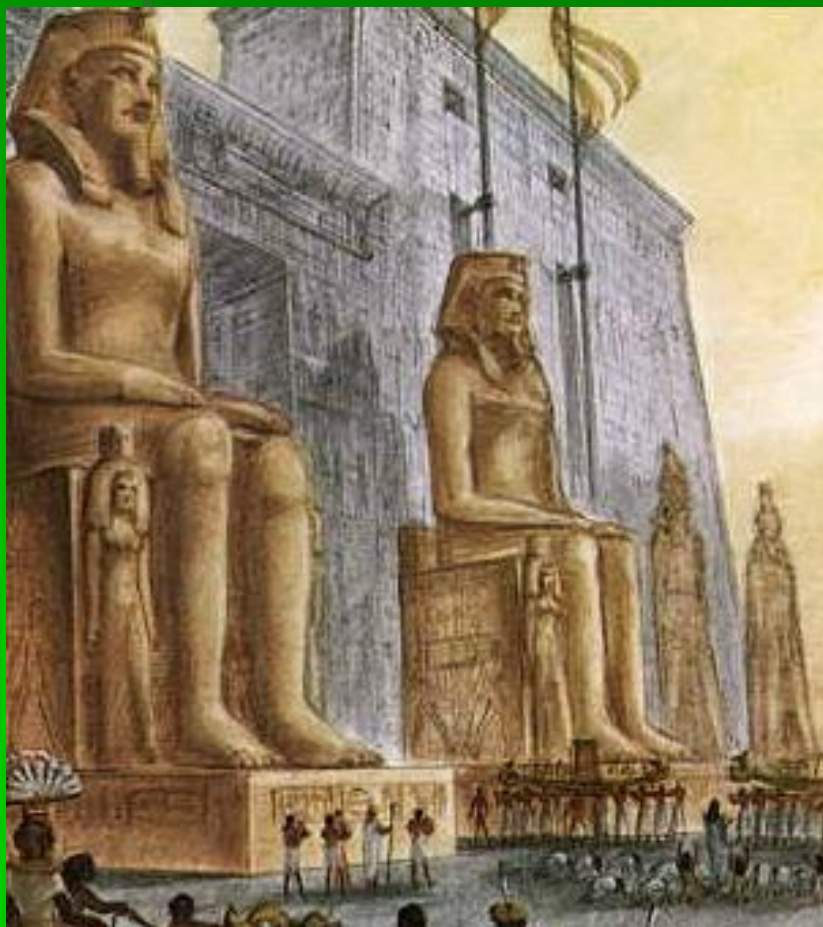

1. pylon
2. dvůr
3. hypostyl
4. svatyně
5. obvodová zeď
6. faraonovy kolosální sochy
7. obelisky
8. alej sfing

Alej sfing v Karnaku

**Memnónovy kolosy
vlastně sochy
Amenhotepa III.**

Memnónovy kolosy 1856

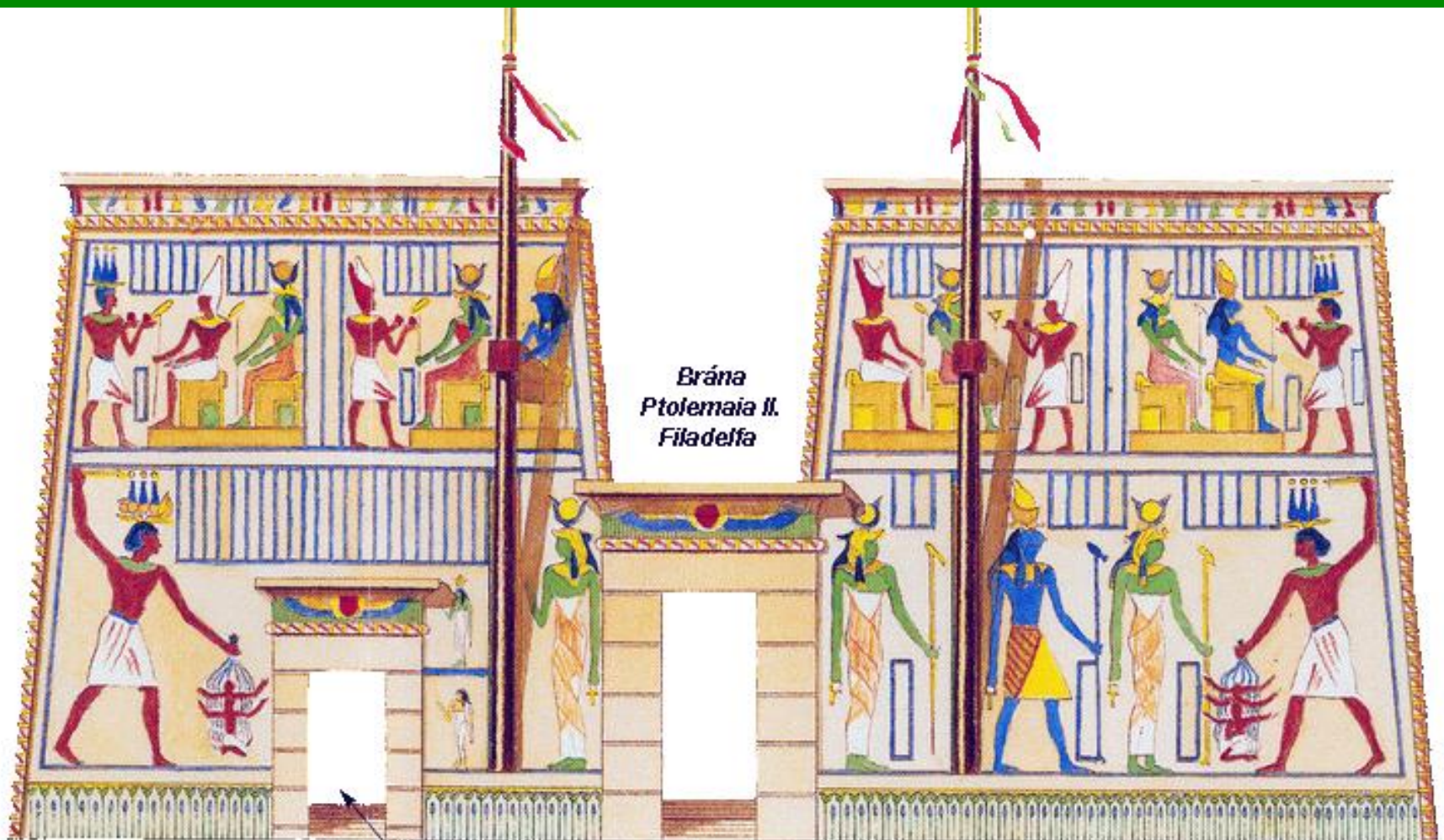

**Králova
manželka
Teje
na panelu
bůh Hapi
syn Hórův**

Chrám bohyně Isis ve Fílé

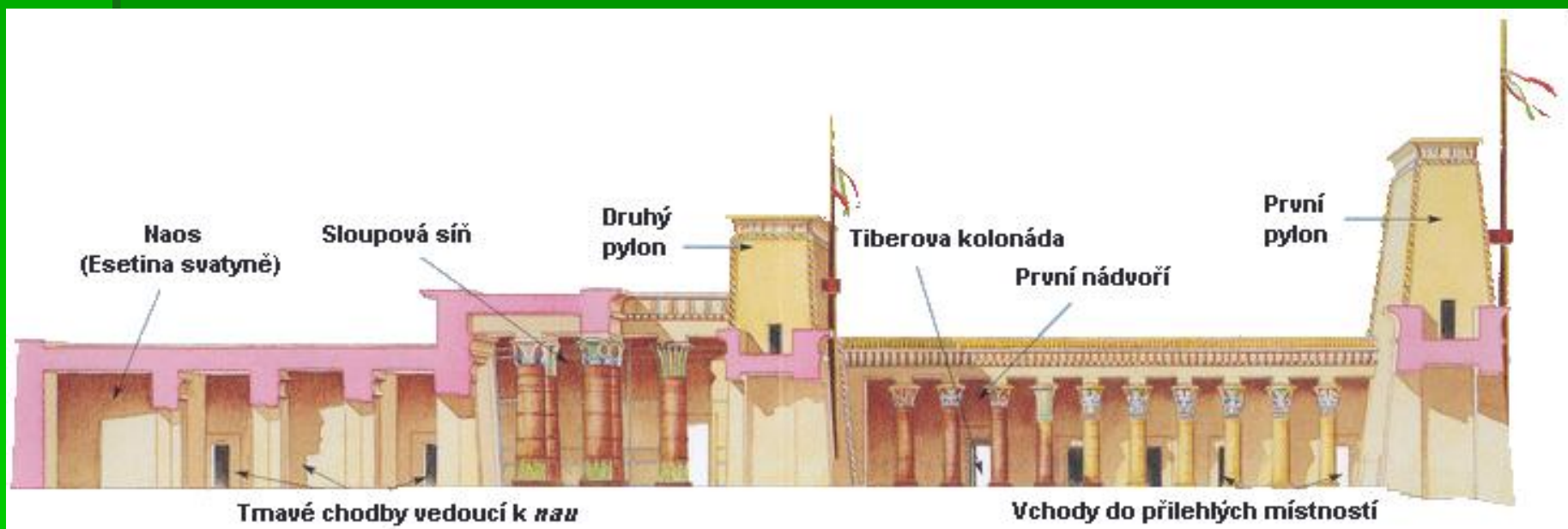

Esetin chrám ve Fílé

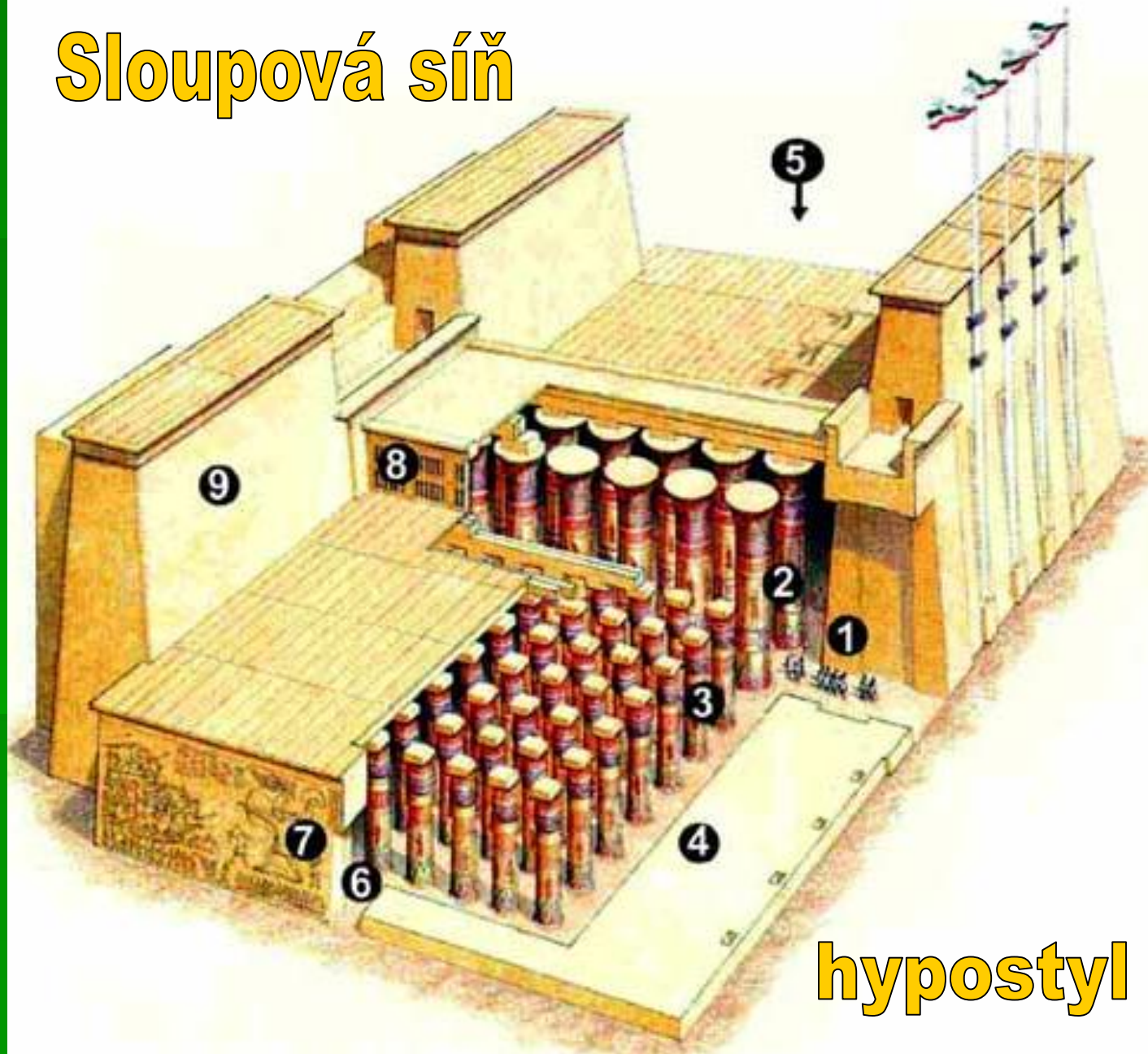

*Brána
Ptolemaia II.
Filadelfa*

*Nachtenebefova
brána*

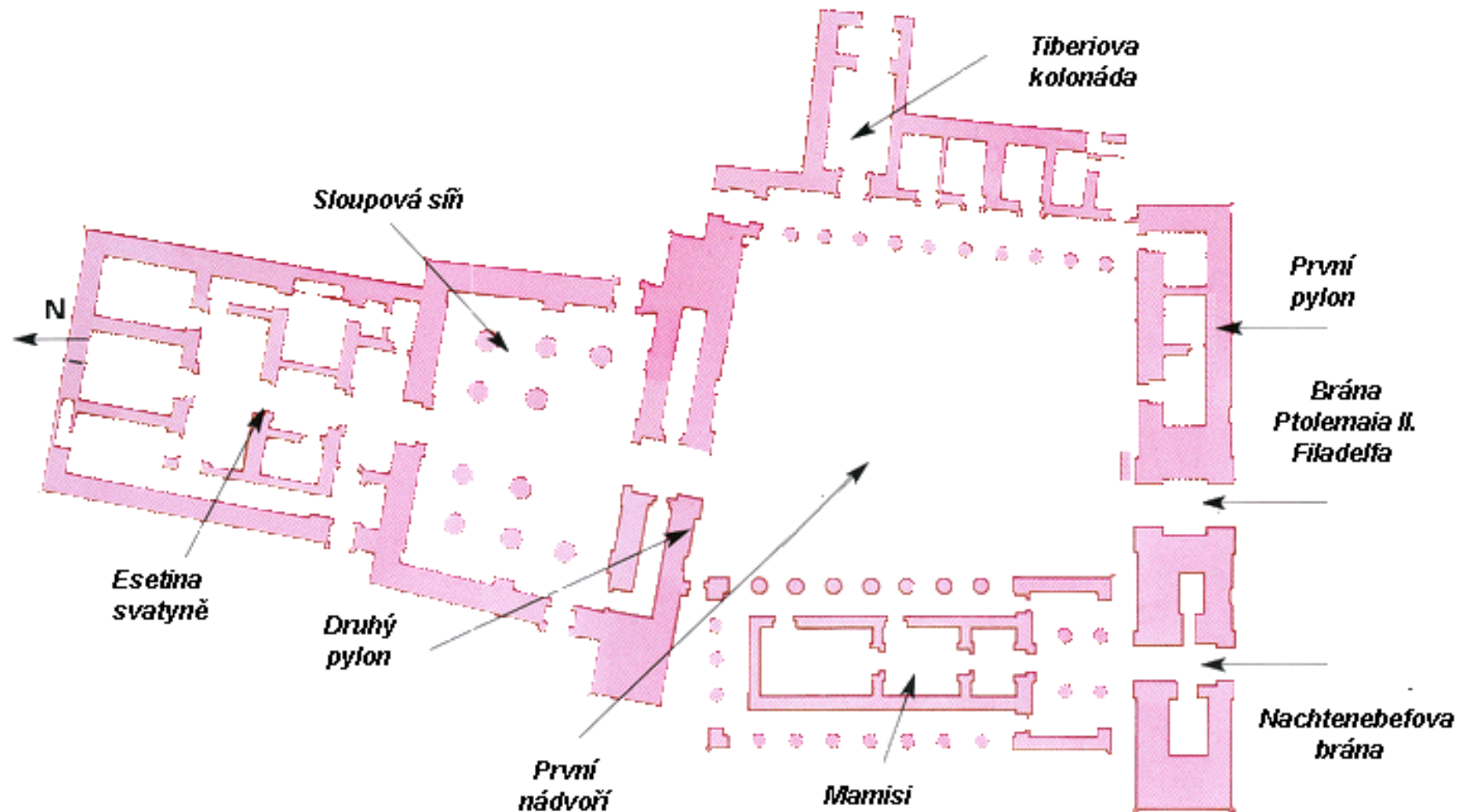

Sloupová síň

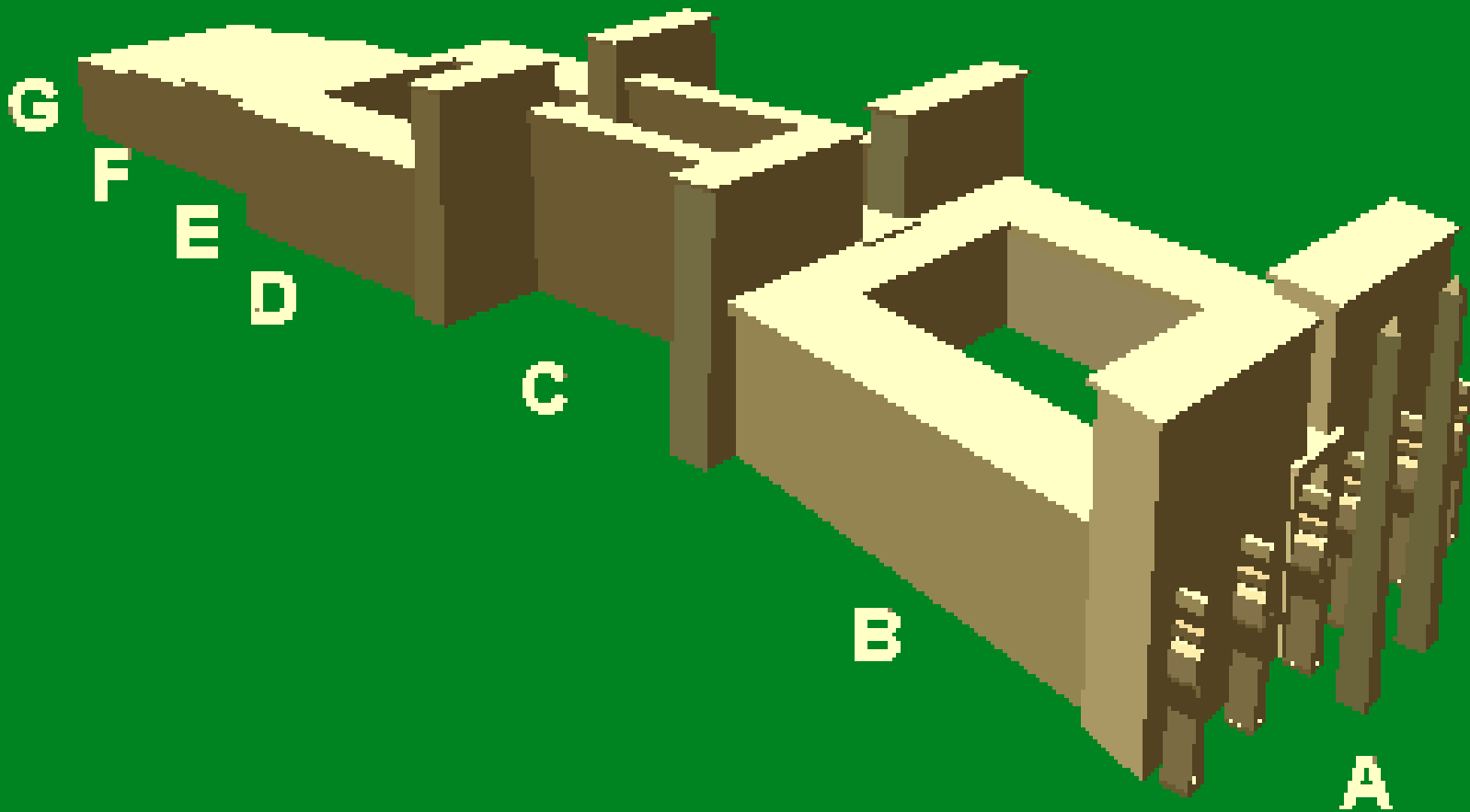
hypostyl

Půdorys Esetina chrámu

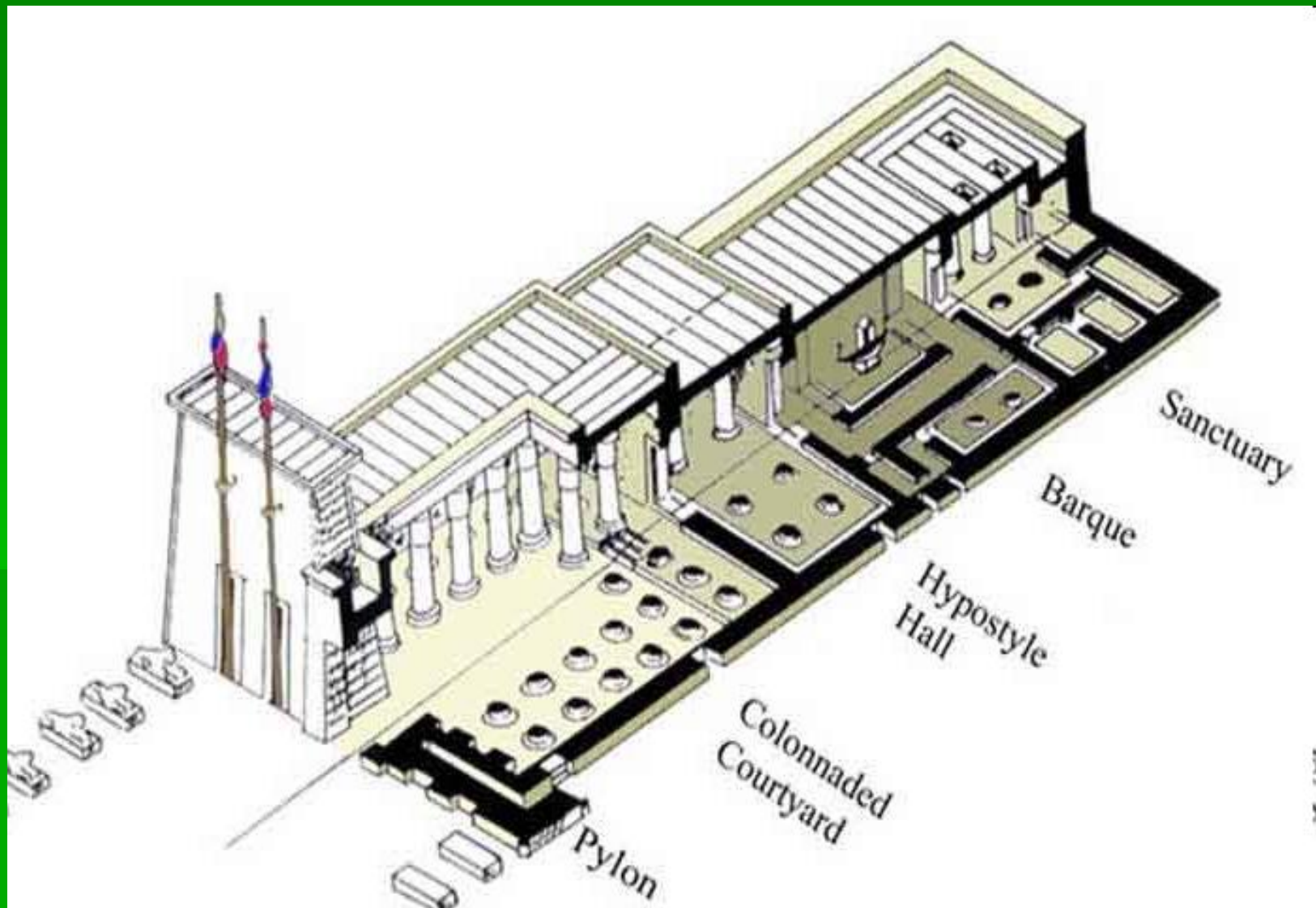

Amónův chrám v Luxoru

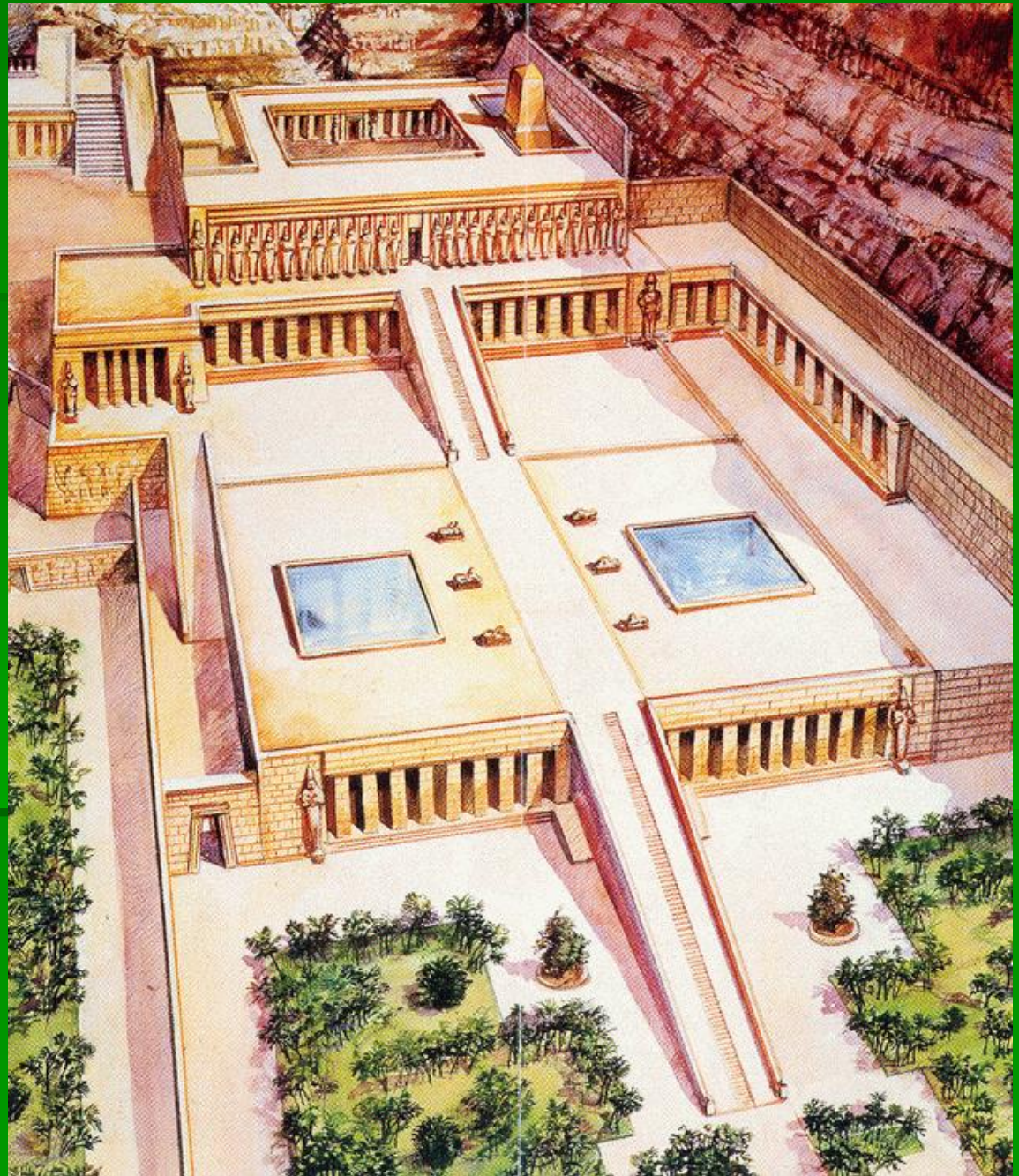
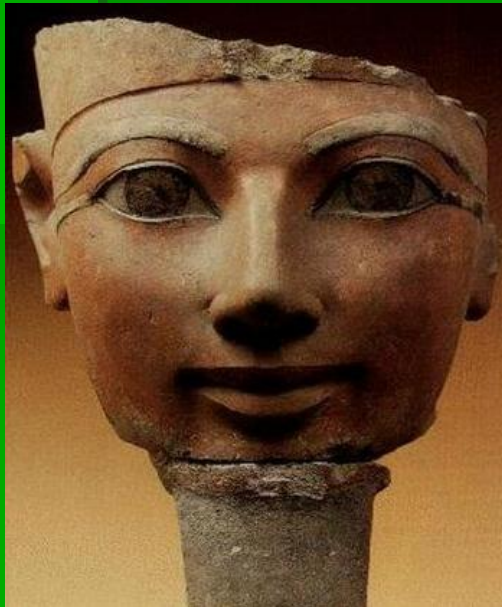
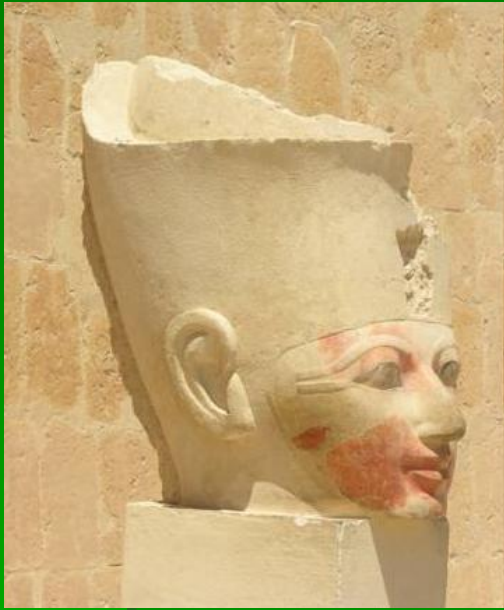

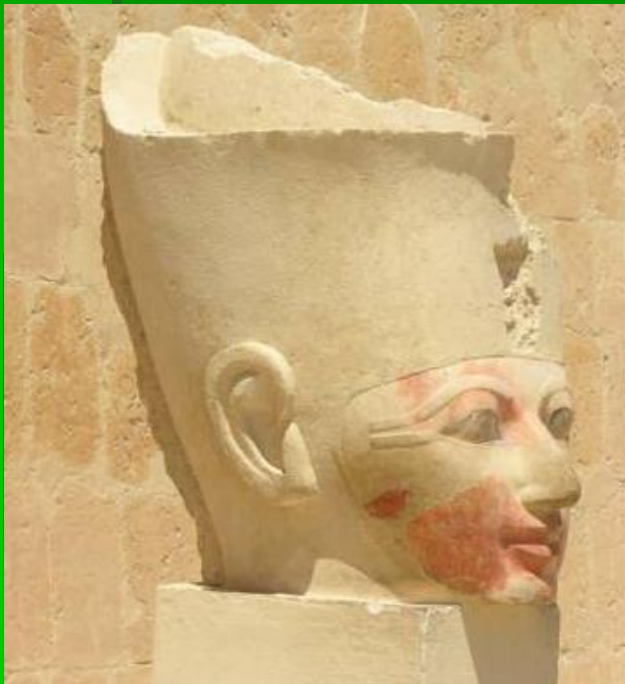
Chrám boha Chonsua v Karnaku

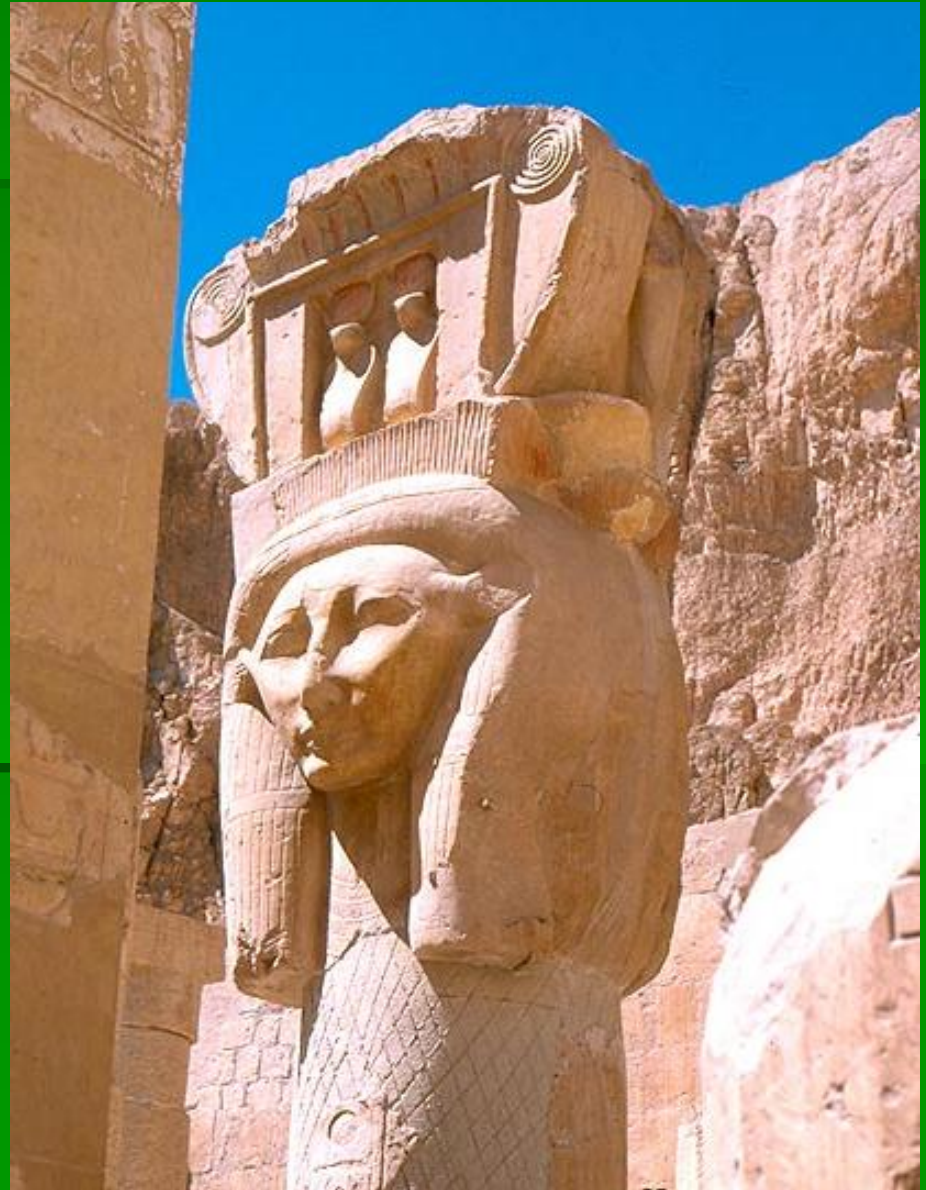
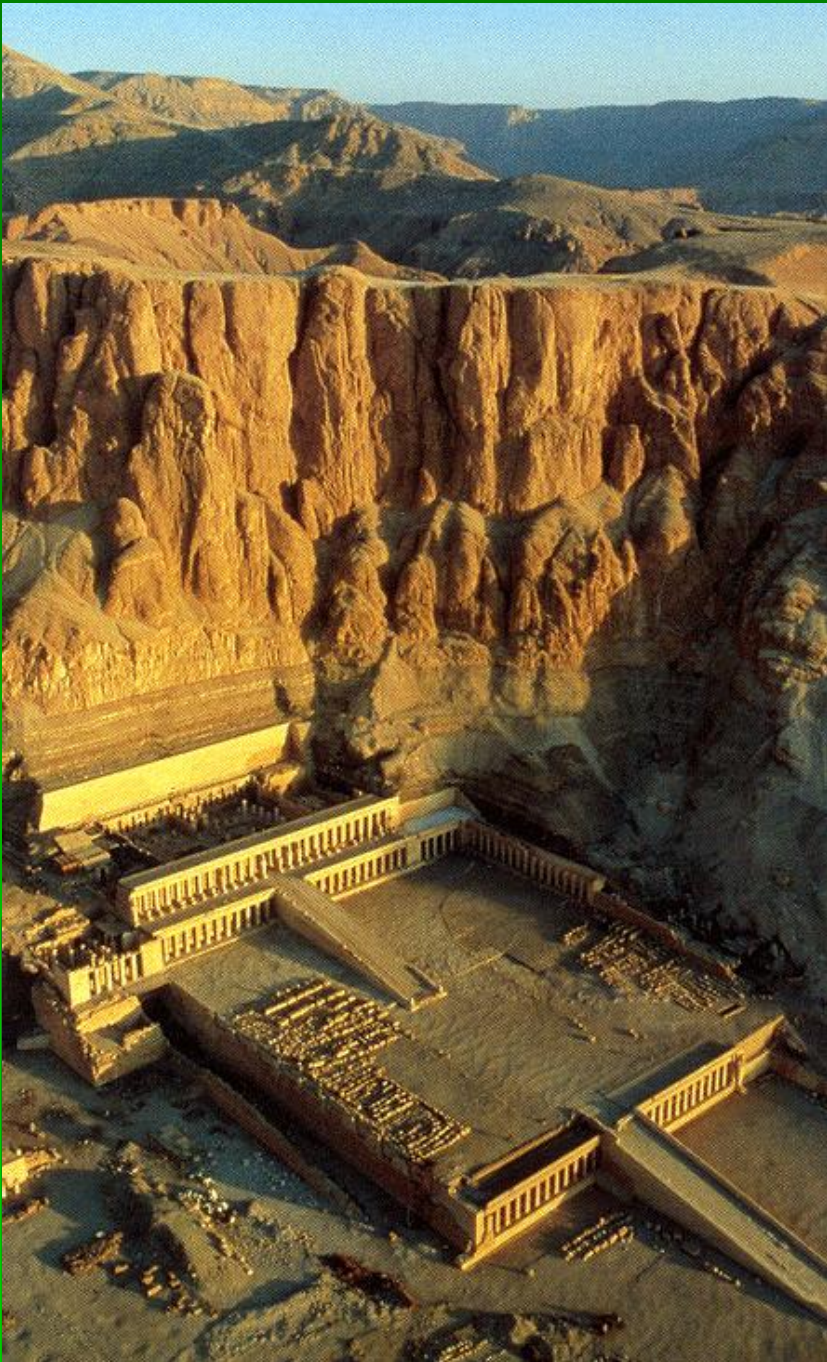
Chrám královny Hatšepsovet

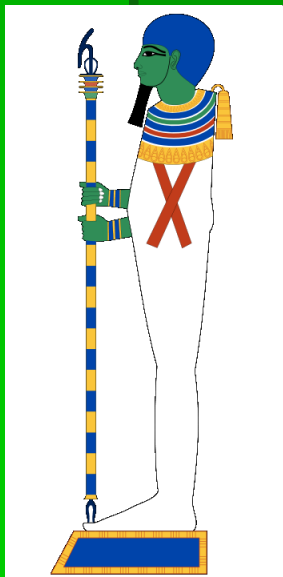
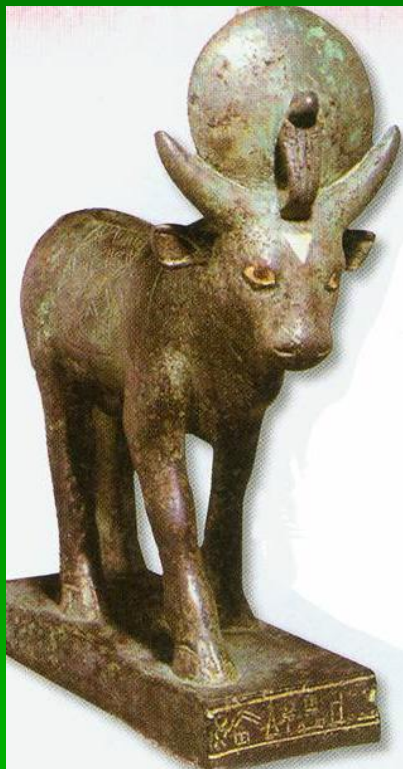

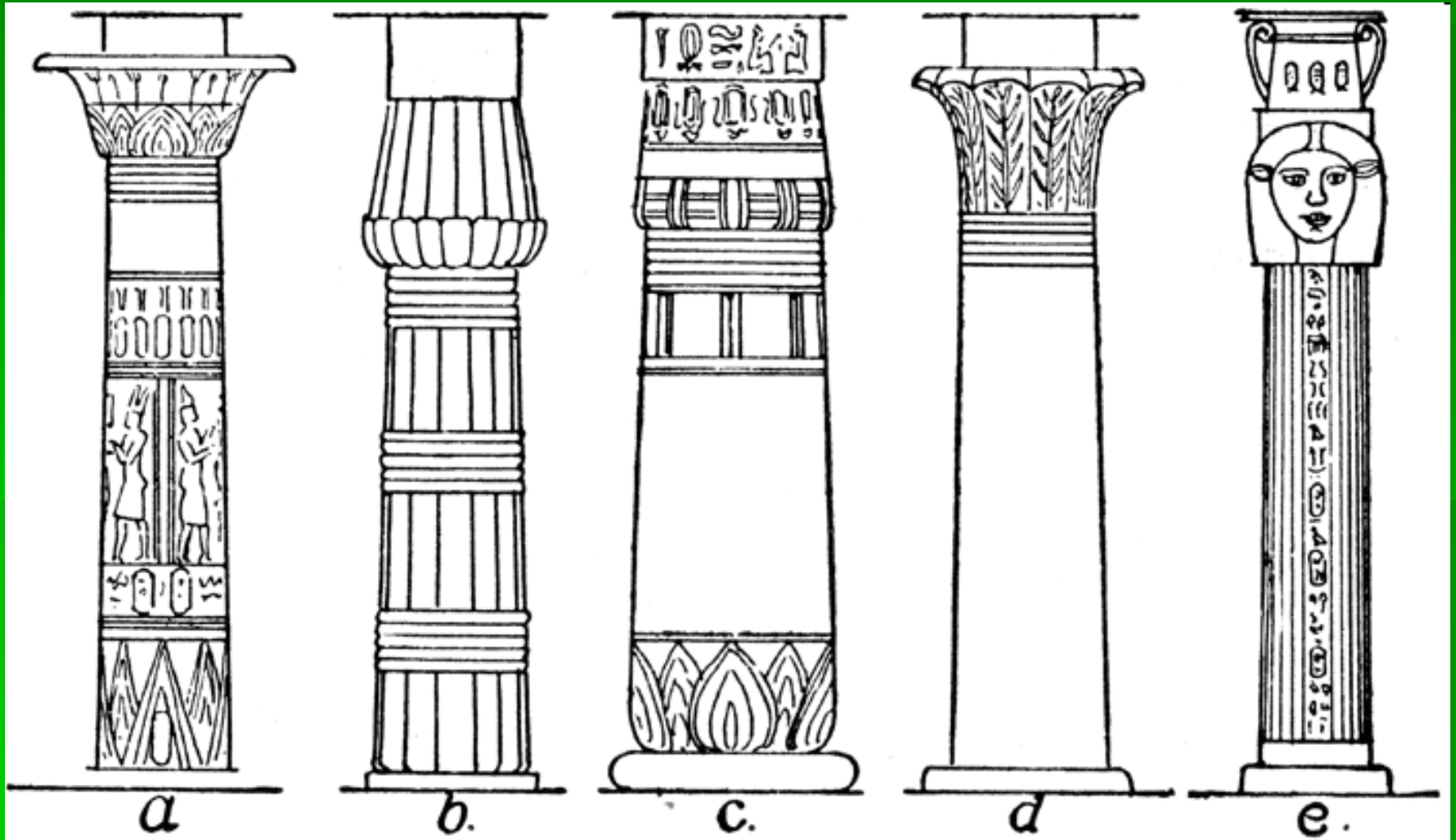
Deir el-Bahri

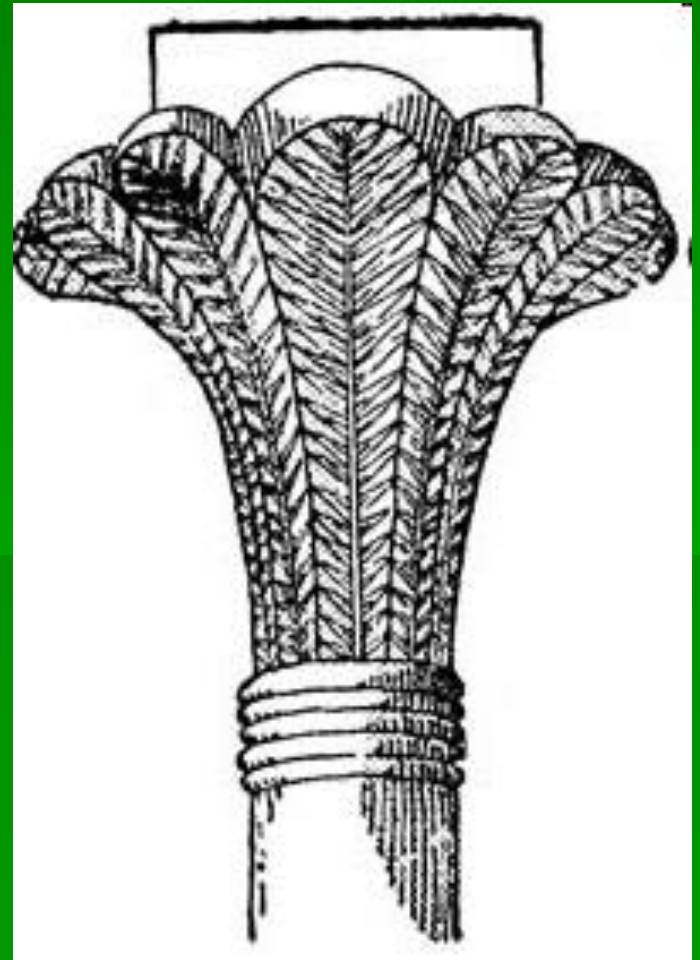
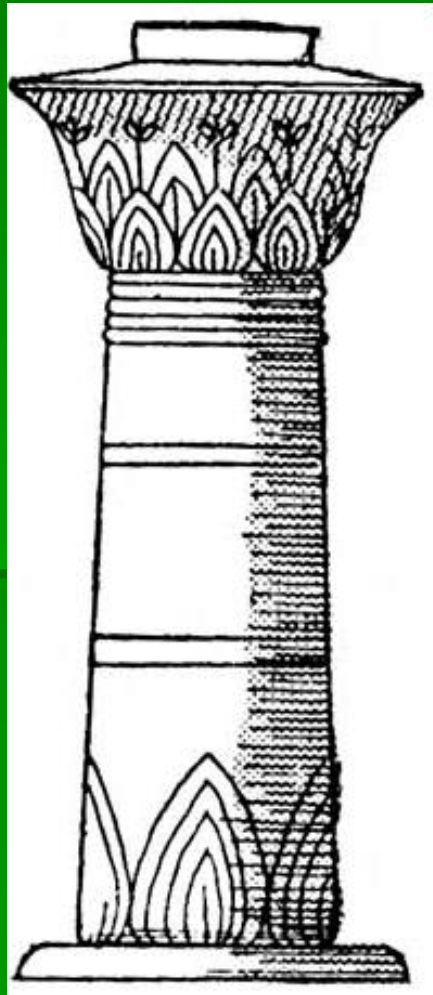
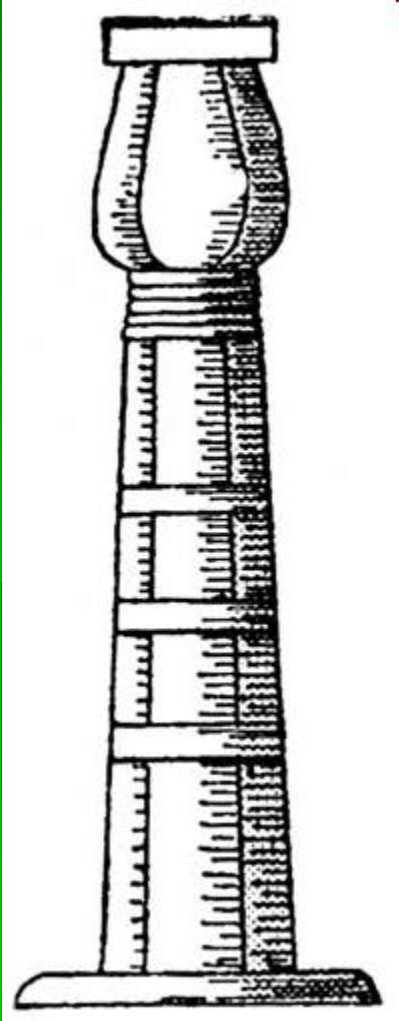
Serapeum – chrám boha Ptaha a pohřebiště posvátných býků - Apisů

Typy egyptských sloupů

Fytomorfní sloupy a hlavice

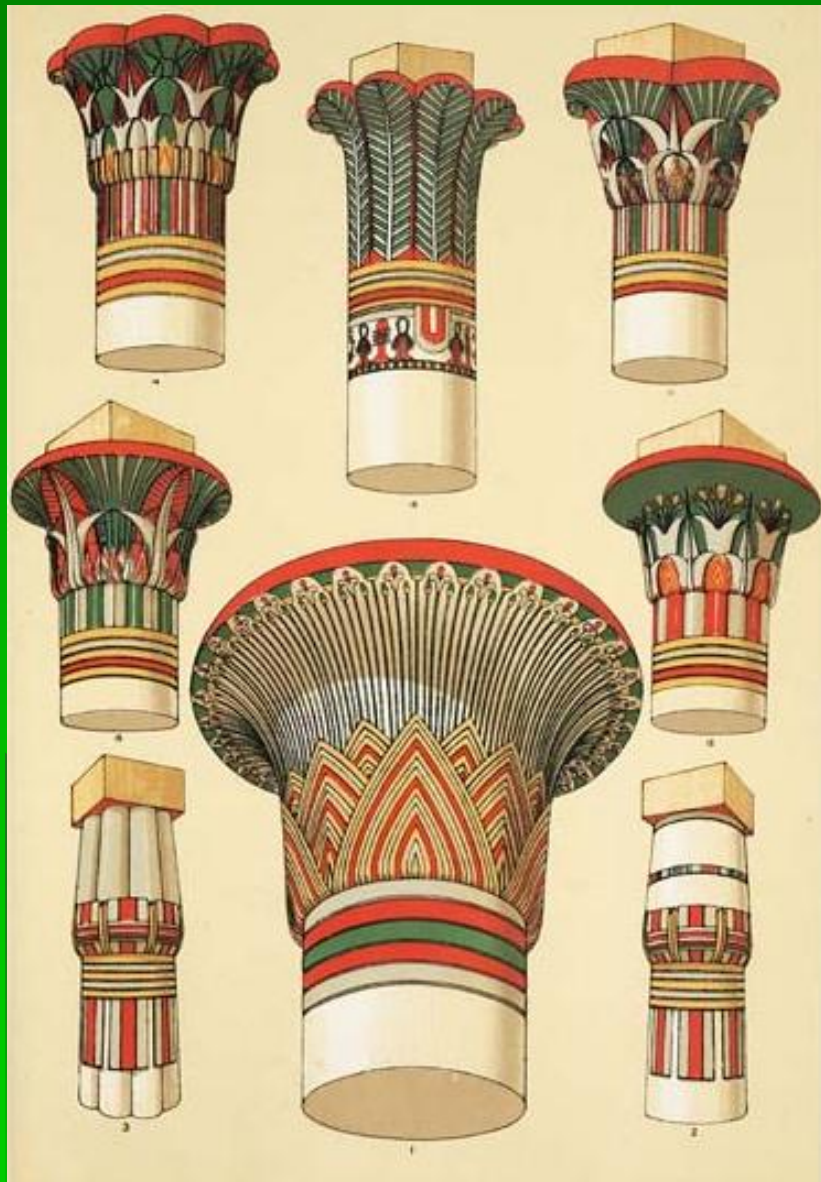
Srovnání: papyrus a lotos

POLYCHROMIE SLOUPŮ

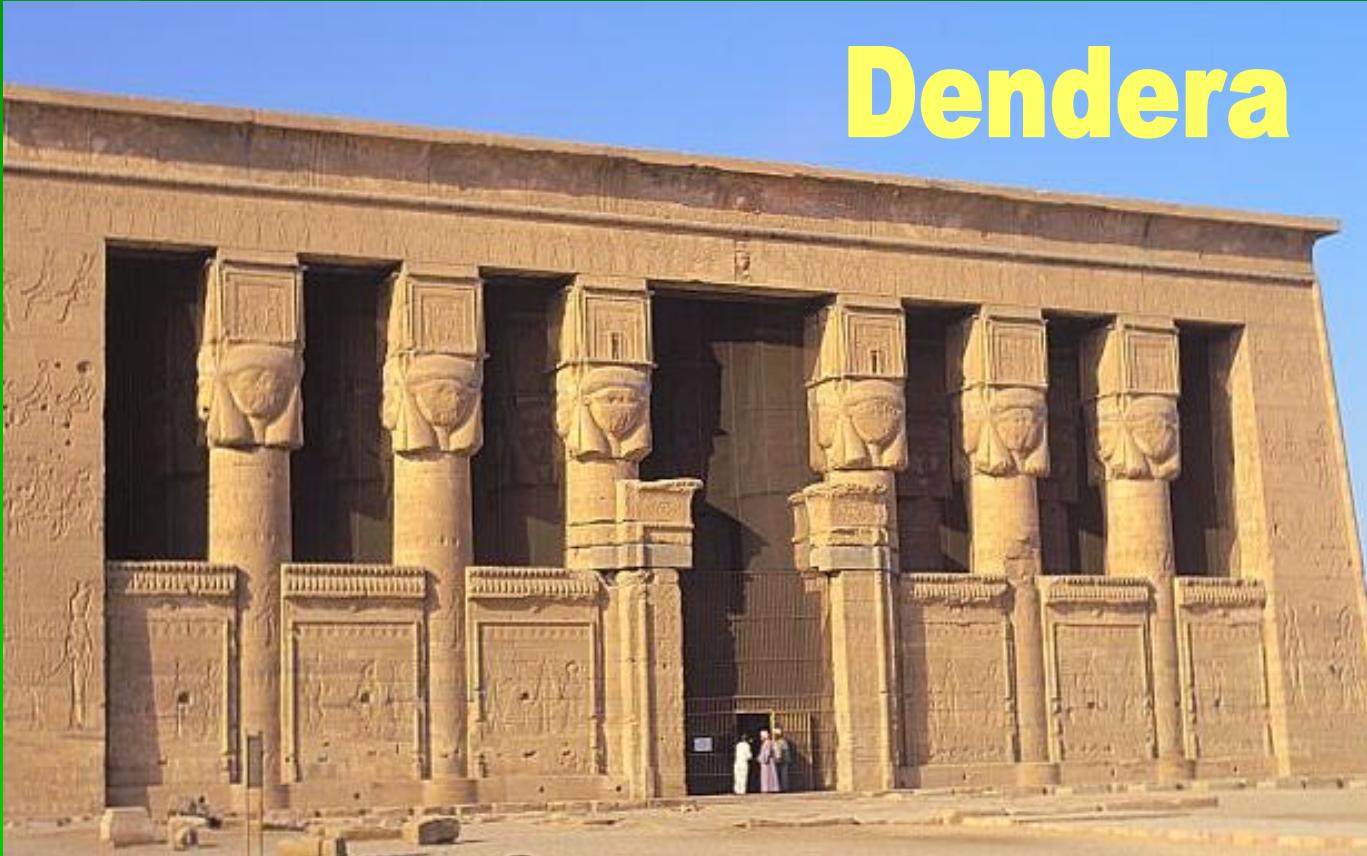
Fytomorfní hlavice

Dendera

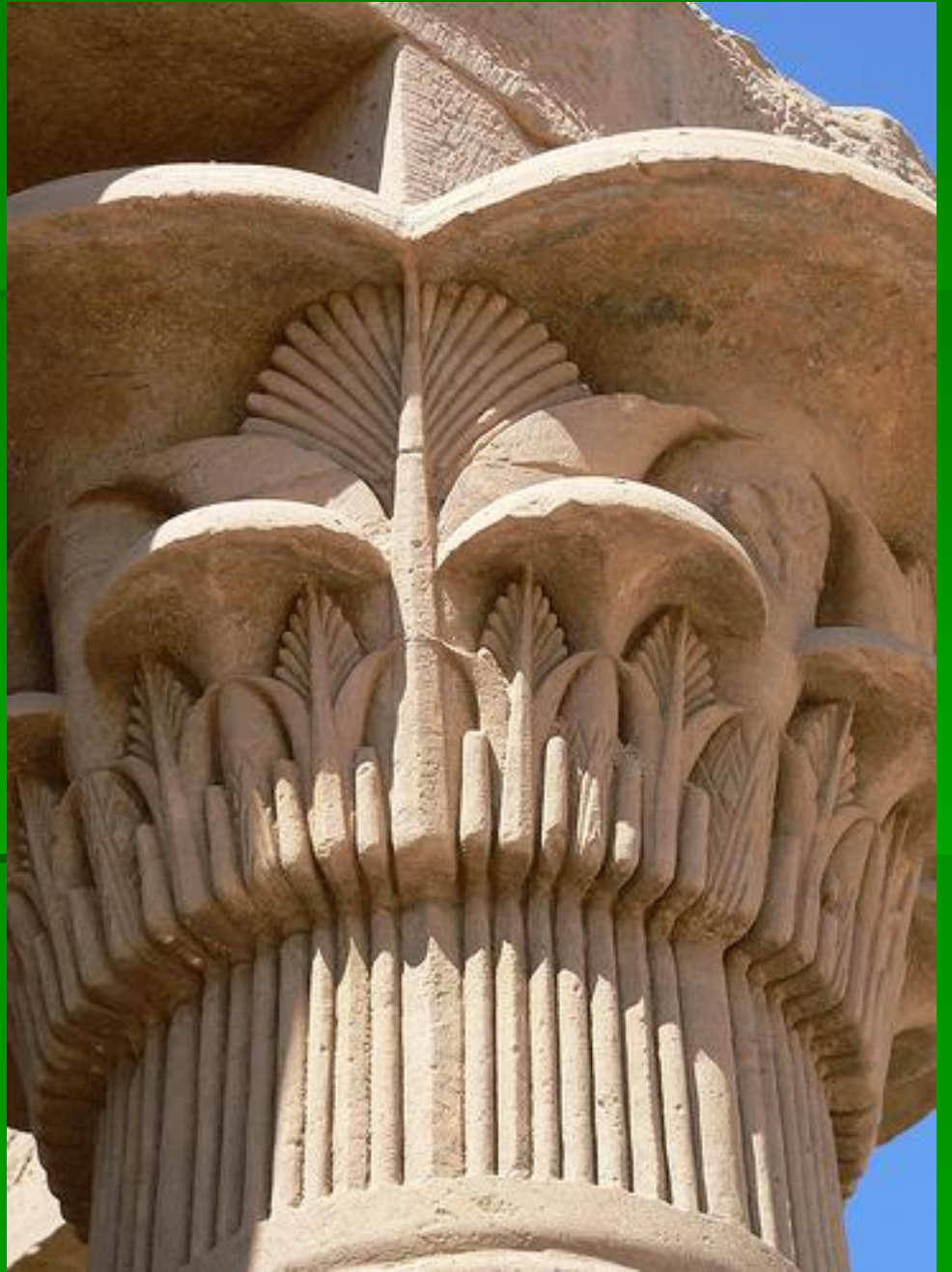

Papyromorfní sloup

Háthora

Lotos

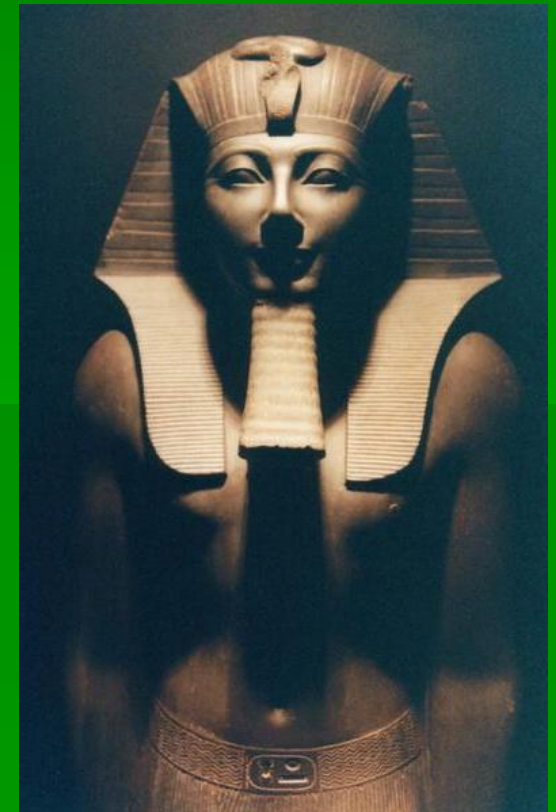
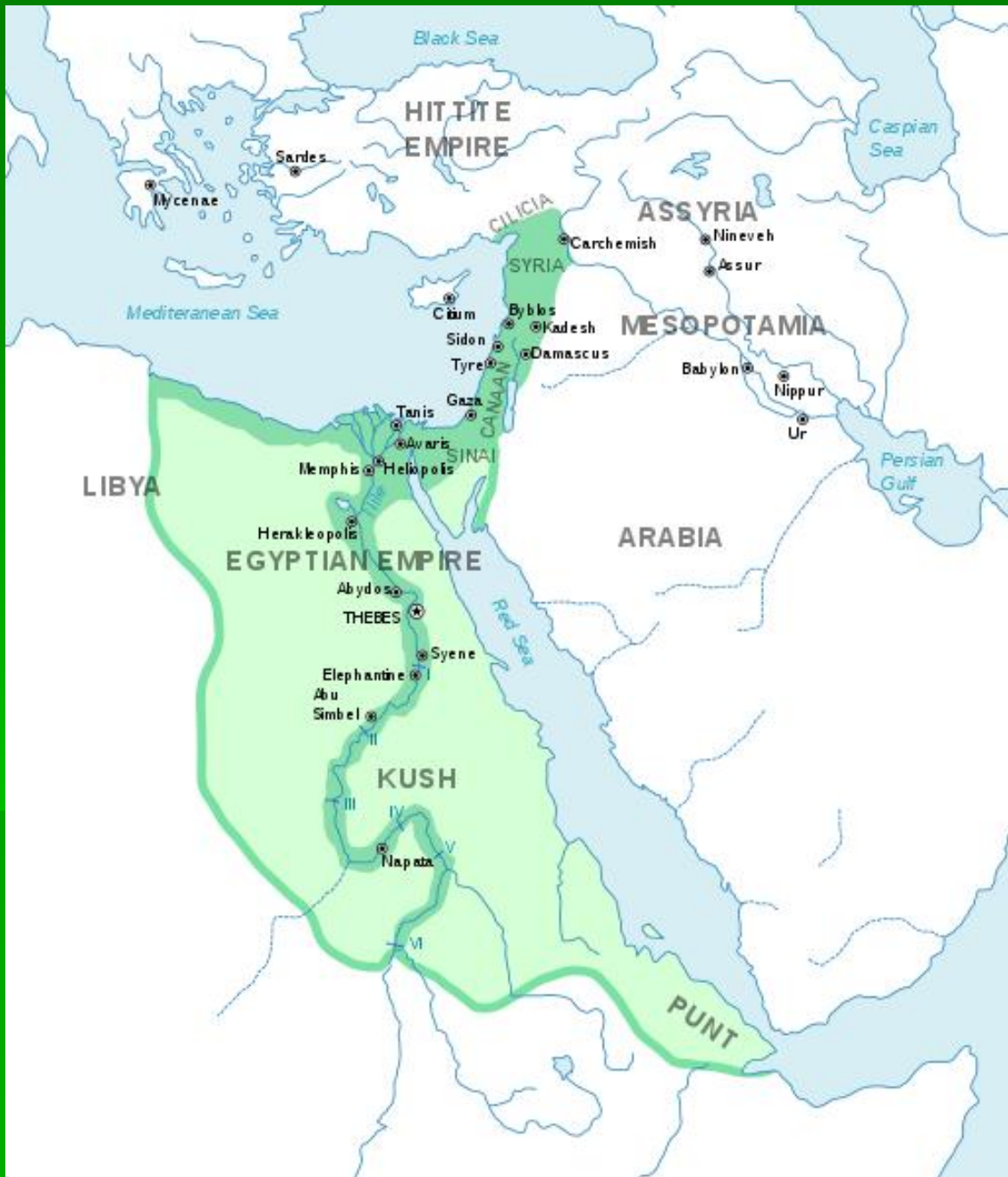
18.dynastie

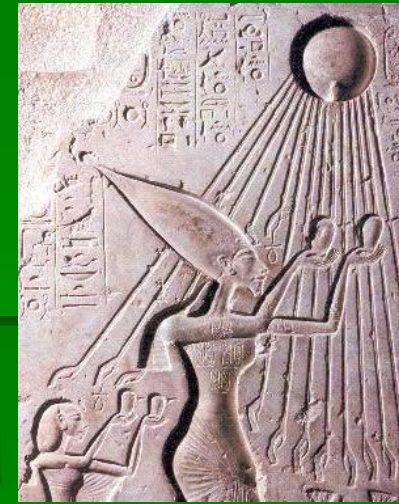
1550 - 1306 př. Kr.

- **Ahmose** (1550 - 1525)
- Amenhotep I. (1525 - 1504)
- Thutmose I. (1504 - 1492)
- Thutmose II. (1492 - 1479)
- **Hatšepsut (1479 - 1458)**
- Thutmose III. (1479 - 1425)
- Amenhotep II (1427 - 1401)
- Thutmose IV. (1401 - 1391)
- **Amenhotep III. (1391 - 1353)**
- **Amenhotep IV.- Achnaton (1353-1335)**
- Smenchkaré (1337 - 1333)
- **Tutanchamon (1333-1323)**
- Aje (1323 - 1319)
- Haremheb (1319 - 1306)

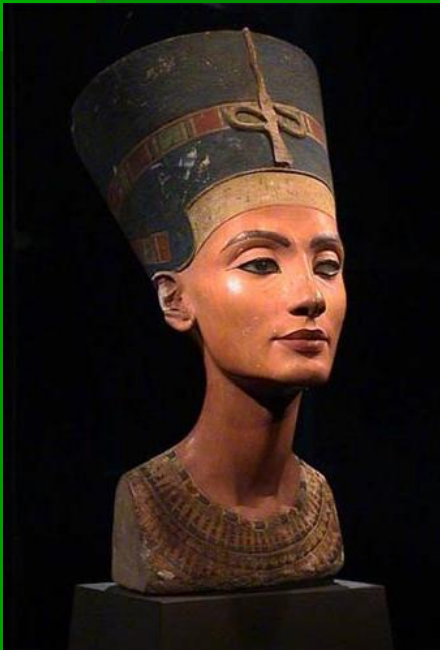

Největší
rozsah
Egypta
za Tuthmose III.

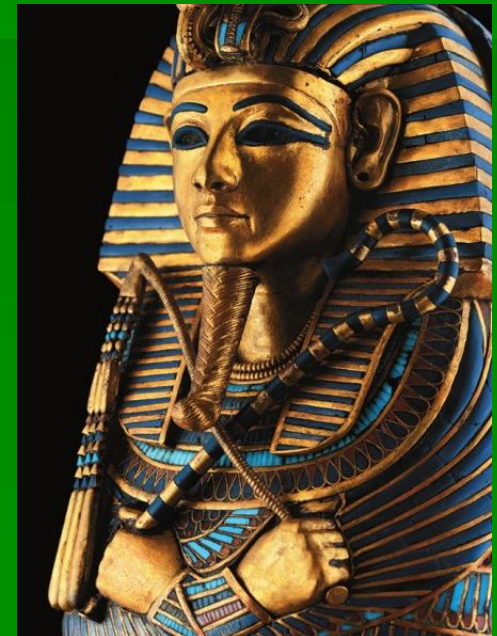

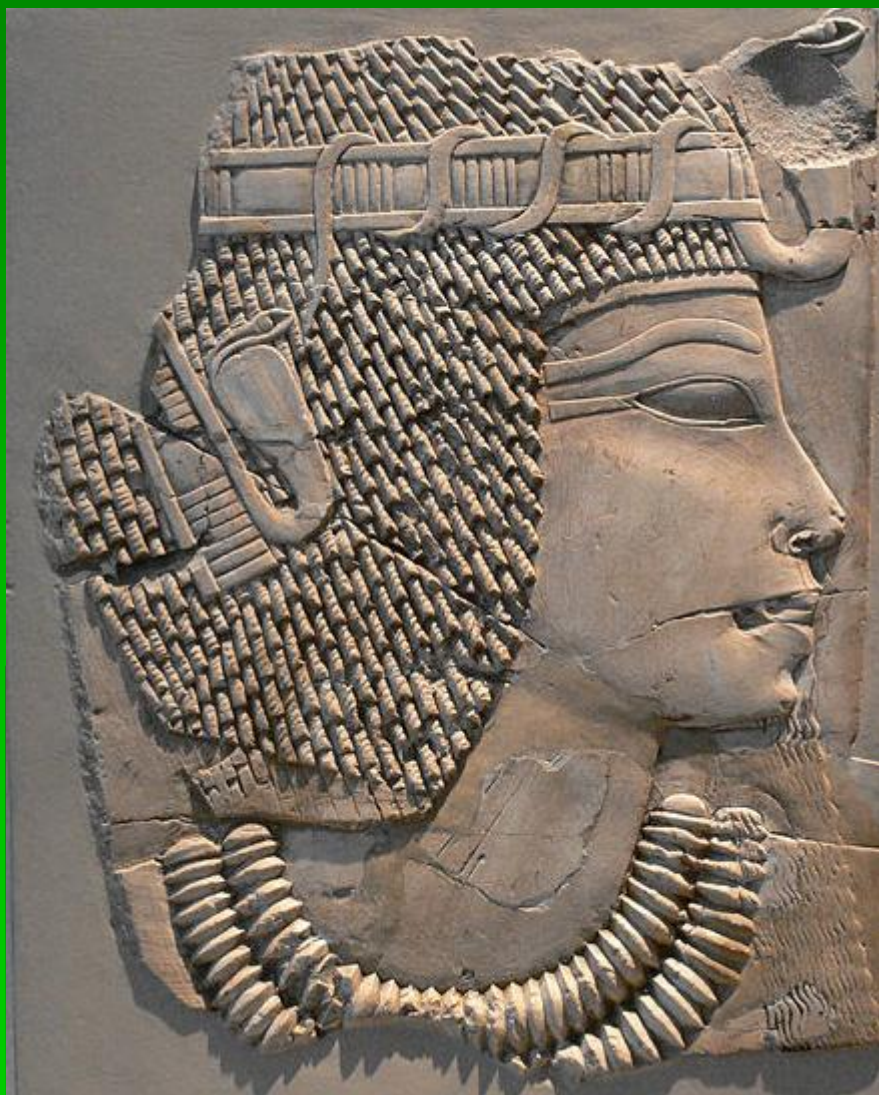
Achnatonova náboženská reforma

amarnský
umělecký styl

Amenhotep III. a Tija

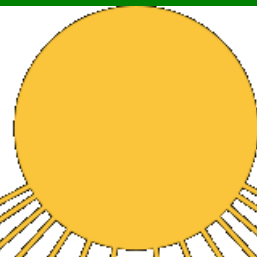
Achnaton, původním jménem Amenhotep (IV.)

- panovník 18. dynastie ve starověkém Egyptě v období Nové říše, manžel proslulé královny Nefertiti. Vládl přibližně v letech 1359–1342 nebo 1348–1331 př. n. l. byl synem panovníka Amenhotepa III. a jeho velké královské manželky Teje. Usiloval především o zlomení moci Amonova kněžstva tím, že uzavřel provoz chrámů, další kult tohoto boha zakázal.

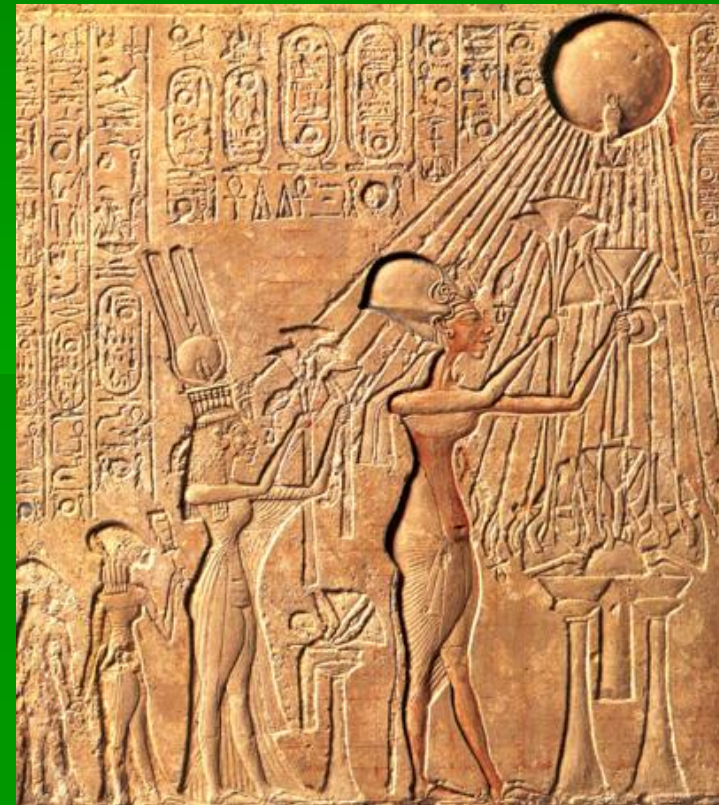
Nové hlavní město Achetaton, arabsky El Amarna

Bũh

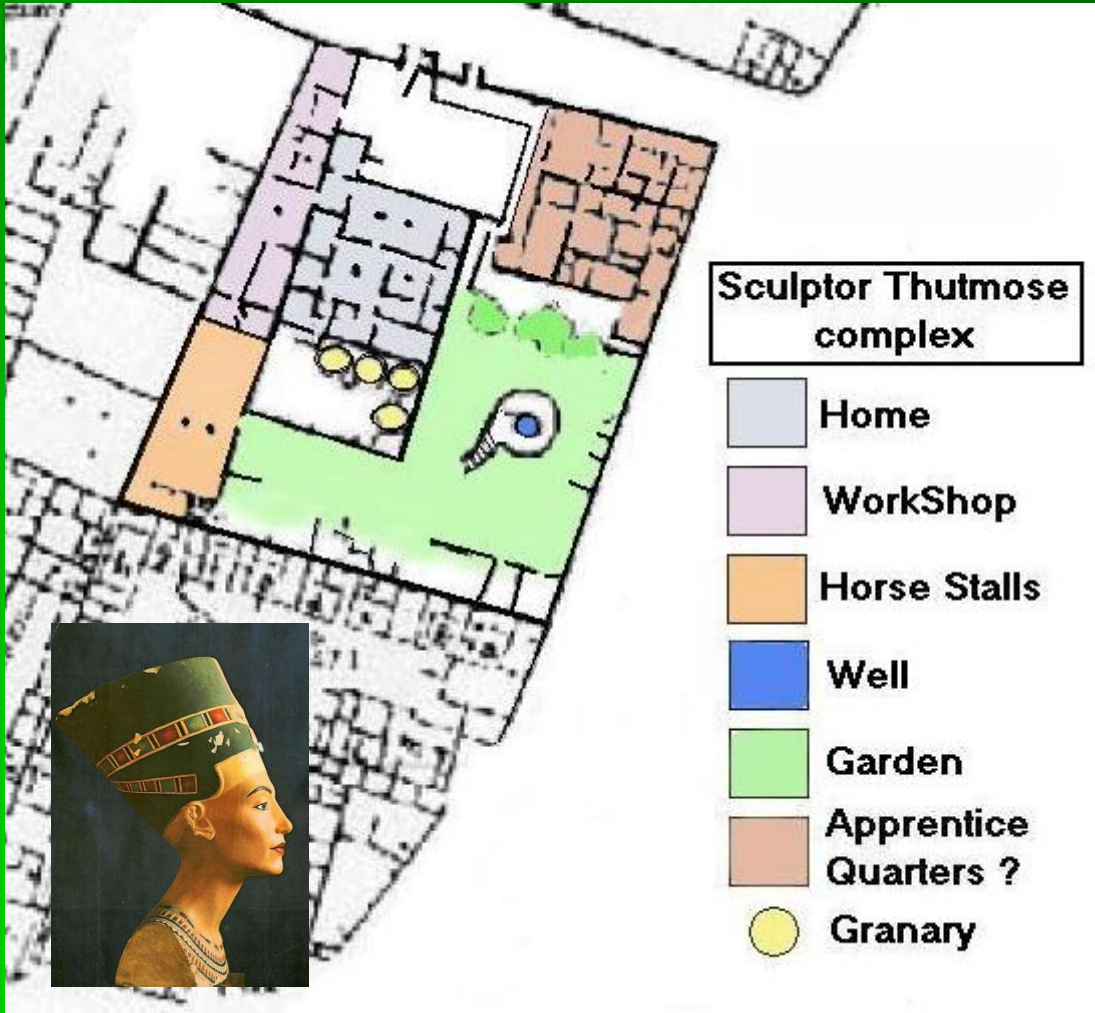

Aton

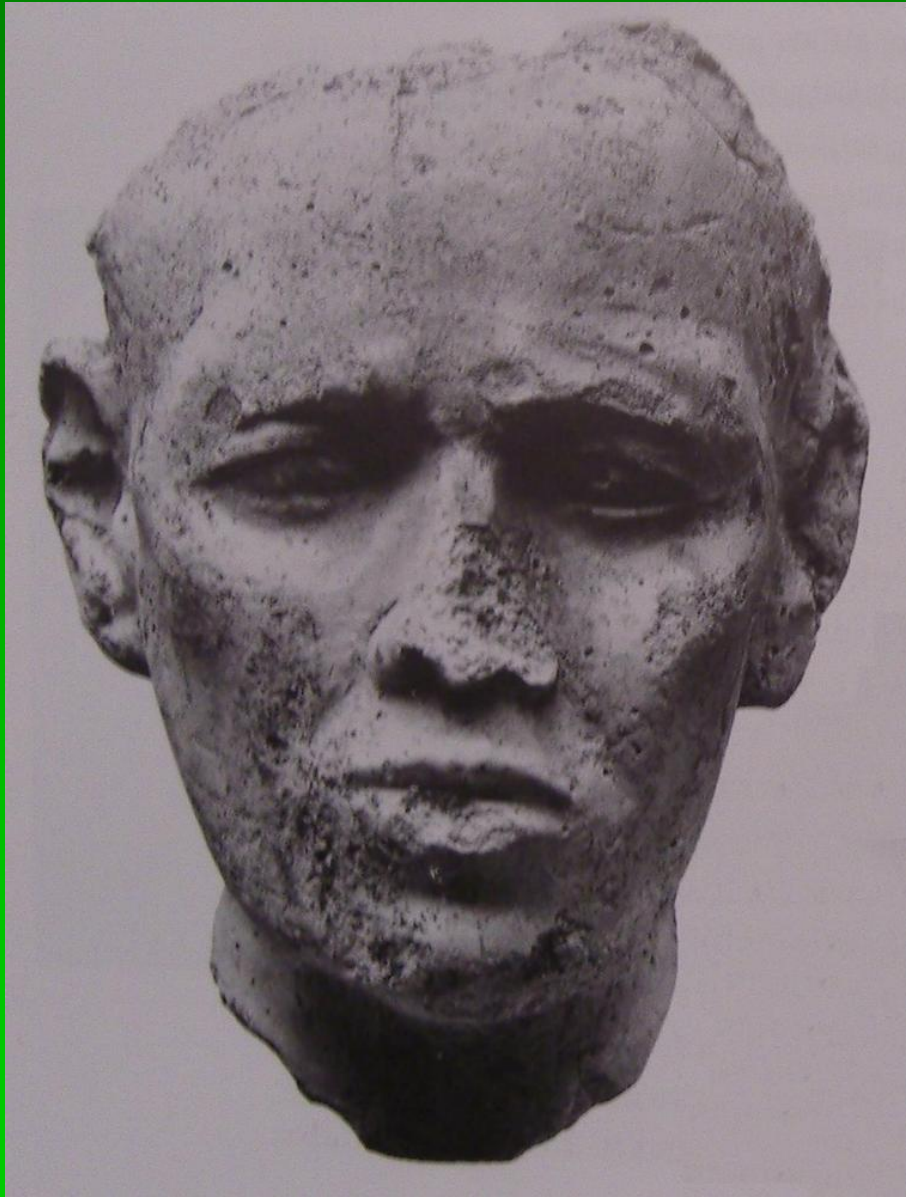

Královský sochař Thutmose

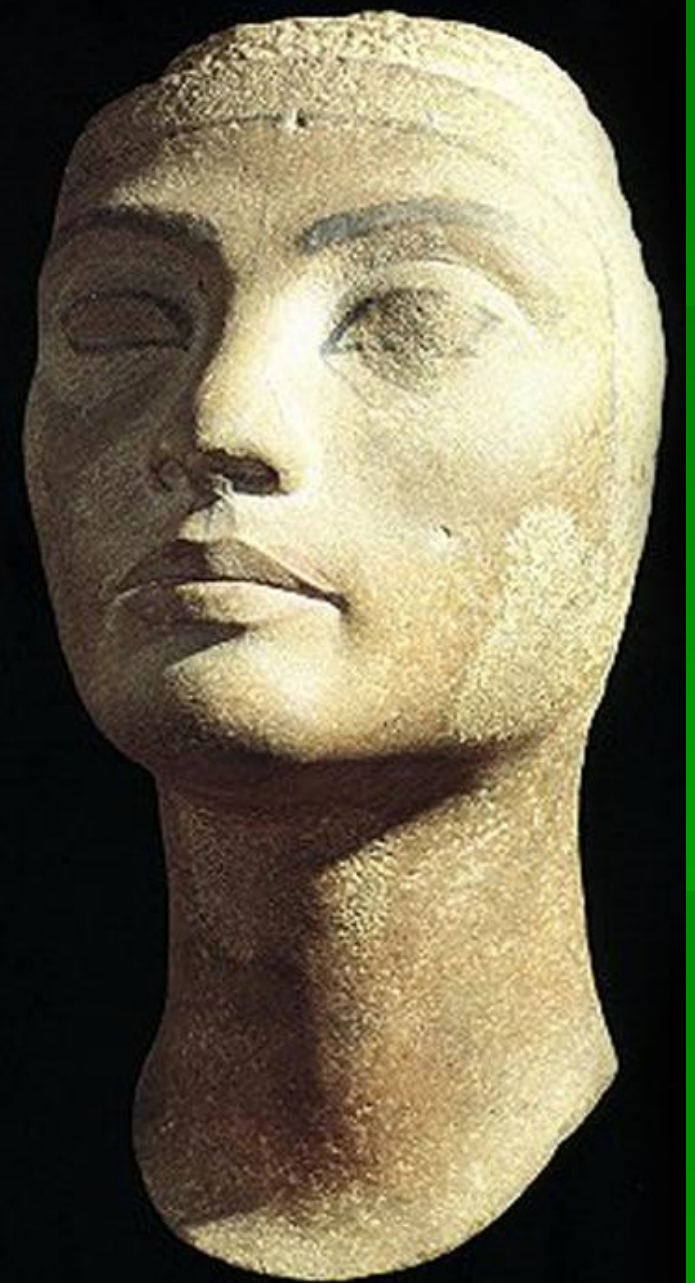

Anonymní portréty

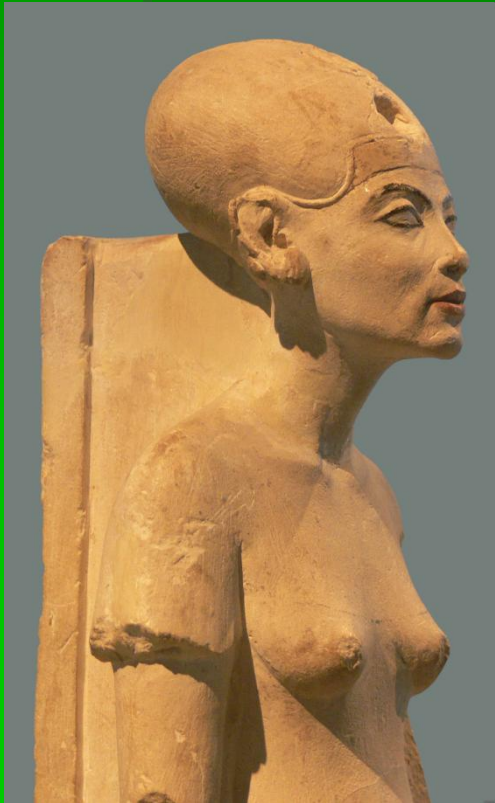

Kija

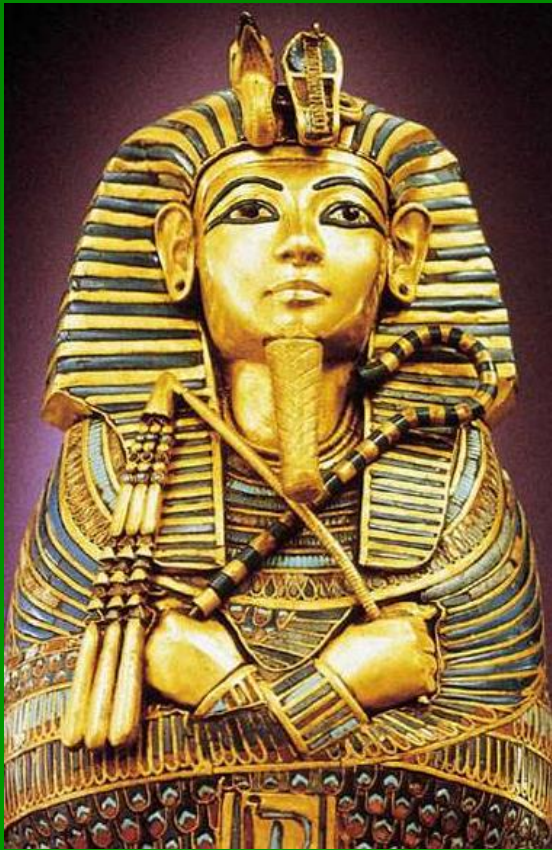

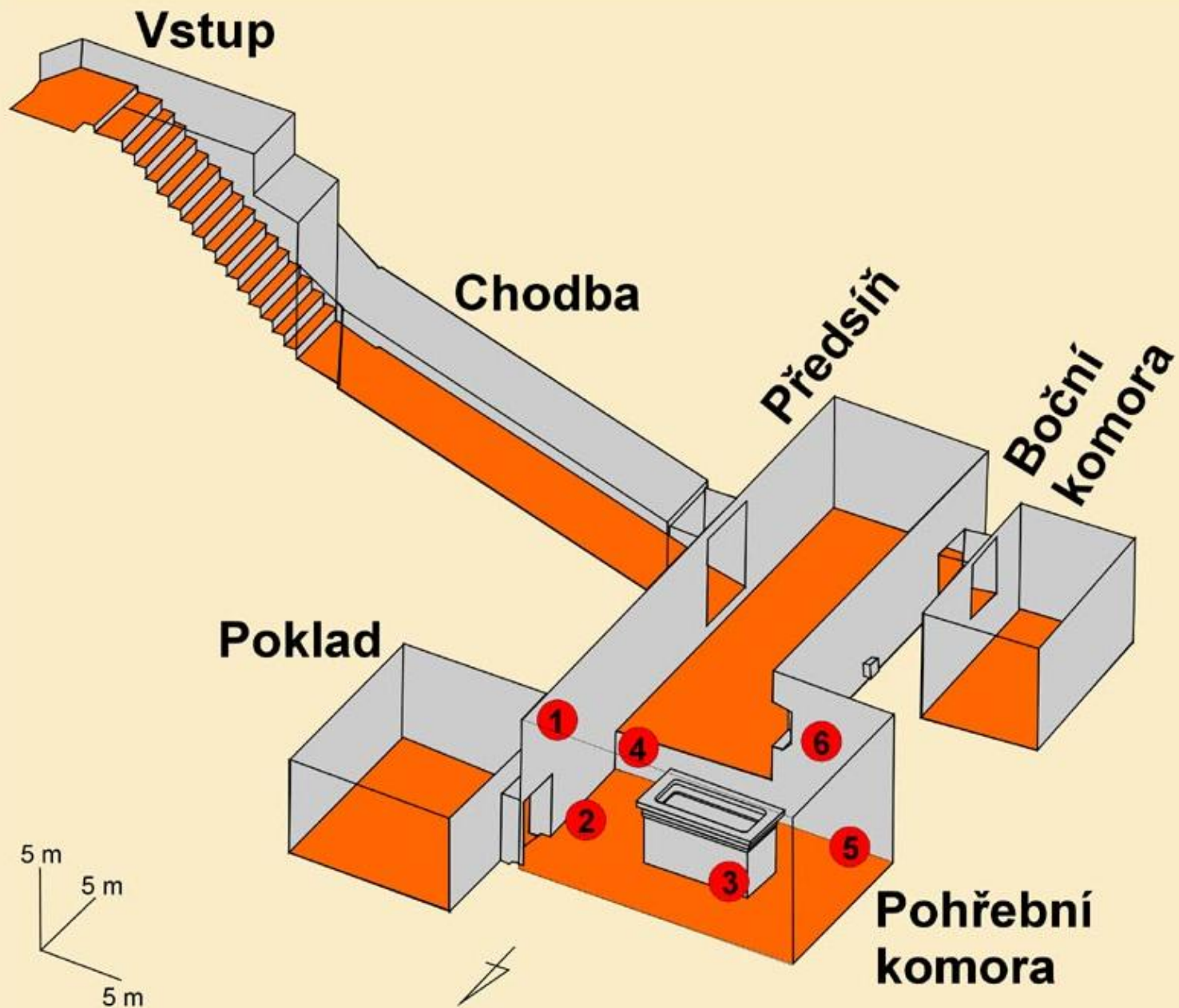

Tutanchaton

Tutanchamon

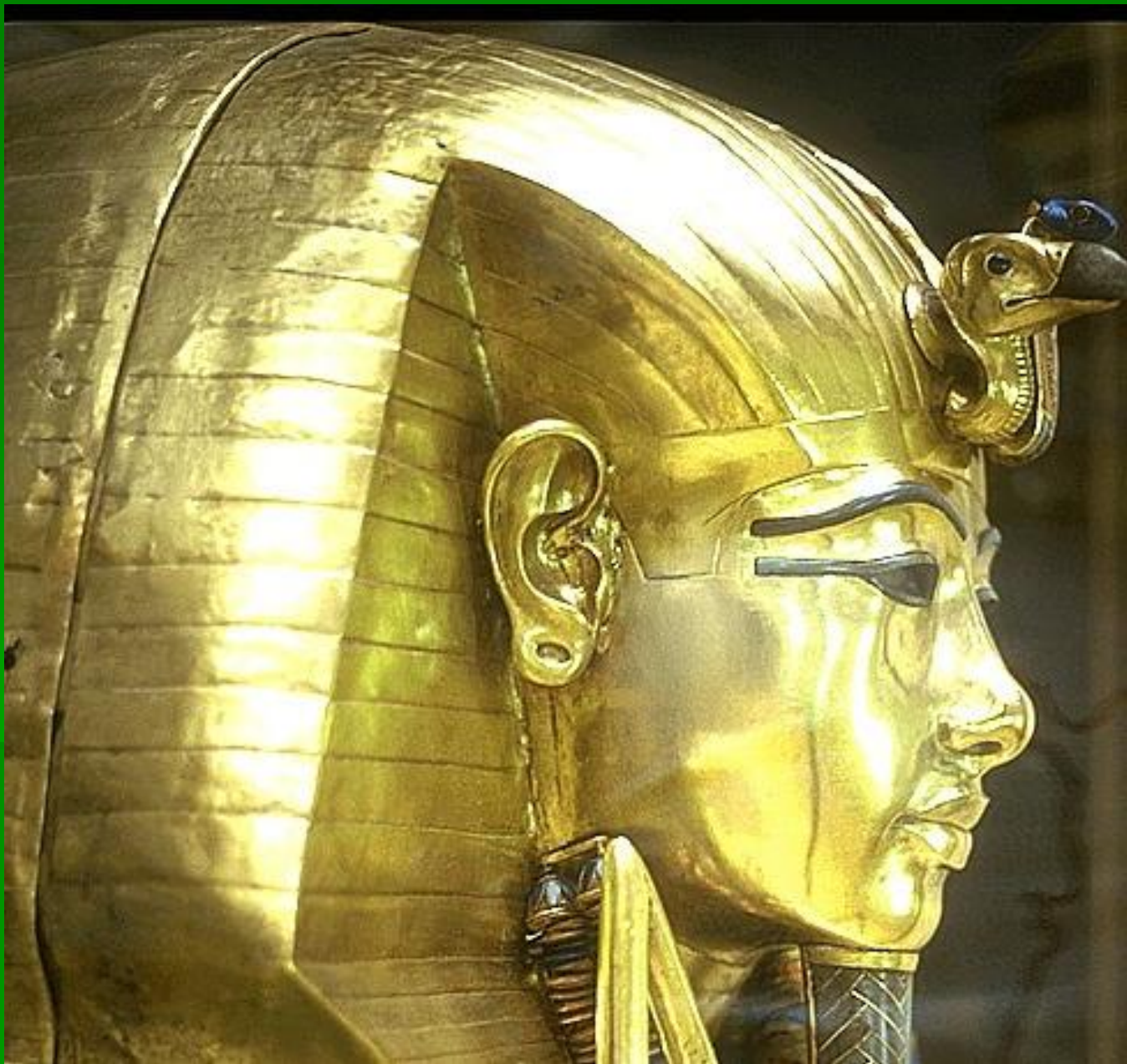

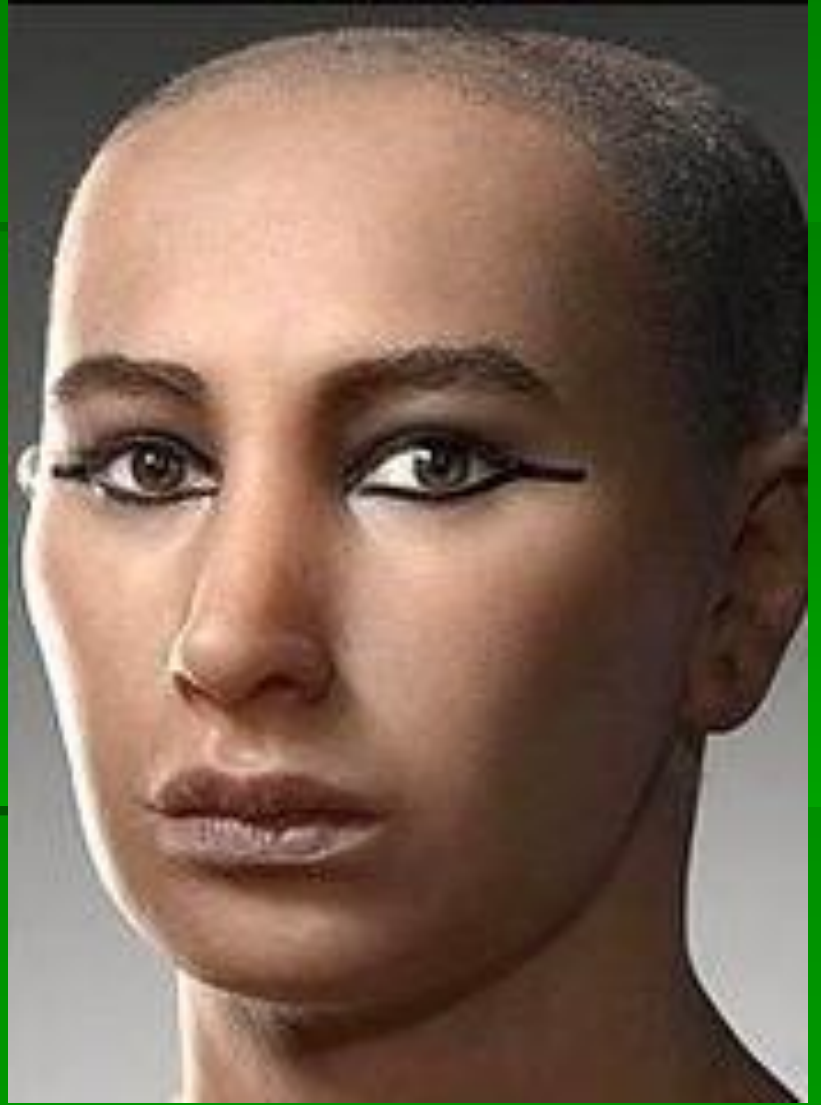
ZÓMATHOZATH

ZÓMATHOZATH

Kanopy

**Svatostánek
na kanopy
dřevo**

**pozlacené na
štukovém
podkladě,
skelné pasty**

**šířka 122cm;
výška 198cm;
délka 153cm**

Mísa s lod'kou

alabastr, zlato,
polodrahokamy
slonovina a
skelné pasty

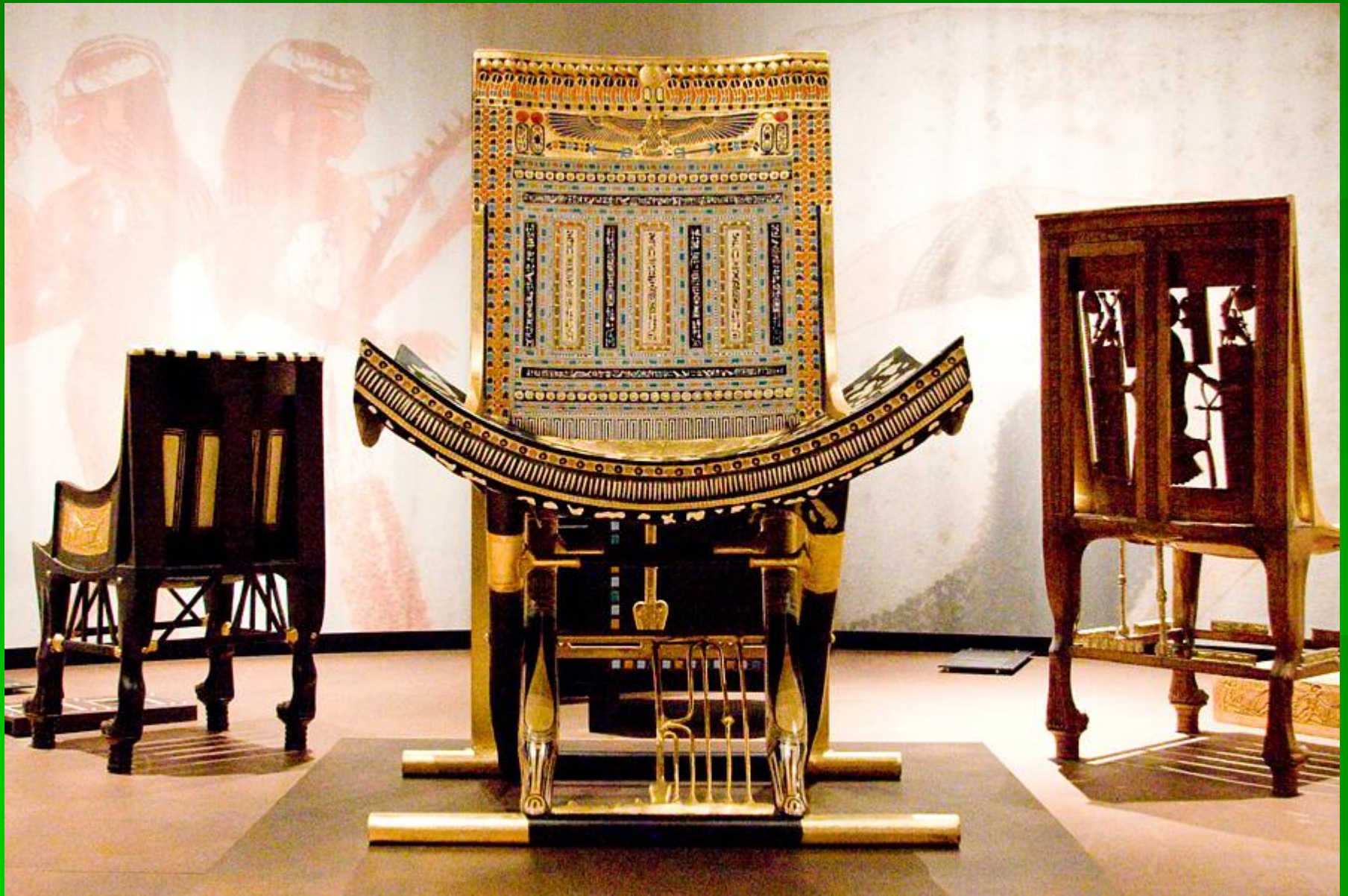
výška 37cm;
délka 58,3cm

Tutanchámonův

trůn

dřevo, zlatá fólie, stříbro,
výška 102 cm; délka 54
cm; šířka 60 cm

Faraonův nábytek

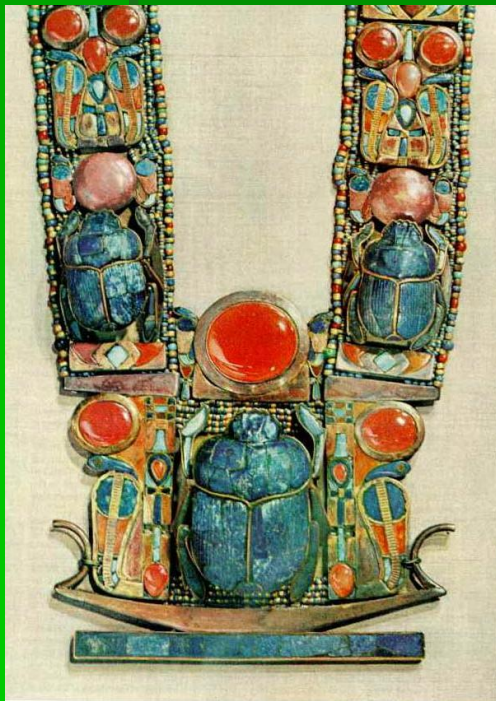
Anubis

dřevo pokryté štukem
a dehtované, zlacení,
stříbro, zlato, křemen
a obsidián

Náramek a pektorál

Vešebt s núbijskou parukou aj.

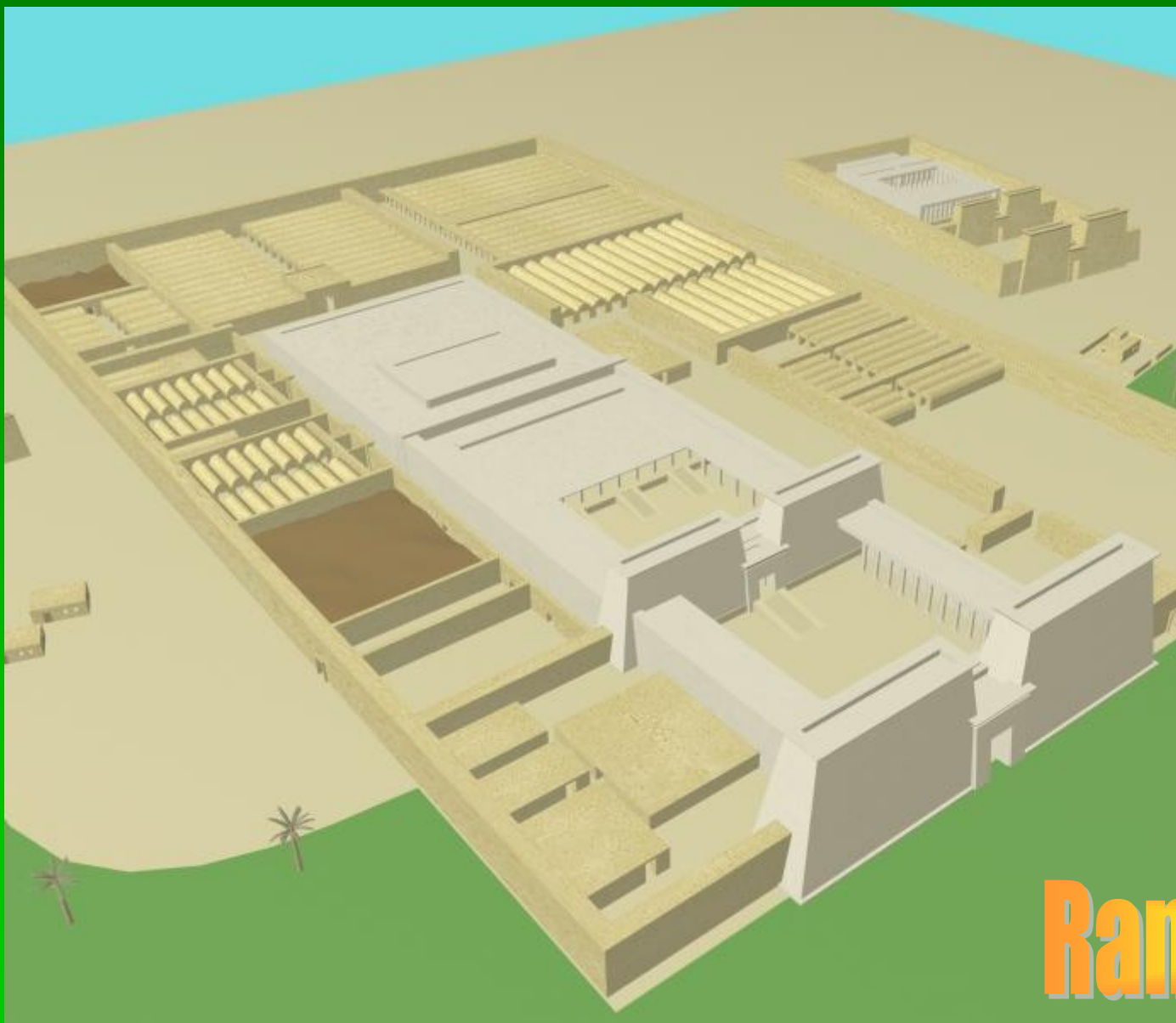
Ramesse II. Veliký 1279–1213 vrchol kolosality

Ruiny Ramessea

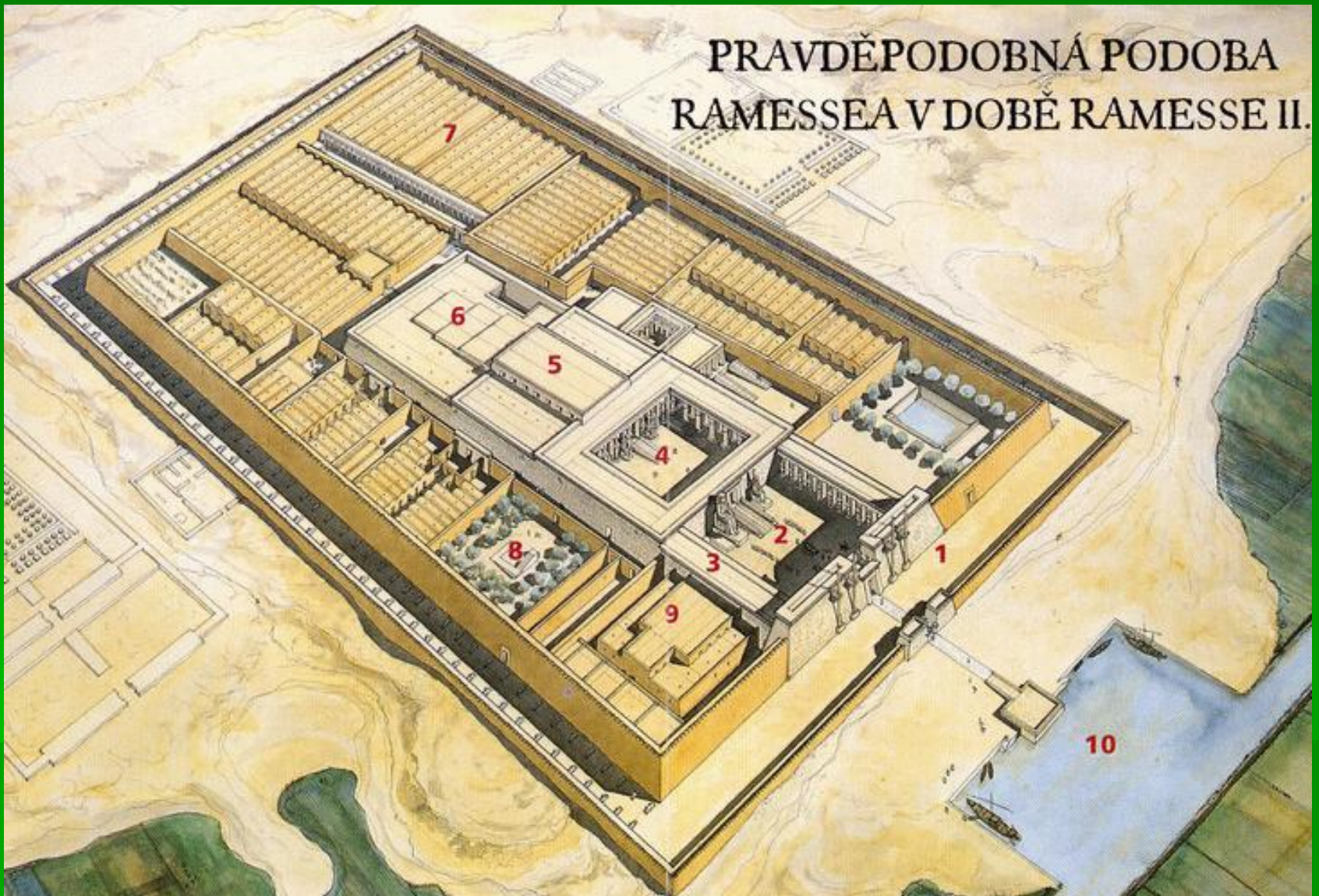
Rozloha ca 5 ha, sloupy vysoké až 24 m

Amón

Ramesseum

PRAVDĚPODOBNÁ PODOBA RAMESSEA V DOBĚ RAMESSE II.

- 1) pylon
- 2) první nádvoří
- 3) kolosální socha Ramesse II.
- 4) druhé nádvoří
- 5) hypostyl
- 6) svatyně
- 7) sklady
- 8) zahrady
- 9) královský palác
- 10) přístavní molo a kanál

Kolosální sochy Usíra

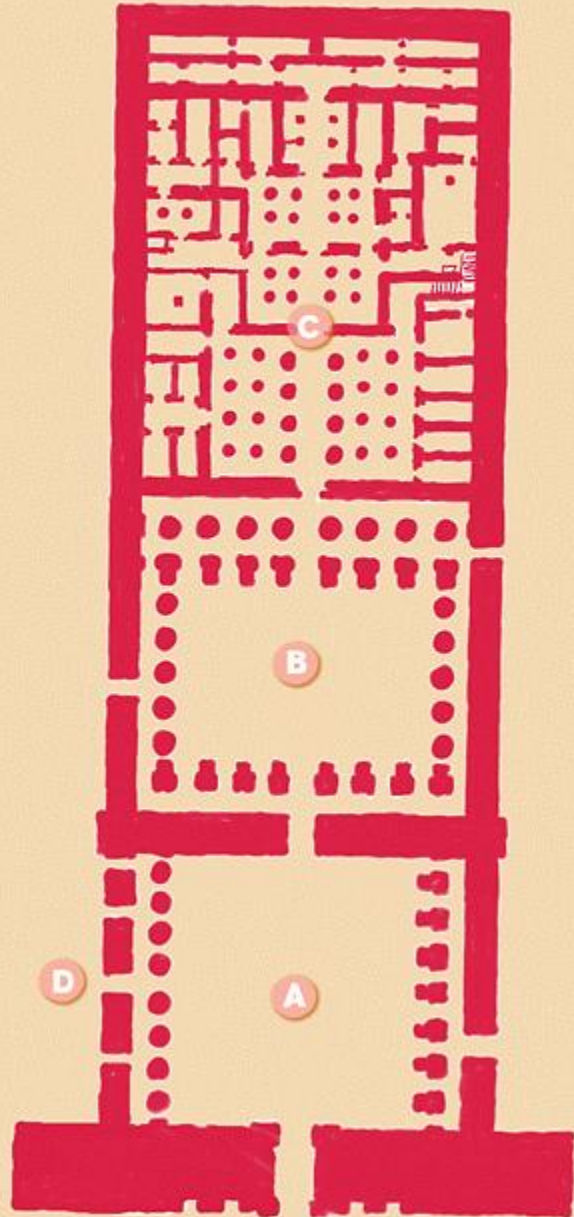

Merenptahův zádušní chrám

Chrám Ramesse III. v Medinet Habu

The Mortuary Temple of Ramses III

Ramesse III. obětuje zajatce Amónovi - Ré

Filištíni v Medinet Habu

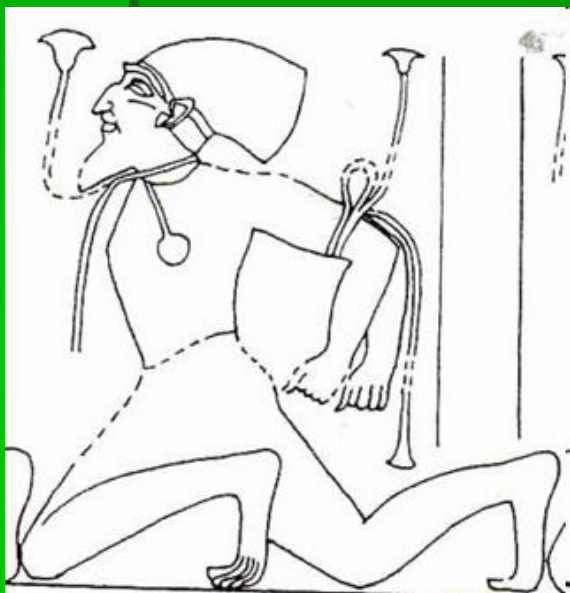
Pelešetové

Šardanové

Šeklešové

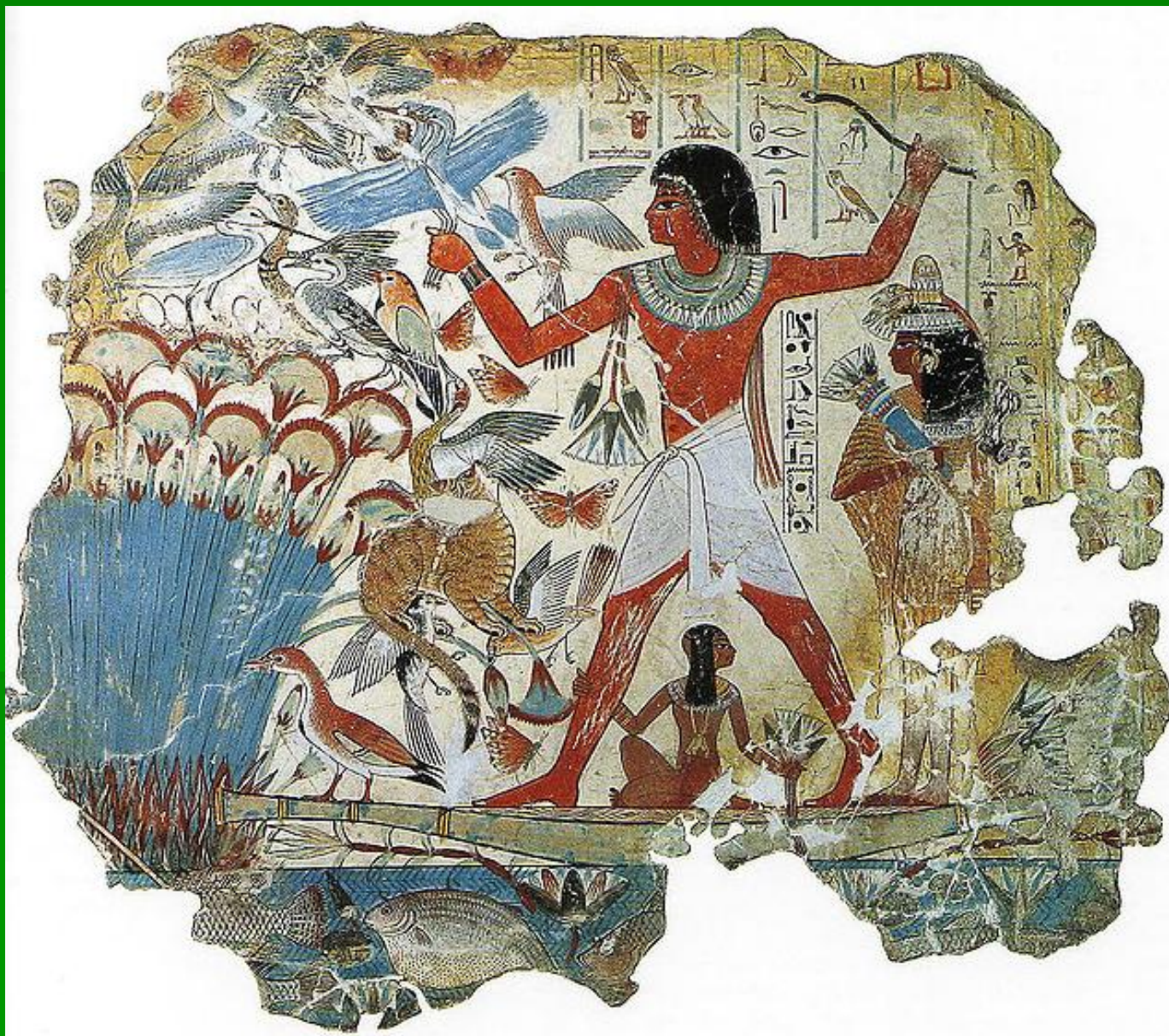
Terešové

Cekkerové

Písař Nebamun na lovu

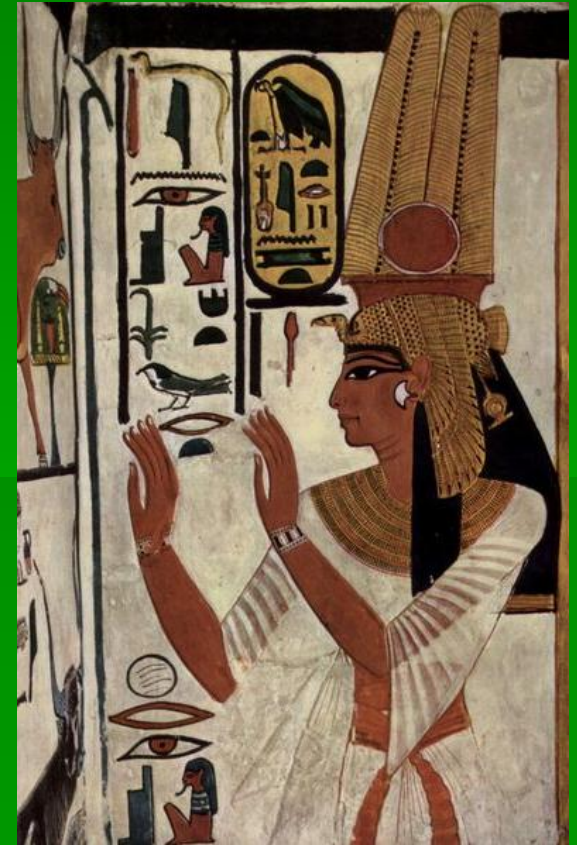
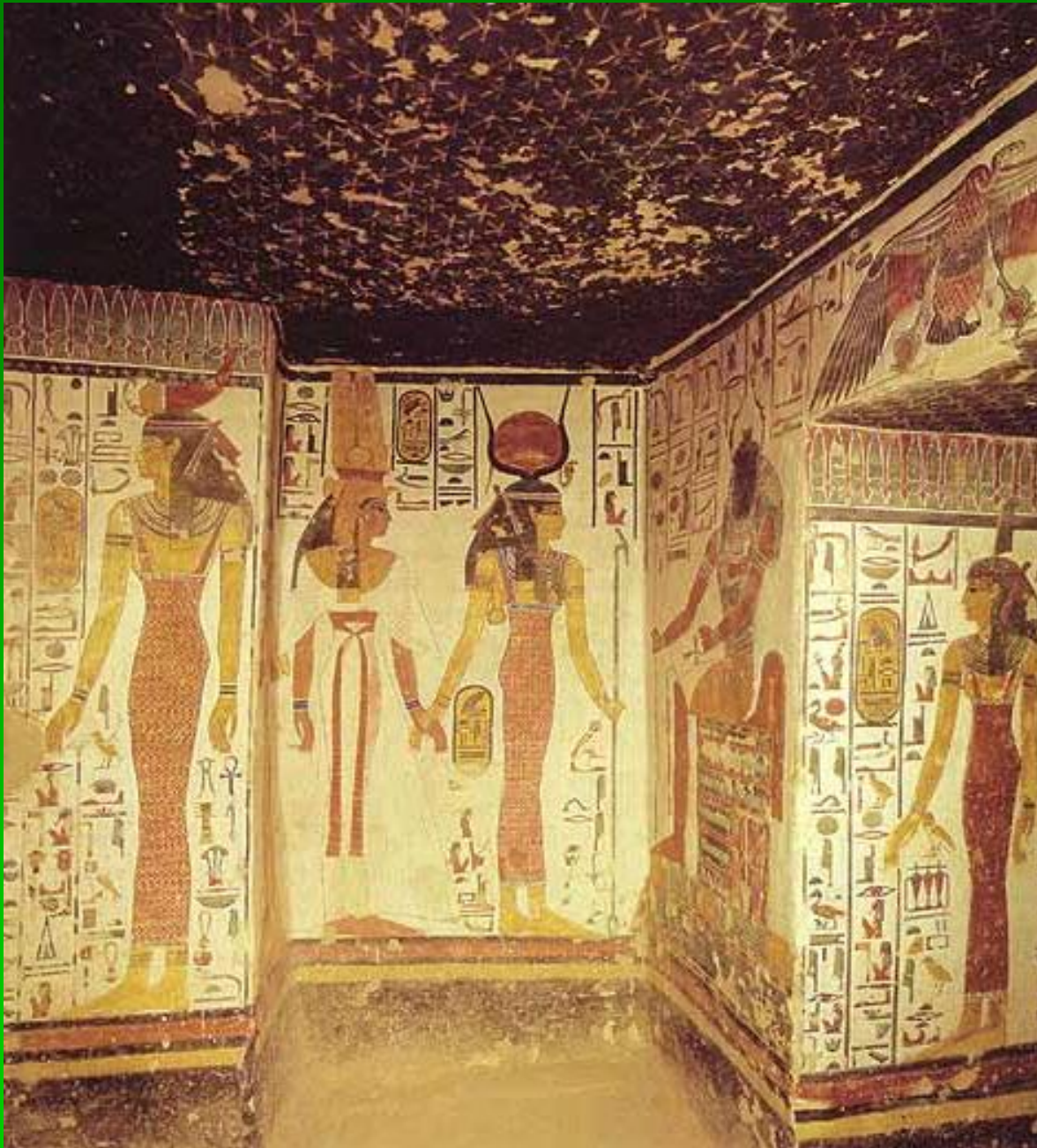
Amónův chrám v Karnaku

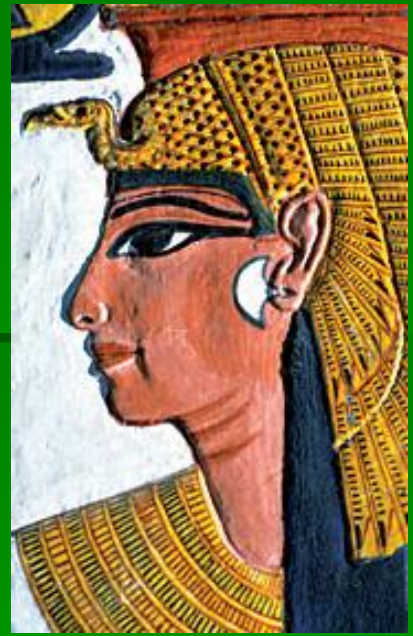

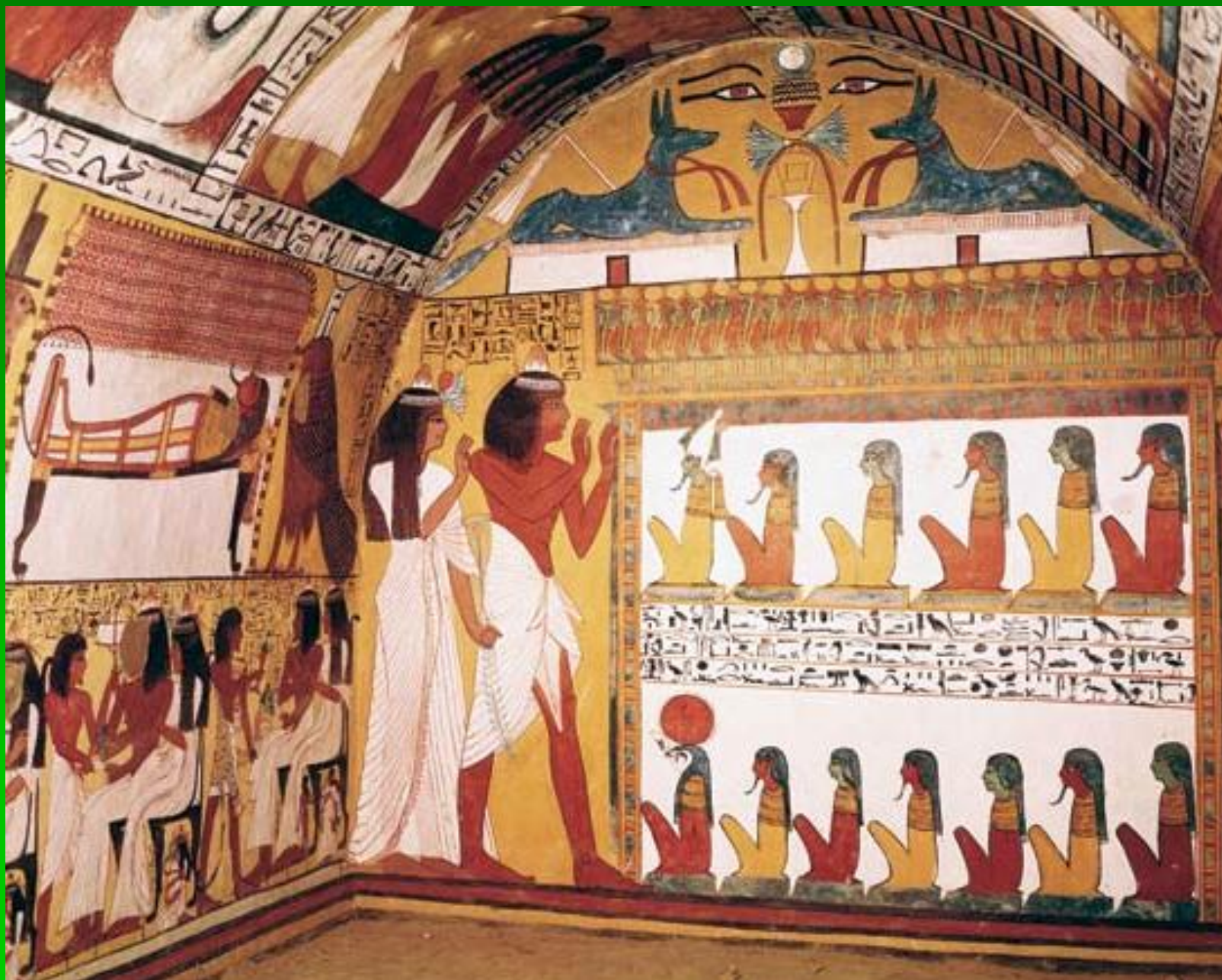
Husy z hrobky v Meddúmu

Hrobka královny Nefertari

S
e
n
e
d
Ñ
e
3
a
v
o
h
o
b
k
a

Ramesse III. 1186 - 1155

Ramesse III. a Háthora

